

Slovenski št. 7-8 **čebelar**

letnik CIX – julij - avgust 2007

ISSN 0350-46907

**Dražava
ne pozablja
na pomembnost
čebelarstva**

Poročilo o delu ČZS

Kakovost čebeljih pridelkov in viri onesnaževanja

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Tangencialna točila
za med
na 3 in 4 sate.

Samoobračalna točila
za med
od 4 do 16 satov.

Radialna točila
za med
na 12, 24 in 32 satov.

*Imate težave s kristalizacijo medu?
Uporaba Melitherma je idealna rešitev,
saj vam omogoča popolno dekrystalizacijo
medu. Naknadno večkratno segrevanje
medu, preden ga damo na trg ni več
potrebno, ker vam med ne bo več
kristaliziral. Med pri tem postopku ne
izgubi svoje vrednosti, lahko pa mu
znižamo količino vode do 1%.
Za več informacij nas pokličite.*

Logar

Poletni delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka
od 9.00 do 12.00 in od 13.00 do 17.00,
od 30.7. do 5.8.
bo trgovina ZAPRTA,
od 6.8. do 10.8.
odprto od 9.00 do 13.00.
Ob sobotah - julij
od 9.00 do 12.00,
od 4.8. do 31.8.
OB SOBOTAH ZAPRTO.

Pri gotovinskem nakupu
čebelarске opreme
v vrednosti nad 42 EUR
priznamo čebelarjem
z veljavno čebelarско izkaznico
4% popusta.

LOGAR TRADE d.o.o.
Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur
tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415
e-pošta: info@logar-trade.si
internet: www.logar-trade.si

NAROČENO BLAGO VAM
LAHKO ODPOŠLJEMO
S PAKETNO POŠTO.
Našim zvestim kupcem
nudimo
KARTICO UGODNOSTI.

UVODNIK

*Spoštovane čebelarke in
cenjeni čebelarji!*

*Od vstopa Slovenije v Evrop-
sko unijo so se tudi na podro-
čju ukrepov v čebelarstvu do-
gajale velike spremembe. Po
obdobju neposrednih plačil*

*na čebeljo družino smo že leta 2004 začeli
uvajati takrat še nacionalno shemo ukrepov,
primerljivih z evropskimi. Maja 2004 smo pri
Evropski komisiji prijaviли prvi evropski program
ukrepov za obdobje od leta 2005–2007 ter ga
začeli konec leta 2004 tudi izvajati.*

*Glede na to od leta 2004 tudi na tem podro-
čju velja – in to je pomembno vedeti –, da so
vsi ukrepi, ki niso zajeti v splošnih ukrepih v
Uredbi 797/2004 ter v PRP, podvrženi strogim
pravilom za državne pomoči, zato država čla-
nica sama ne more in ne sme izvajati nobene-
ga ukrepa, ki ni v skladu z določili za dovoljene
pomoči. Od leta 2004 naprej so torej natanč-
neje določena in strožja tudi pravila za ukrepa-
nje v čebelarstvu. Ker se Slovenija zaveda po-
membnosti slovenske čebele in čebelarstva, je
želela v Bruslju doseči nacionalni ukrep zaščite
slovenske sivke, ta ukrep pa je v letih 2005 in
2006 tudi izvajala. Leta 2007 te sheme nismo
nadajevali, saj sta bili v prejšnjih letih uveljav-
ljeni shemi na podlagi t. i. »pomoči de mini-
mis«, to pa je Slovenija v letu 2007 že izčrpa-
la. Skupna pomoč je namreč omejena na ravni
celotnega slovenskega kmetijstva za obdobje
treh let, njen večji del pa je bil namenjen prav
čebelarstvu.*

*Eden pglavitnih namenov podpore čebelar-
stvu je vzdrževanje ekološkega ravnovesja, h
kateremu znaten del prispeva prav čebelarstvo,
zato je pomembno, da se država sama odloči
(glede na posebnosti in značilnosti nacionalne-
ga sektorja), v katerem dovoljenem delu bo kar
najuspešnejše dolgoročno podpirala to podro-
čje. Država članica lahko ukrepe v dovoljenih
okvirih izvaja, vendar jih mora prej z odločbo
potrditi tudi Evropska komisija, ki s tem potrdi
uskaljenost predlaganih ukrepov z zakonodajo,
hkrati pa določi tudi 50-odstotno sofinanciranje
teh podpor iz evropskega proračuna.*

*Za podpore čebelarstvu je na podlagi Progra-
ma ukrepov za obdobje od 2005–2007, ki ga*

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Barva napisala »Slovenski čebelar« na ovitku revije
je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih mladih.

Fotografija na naslovnici: Plavica ali modri glavinec (*Centaurea cyanus*)
je vedno bolj redka medovita rastlina na naših poljih. Foto: Franc Šivic

UVODNIK, UKREPI V ČEBELARSTVU

Iztok Jarc: Uvodnik	217
MKGP: Država ne pozablja na pomembnost čebelarstva	218

POROČILO O DELU ČZS

Boštjan Noč: Poročilo o delu ČZS v minulih dveh mesecih od občnega zbora	221
---	-----

NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Maja Smodiš Škerl: Kakovost čebeljih pridelkov in viri onesnaževanja – II del	224
Karl Philipp s sodelavci - prevod Miha Kunstelj: Vpliv satja na barvo medu	227
Franc Šivic: Novice iz sveta	229

DELO ČEBELARJA V TEM MESECU

Janez Kropivšek: Čebelarjeva opravila v AŽ-panjih v juliju in avgustu	231
Miha Kamplet: Čebelarjeva opravila v nakladnih panjih v juliju in avgustu	233
Mira Jenko Rogelj: Veterinarski nasveti za julij in avgust	235

NASVETI, IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Miha Kamplet: Odstranjevanje kristaliziranega medu iz satja pri nakladnih panjih	236
Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik: Kremni med	241

MEDOVITE RASTLINE

Robert Brus: Kako se oprahuje pravi kostanj	238
---	-----

ODMEVI

Janez Gregori: Kakšna naj bo širina satnikov	240
--	-----

INDEX

EDITORIAL, MEASURES TAKEN IN BEEKEEPING

Iztok Jarc: Editorial	217
MKGP: The Importance of Beekeeping Remembered by the Government	218

REPORT ON WORK OF BEEKEEPERS ORGANIZATION OF SLOVENIA

Boštjan Noč: Report on Beekeepers Organization of Slovenia for the Past Two Months Following the Public Meeting	221
---	-----

NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Maja Smodiš Škerl: Quality of Bee Crops and Sources of Pollution – Part II	224
Karl Philipp et al. – Translation: Miha Kunstelj: The Effect of Honeycombs on the Colour of Honey	227
Franc Šivic: World News	229

BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH

Janez Kropivšek: Beekeeper's Chores for Alberti- Žnideršič Hives in July and August	231
Miha Kamplet: Beekeeper's Chores for Langstroth Bee Hives in July and August	233
Mira Jenko Rogelj: Veterinary Advice for July and August	235

PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE

Miha Kamplet: Removing Crystallized Honey from Honeycombs in Langstroth Bee Hives	236
Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik: Creamed Honey	241

FORAGE PLANTS:

Robert Brus: How Castanea sativa mill. is Pollinated	238
---	-----

RESPONSES

Janez Gregori: The Width of Honeycombs	240
--	-----

**Čebelarje obveščamo, da še vedno zbiramo vzorce medu za
analizo. Analize homo opravljali še v mesecu juliju in avgustu.**

◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

je Evropska komisija potrdila avgusta 2004, leta 2007 namenjenih nekaj več kot 610.000 EUR. Ukrepi so namenjeni vsem slovenskim čebelarjem, ne glede na število panjev in ne glede na članstvo v kateri koli organizaciji, saj so usmerjeni v strukturo slovenskega čebelarstva.

Slovenija je Evropski komisiji že predložila nov programski dokument za obdobje od leta 2008–2010, ta pa po našem mnenju in predvsem po mnenju strokovne javnosti kar najbolje izraža potrebe slovenskega čebelarstva. Program je zdaj v natančni obravnavi Evropske komisije, ki preverja skladnost vseh predlaganih ukrepov s pravno podlago, potem pa bo na podlagi razpoložljivega proračuna EU za čebelarstvo določila finančno shemo oziroma višino sredstev, ki jih bo Slovenija na podlagi teh ukrepov lahko namenila za to področje.

Leta 2005 je bila na podlagi evropskega programa vzpostavljena svetovalna služba v čebelarstvu, ki že tretje leto opravlja vedno bolj kakovostno in več kot potrebno svetovanje čebelarjem. Ta hip intenzivno pripravlja program dela svetovalne službe v prihodnje, saj želimo v interesu slovenskega čebelarstva zagotoviti kontinuirano delovanje javne svetovalne službe na tem področju, ki naj bi delovala neodvisno od evropskega sofinanciranja.

Za podjetne čebelarje pa so še vedno na voljo tudi strukturni ukrepi. V skladu z evropsko zakonodajo je med mogoče zaščititi kot eno od obstoječih shem kakovosti (označba porekla, geografska označba, zajamčena tradicionalna posebnost ali višja kakovost). Sheme kakovosti so prostovoljni sistem, v katerega s svojimi proizvodi vstopijo združenja proizvajalcev.

V novem programskem obdobju so v okviru Programa razvoja podeželja RS za obdobje od leta 2007–2013 vsi strukturni ukrepi zbrani na enem mestu. Tako kot v prejšnjem programskem obdobju bodo upravičenci do dodelitve sredstev na področju medu (fizične ali pravne osebe, ki se ukvarjajo oziroma so registrirane za pridelavo, predelavo in trženje medu in preostalih čebeljih proizvodov oziroma za vzrejo čebeljih matic) lahko pridobili nepovratna sredstva za posodabljanje svojih gospodarstev oziroma živilskopredelovalnih obratov, za izboljšanje fizičnega potenciala, za izboljšanje trženja kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov ter na področju diverzifikacije podeželskega gospodarstva.

Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS pričakujemo, da bomo po sprejetju vseh programov skupaj s čebelarji uspešni pri njihovem uresničevanju in izvajanju ukrepov, ki smo jih oblikovali po meri slovenskega čebelarstva.

Iztok Jarc,
minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

DRŽAVA NE POZABLJA NA POMEMBNOŠT ČEBELARSTVA

Ukrepi v čebelarstvu po letu 2004

Besedilo: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Vstop Slovenije v Evropsko unijo na področju kmetijstva ni povzročil večjih pretresov. Brez dvoma pa je povzročil številne novosti, ki niso obšle niti čebelarstva kot pomembnega člana v večnamenskem modelu kmetijstva. V prispevku predstavljamo pregled nacionalnih in evropskih ukrepov za to področje od leta 2004 naprej.

Tudi na področju ukrepov v čebelarstvu so se od leta 2004 dogajale velike spremembe. Po neposrednem plačilu na čebeljo družino smo že leta 2004 začeli uvažati takrat še nacionalno shemo ukrepov, primerljivih z evropskimi ukrepi. Maja 2004 smo Evropski komisiji prijaviли prvi evropski program ukrepov za obdobje od leta 2005–2007, ki smo ga začeli izvajati konec leta 2004.

Pravila postavlja Bruselj

V EU so v čebelarstvu dovoljeni ukrepi, kot jih določa Uredba Sveta 797/2004 ter državne pomoči. Pomembno je vedeti, da od leta 2004 tudi za to področje velja, da so vsi ukrepi, ki jih ne zajemajo splošni ukrepi iz Uredbe 797/2004 (ter PRP), podvrženi strogim pravilom za državne pomoči, zato država članica sama ne more in ne sme izvajati nobenega ukrepa, ki ni v skladu z določili za dovoljene pomoči. Od leta 2004 naprej so torej pravila za ukrepanje v čebelarstvu natančneje določena in tudi strožja. Kljub temu je RS, ki se zaveda pomembnosti slovenske čebele in čebelarstva, v Bruslju dosegla nacionalni ukrep zaščitne kranjske sivke ter ga dve leti (2005 in 2006) izvajala kot shemo podpore evidentiranju lastnosti, osnovni odbiri in menjavi matic kranjske čebele. Leta 2007 te sheme nismo nadaljeva-

li, kajti v prejšnjih letih sta bili shemi uveljavljeni na podlagi t. i. »pomoči de minimis«, ki jo je RS v letu 2007 že izčrpala (skupna pomoč je omejena za celotno slovensko kmetijstvo za obdobje treh let, od tega je bil večji del namenjen čebelarstvu).

V Uredbi Sveta 797/2004 so določeni sklopi ukrepov, ki so dovoljeni kot pomoč čebelarstvu v državah članicah. To so: tehnična pomoč, nadzor nad varozo, prevozi čebel, obnova čebeljega fonda, kakovost medu in uporabne raziskave v čebelarstvu. Eden glavnih namenov teh ukrepov je vzdrževanje ekološkega ravnovesja, h kateremu znaten del prispeva prav čebelarstvo, zato je pomembno, da se država sama odloči (glede na posebnosti in značilnosti nacionalnega sektorja), v katerem dovoljenem delu bo kar najuspešneje dolgoročno podpirala ta sektor. Država članica lahko ukrepe izvaja v dovoljenih okvirih – ukrepe z odločbo potrdi Evropska komisija in s tem določi tudi 50-odstotno sofinanciranje podpor iz evropskega proračuna.

Program ukrepov v čebelarstvu v Sloveniji v letu 2007

Program ukrepov v čebelarstvu v Sloveniji v letu 2007 je del triletnega programa (2005–2007), ki ga je RS Evropski komisiji predložila maja 2004, ta pa ga je odobrila. Za podpore čebelarstvu po tem programu je v tem letu namenjenih nekaj več kot 610.000 EUR, in sicer za:

- Usposabljanje čebelarjev ter svetovalno službo v čebelarstvu – Čebelarji bodo imeli ob lastnem interesu možnost za različna praktična usposabljanja na področju tehnologij čebelarjenja, vzreje čebeljih matic in čebeljih družin, izboljšanja kakovosti čebeljih pridelkov, zdravstvenega varstva ter usposabljanja za prodajo na trgu. Prav tako bo svoje delo nadaljevala tudi leta 2005 ustanovljena svetovalna služba na področju čebelarstva.
- Usposabljanje na področju zatiranja varoze – Čebelarji se bodo lahko v okviru delavnic in demonstracij strokovno usposabljali za to.
- Vzpostavitev ali obnova stojišč – V okviru teh ukrepov gre predvsem za podporo pripravi čebelarskih pašnih redov ter obnovi stojišč.
- Vzreja matic – Namen spodbujanja vzreje matic kranjske čebele je obnavljanje čebeljega fonda v RS (spremljanje kakovosti čebeljega fonda, vlaganja v vzrejališča čebeljih matic, vzpostavitev rodovniškega vzrejališča, spremljanje kakovosti vzrejenih čebeljih matic).
- Kakovost medu – Čebelarji bodo svoj med lahko dali v analizo fizikalno-kemičnih, mikroskopskih ter senzoričnih lastnosti. Prav tako bo podpora namenjena tudi organizaciji ocenjevanj medu.
- Aplikativne raziskave v čebelarstvu – Namen ukrepa aplikativnih raziskav v čebelarstvu je dopolnitev zbirke podatkov o pelodu v medu. Zbirka navzočnosti pelodnih zrn v vzorcih slovenskega medu bo do-

polnjevala merila kakovosti in omogočala dokazovanje geografskega in botaničnega izvora medu.

Ukrepi so namenjeni vsem slovenskim čebelarjem, ne glede na število panjev ali članstvo v kateri koli organizaciji in so usmerjeni zlasti v strukturo slovenskega čebelarstva.

Hkrati je RS Evropski komisiji že predložila nov programski dokument na podlagi Uredbe Sveta 797/2004 (za obdobje 2008–2010), ki po našem mnenju in mnenju strokovne javnosti kar najbolje izraža potrebe slovenskega čebelarstva. Program zdaj natančno obravnava Evropska komisija, ki bo preverila skladnost vseh ukrepov s pravno podlago ter določila finančno shemo oziroma višino sredstev, ki jih bo RS na podlagi teh ukrepov lahko namenila slovenskemu čebelarstvu.

Priprava programa dela svetovalne službe v čebelarstvu

Leta 2005 je bila ustanovljena svetovalna služba v čebelarstvu, tako da ta zdaj že tretje leto opravlja vedno bolj kakovostno in več kot potrebno svetovanje čebelarjem. Svetovanje poteka tako na terenu kot v obliki usposabljanj, delavnic in priprave strokovnega gradiva ..., in sicer na področju tehnologije čebelarjenja, varne hrane in ekonomike. Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prav zdaj intenzivno pripravljamo program in pravne podlage za izvajanje javne svetovalne službe v čebelarstvu, saj želimo zagotoviti kontinuirano delovanje le-te, kar je brez dvoma v interesu celotnega slovenskega čebelarstva.

Zaščita medu v shemah kakovosti

V skladu z evropsko zakonodajo je med mogoče zaščititi kot eno od obstoječih shem kakovosti (označba porekla, geografska označba, zajamčena tradicionalna posebnost ali višja kakovost). Sheme kakovosti so prostovoljni sistem, v katerega vstopijo združenja proizvajalcev s svojimi proizvodi. Postopek zaščite se začne na podlagi skupne vloge proizvajalcev, ki jo ti vložijo na ministrstvo. Ministrstvo vodi nacionalni postopek zaščite imena, po končanem nacionalnem postopku pa vlogo posreduje tudi Evropski komisiji za registracijo proizvoda na ravni EU.

Po nacionalni zaščiti imena sledi postopek certificiranja posameznih proizvajalcev, s katerim je potrjena ustreznost proizvodnje po predpisanih pogojih. Šele po prejetju certifikata je zaščiten proizvod lahko tudi v prodaji.

Enotni programski dokument 2004–2006

Leto 2004 je bilo tudi mejnik za ukrepe investicijskih podpor v sektorju med, ki potekajo v okviru sektorja za strukturno politiko in podeželje na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V programskem obdobju 2004–2006 je bilo mogoče v okviru ukrepov iz Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za obdobje 2004–2006 pridobiti pomoč za različne naložbe, in sicer:

- Ukrep št. 3.1: »Predelava in trženje kmetijskih proizvodov« – naložbe v predelavo in trženje medu.
- Ukrep št. 3.2: »Naložbe v kmetijska gospodarstva« – naložbe v primarno pridelavo medu in drugih čebelnih proizvodov ter v vzrejo čebeljih matic. Do sredstev so bili upravičeni vsi čebelarji, ki so ob oddaji vloge čebelarili z vsaj 40 čebeljimi družinami oziroma so vzredili vsaj 1500 čebeljih matic na leto.
- Ukrep št. 3.3: »Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu – alternativni dohodkovni viri« – naložbe v dopolnilno dejavnost predelave medu in proizvodov iz medu.

V okviru nacionalnih ukrepov kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja so lahko čebelarji pridobili pomoč tudi za prevzem kmetij.

Program razvoja podeželja RS za obdobje od leta 2007–2013

V novem programskem obdobju so v okviru Programa razvoja podeželja RS za obdobje od leta 2007–2013 (v nadaljevanju: PRP 2007–2013) vsi strukturni ukrepi zbrani na enem mestu. Tako kot v prejšnjem programskem obdobju bodo upravičenci do dodelitve sredstev na področju medu (fizične ali pravne osebe, ki se ukvarjajo oziroma so registrirane za pridelavo, predelavo in trženje medu in preostalih čebeljih proizvodov oziroma za vzrejo čebeljih matic), lahko pridobili nepovratna sredstva za posodabljanje svojih gospodarstev oziroma živilskopredelovalnih obratov, za izboljšanje fizičnega potenciala, za izboljšanje trženja kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov ter na področju diverzifikacije podeželskega gospodarstva. Prednostna področja so:

1. Ukrepi za povečanje usposobljenosti in krepitev človeškega potenciala (1. os PRP 2007–2013)

V primerjavi z drugimi področji je starostna struktura čebelarjev nadpovprečno visoka, to dejstvo pa je skrb zbujajoče. Pomoč za izboljšanje fizičnega potenciala bodo lahko upravičenci do dodelitve sredstev pridobili iz naslednjih ukrepov:

- Ukrep št. 111: »Usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu« – Pomoč bo namenjena do 100-odstotnemu sofinanciranju stroškov usposabljanja, vendar ne več kot 1.000 EUR na osebo na leto.
- Ukrep št. 112: »Pomoč mladim prevzemnikom kmetij« – Višina finančne pomoči bo določena na podlagi doseženih točk pri ocenitvi prispelih vlog, ki bodo izpolnjevale predpisane pogoje, vendar največ 40.000 EUR na upravičenca. Pri točkovanju bodo upoštevani tržni in ekonomski vidiki proizvodnje ter razvojni, regionalni, socialni in okoljski vidiki kmetije, pa tudi stroški prenosa kmetije.
- Ukrep št. 113: »Zgodnje upokojevanje kmetov« – Po pričakovanjih naj bi sprememba zakonodaje, ki ureja pridobitev kmečkega pokojninskega zavarovanja, pomoč iz naslova tega ukrepa razširila tudi na področje pridelave medu in preostalih čebeljih proizvodov.

2. Ukrepi za prestrukturiranje fizičnega kapitala v kmetijstvu in gozdarstvu ter spodbujanje inovativnosti (1. os PRP 2007–2013)

Spodbujanje naložb v kmetijstvu in v predelavi kmetijskih proizvodov, ki naj bi pospešile prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalnih obratov ter tako prispevale k večji učinkovitosti gospodarjenja, je temelj prestrukturiranja kmetijskega in živilskega sektorja. Pomoč za naložbe bodo upravičenci do dodelitve sredstev lahko pridobili na podlagi dveh ukrepov:

- Ukrep št. 121: »Posodabljanje kmetijskih gospodarstev« – Podpore bodo namenjene za naložbe v nove objekte ali v obnovo objektov oziroma prostorov, vključno s pripadajočo opremo, namenjenih za pridelavo medu in preostalih čebeljih proizvodov ter za vzrejo čebeljih matic in pripravo teh proizvodov za trg, potem za nakup čebeljih panjev, prikolic in zabojnikov za prevoz čebeljih panjev ter za postavitve stacionarnih objektov (čebelnjakov), pa tudi za poplačilo splošnih stroškov, povezanih s pripravo in izvedbo projektov. Za nekatere od navedenih naložb bo priznan tudi prispevek upravičenca v naravi (izdelava čebeljih panjev, ter prikolic in zabojnikov za prevoz čebeljih panjev). Glede na območje in status upravičenca bo podpora obsegala od 40–60 % upravičenih izdatkov.
- Ukrep št. 123: »Dodajanje vrednosti kmetijskim proizvodom« – Podpore bodo namenjene za naložbe v nakup, zgraditev in obnovo nepremičnin, v nakup strojev in tehnološke opreme, vključno z laboratorijsko ter računalniško strojno in programsko opremo, za poplačilo splošnih stroškov, povezanih s pripravo in izvedbo projektov, ter za pridobivanje patentov in licenc, ki so neposredno povezani z izvajanjem projekta. Podpora obsega do 50 % upravičenih izdatkov za mikro, majhna in srednje velika podjetja oziroma do 25 % upravičenih izdatkov za velika podjetja. Novost je podpora naložbam v proizvodnjo drugih, nekmetijskih proizvodov, katerih surovina so kmetijski proizvodi, teh naložb pa ta ukrep do zdaj ni podpiral.

3. Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov (1. os PRP 2007–2013)

Skupine proizvajalcev in posamezni proizvajalci zaščiteni in certificirani kmetijskih pridelkov oziroma živil bodo v okviru PRP 2007–2013 lahko kandidirali za tri ukrepe, namenjene kreptivi shem kakovosti:

- Ukrep št. 132: »Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane« – Cilj tega ukrepa je spodbuditi kmetijske proizvajalce k sodelovanju v shemah kakovosti in financirati stalne stroške dodatne kontrole, nastale zaradi vključevanja v sheme kakovosti. Največji znesek podpore za sodelovanje v shemah kakovosti hrane je 3.000 EUR na kmetijsko gospodarstvo.
- Ukrep št. 133: »Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, vključene v sheme kakovosti hrane«

- Cilj tega ukrepa je povečati prepoznavnost zaščitnih kmetijskih pridelkov oziroma živil, zato podpira zlasti obveščanje, oglaševanje in pospeševanje prodaje teh proizvodov. Pomoč za obveščanje, oglaševanje in pospeševanje prodaje obsega največ 70 % priznanih stroškov projekta, vendar ne več kot 20.000 EUR za posamezen projekt.
- Ukrep št. 142: »Podpore za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev« - Cilj tega ukrepa je spodbuditi ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev na področju ekološke pridelave in proizvodnje posebnih kmetijskih pridelkov, ki vodijo v povečanje koncentracije ponudbe in lažje prilagajanje proizvodnje zahtevam trga, ter s tem prispevati k povečanju dodane vrednosti v kmetijstvu. Najvišja pomoč obsega do 5 % obsega lastne tržne proizvodnje, vendar ne več kot 100.000 EUR na leto.

4. Ukrepi na področju diverzifikacije podeželskega gospodarstva (3. osi PRP 2007–2013)

S prenosom podpor za naložbe v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov ter proizvodov, katerih surovina

so kmetijski proizvodi, v celoti na področje ukrepov 1. osi PRP 2007–2013 bodo upravičenci za dodelitev sredstev v okviru ukrepov 3. osi lahko pridobili pomoč za precej ožji izbor dejavnosti, pomoč pa bo po večini potekala v okviru

- Ukrepa št. 312: »Podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij«. V okviru tega ukrepa bo nepovratna pomoč namenjena za naložbe v že delujoča ter na novo ustanovljena mikropodjetja, ki imajo sedež na podeželju in tam tudi delujejo, ki zagotavljajo nova oziroma ohranjajo že obstoječa delovna mesta in povečujejo dohodek podeželskega prebivalstva. Podprta bo predvsem diverzifikacija dejavnosti podeželskega prebivalstva, kot so proizvodne dejavnosti, ki izrabljajo prednosti podeželskega prostora, pridobivanje energije iz obnovljivih virov za prodajo, prodajne dejavnosti, povezane s proizvodnimi dejavnostmi, turizem na kmetijah, domača umetnostna obrt, muzejski turizem ter druge dejavnosti mikropodjetij v skladu z določili uredbe in razpisnimi pogoji. Najvišja stopnja finančne pomoči obsega največ 50 % priznane vrednosti naložbe. ■

POROČILU O DELU ČZS V MINULIH DVEH MESECIH OD OBČNEGA ZBORA

Besedilo: **Boštjan Noč**, predsednik ČZS

Čas hitro teče in minilo je že več kot dva meseca od nadomestnih volitev za predsednika ČZS. Po mojem mnenju je prav, da vas redno obveščam o delu naše organizacije.

Program, ki sem ga predstavil ob moji kandidaturi za ta položaj, imate po večini vsi, zato boste lahko tekoče spremljali, kaj je bilo obljubljeno in kaj tudi v resnici narejeno. Na tem mestu naj povem, da smo na ČZS skupaj z vsemi zaposlenimi vzpostavili resnično prijetno delovno ozračje. Dogovorili smo se o načinu dela in za zdaj sem z delom po večini zadovoljen. Uvedli smo redne tedenske kolegije zaposlenih, na katerih se dogovorimo o delu v prihodnjem tednu in pregledamo delo, opravljeno prejšnji teden. Kot sem napovedal v programu, sem združil sorodne strokovne komisije pri ČZS. Prav zaradi tega sem razširil kolegij predsednika, tako da ga poleg ožjega vodstva sestavljajo tudi predsedniki strokovnih komisij in predsednik sveta PRO. S tem smo po moji oceni zvišali strokovno raven kolegija. Kolegij predsednika tako sestavljamo: Franc Šivic, Marko Purnat, Anton Tomec, Lidija Senič, Aleš Rodman, Jožef Smrkolj, Franc Šmerc in moja malenkost. Večina predstavljenega v nadaljevanju je plod zavzetega dela zaposlenih na ČZS!

Po dolgotrajnih prošnjah Ministrstvu za finance za sklic sestanka o davčni zakonodaji smo se končno le sešli z državnim sekretarjem g. Širceljem. Za to se moram zahvaliti nekdanjemu predsedniku ČZS g. Peterletu, ki je odločilno pripomogel k temu. Na ta način je g. Peterle dokazal, da mu ni vseeno za slovenske čebelarje. Na sestanku smo se pogovarjali predvsem o možnostih za razrešitev problema neprimerne obdavčitve za slovensko čebelarstvo. Predstavniki ČZS in g. Šircelj smo soglasno ugotovili, da je ČZS v minulem obdobju opravila velikansko delo za začetek urejanja zakonodaje na področju čebelarstva. Zavedati se moramo, da smo čebelarji končno enakovredni drugim kmetijskim panogam. Žal pa je urejanje zakonodaje za področje čebelarstva prineslo tudi obdavčitev. Skupaj smo ugotovili, da zdaj veljavna zakonodaja ni dobra, državni sekretar pa se je strinjal, da je zadevo treba urediti. Še več, poudaril je, da si je Ministrstvo dalj časa prizadevalo za ureditev, kot jo je predlagala ČZS, žal, pa so ugotovili, da pred spremembo celotnega zakona zadeva ostaja taka, kot je. Obljubil nam je, da bo zadeva spremenjena ob prvi spremembi zakona. Žal takojšnje rešitve nismo dosegli, ohrabruje pa me dejstvo, da so na Ministrstvu za finance naklonjeni spremembi, kot jo predlaga ČZS. Še enkrat naj poudarim jasne besede državnega sekretarja, da je ČZS

resnično dejavno sodelovala pri nastajanju omenjene zakonodaje, žal pa je bila v sklepnih fazah (zaradi naglice sprejemanja in različnih mnenj na Ministrstvu za finance) sprejemanja zakonodaje vanjo vključena tudi za čebelarje nesprejemljiva obdaviteljev.

V tem obdobju je bilo zelo veliko energije vložene v izdelavo pašnih redov. Smo pred končanjem tega dolgotrajnega in pomembnega projekta. Jeseni bomo o pravilniku o pašnih redih pripravili tudi okroglo mizo. Zdaj, ko je zadeva tehnično po večini urejena, je nujno pregledati tudi pravilnik, in če se bo pokazalo, da so potrebne spremembe, jih bo treba tudi sprejeti.

Dejavno smo se lotili oblikovanja zakonodaje o postavitvi čebelnjakov. Na ta problem smo pisno opozorili tudi vse občine. Prav tako smo vsem občinam poslali dopis glede uporabe gensko spremenjenih organizmov.

Sestali smo se z predstavniki Veterinarske uprave Slovenije in Nacionalnega veterinarskega inštituta in se dogovorili o sodelovanju na področju zdravstvene varstva čebel. Vsi skupaj si želimo, da bi bili na tem področju sprejeti enotni programi.

Na željo precejšnega števila čebelarjev smo se odločili, da bo septembra mogoče na ČZS naročiti oksalno kislino, ki bo že pripravljena za uporabo. Zato bodo društva pozvana, naj svoje želje glede morebitnega društvenega nakupa oksalne kisline sporočijo na ČZS (g. Auguštinu).

Ena izmed naših poglavitnih prednostnih nalog v tem letu bo promocija. Tako smo že objavili javni natečaj za oblikovanje enotnega kozarca za med za slovenske čebelarje. Pripravili smo tudi enotno nalepko in prelepko za med. Vzorec je objavljen v tej številki Slovenskega čebelarja. Na področje promocije sodi tudi izdaja brošure o čebelarskem turizmu v Sloveniji. Razpis za programe je bil že objavljen, zdaj pa poteka uredniško delo. Knjižica o čebelarskem turizmu bo izšla še letos. Poudariti moram, da smo za izdajo te knjižice po večini pridobili sponzorska sredstva.

V pripravi je dolgoročna strategija trženja slovenskega čebelarstva. Pripravlja jo ožja skupina, v kratkem pa jo bo predstavila tudi komisiji za ekonomiko. Pozneje bo moral to strategijo potrditi še UO ČZS. Strategija bo podlaga za prijavo na razpis za promocijo kmetijskih proizvodov. Na ta razpis se namerava prijaviti tudi ČZS, seveda, ko bo objavljen, predvidoma pa naj bi bilo to jeseni.

Ne smem pa pozabiti povedati, da smo na MKGP oddali vlogo za pridobitev geografske označbe »Slovenski med«. Po pridobitvi te označbe bomo slovenski čebelarji končno dobili možnost naš pridelek označiti kot »Slovenski med«. Zadeva je pripravljena tako, da bomo to označbo lahko uporabljali vsi slovenski čebelarji. Naš cilj je še letos pridobiti odločbo o tem na državni ravni, v najkrajšem možnem času pa tudi njeno potrditev v Bruslju. Tudi glede tega nam je g. Peterle obljubil vso pomoč.

Vsak dan večji je problem prodaje medu. Ne samo da so cene nizke, med je zelo težko tudi prodati. Na ČZS smo zato prisluhnili pobudi čebelarjev na terenu glede povezave z veletrgovci. V kratkem se bomo sešli z njimi in se skušali dogovoriti za sodelovanje. Prav tako smo pozvali Medex, da nam pove, kakšna je njihova vizija, in ali smo vanjo vključeni tudi slovenski čebelarji.

Lahko tudi povem, da prek Avgusta Grila navezujemo stike z Evropsko unijo o možnostih prodaje medu v povezavi.

Z založbo Kmečki glas smo se dogovorili za ponatis posodobljene knjige »Od čebele do medu«. Knjiga bo izšla še letos. Prav tako smo se v sodelovanju s Kmečkim glasom odločili izdati knjigo »Recepti iz čebeljih pridelkov«. Na tem mestu naj se direktorju Kmečkega glasa zahvalim za sodelovanje. S čebelarskimi mojstri se dogovarjamo za izdajo nove knjige o tehnologiji čebelarstva. Ker je literature vedno premalo, sem izjemno vesel ponudbe g. Zdešarja, da pripravi obsežno knjigo z naslovom Izkoriščanje čebelji paš.

S snovalci terminološkega slovarja – vsem se ob tej priložnosti zahvaljujem za delo, ki bo za slovensko čebelarstvo izjemnega pomena – smo se dogovorili, da slovar izdamo do pomladi. Slovar bomo popestrili z ilustracijami. Prav tako so v sklepnih fazah dogovori o projektih za čebelarsko knjižnico. Po načrtih bomo septembra začeli izvajati potrebna dela za ureditev knjižnice, saj želimo, da bi knjižnico odprli sočasno z izdajo terminološkega slovarja, predvidoma najpozneje spomladi 2008.

V zadnjih dneh smo začeli pripravljati programe usposabljanja za jesen in zimo. Področju izobraževanja bomo čez poletje in v začetku jeseni namenili veliko pozornosti. Programe želimo končati čim prej, tako da jih bomo lahko začeli izvajati že oktobra. Na področju izobraževanja smo prav tako odločeni, da končno pripravimo podlage in programe za šolanje čebelarskih mojstrov.

Izdali smo predstavitevno zloženko Čebelarskega centra na Lukovici, saj želimo z njim gospodarneje upravljati. Predvsem si želimo povečati oddajo naših predavalnic. Prvi vtisi o novih najemnikih Centra so pozitivni. Sodelovanje je obojestransko, vemo da so začetki težavni, vendar smo vsi skupaj optimistični. Zavedamo se, da bo samo skupna ponudba, in to kakovostna ponudba, zadovoljila vse.

V pripravi je 5-letni vzdrževalni program Čebelarskega centra, saj se zavedamo, da je sprotno obnavljanje nujno.

V skrbi za čebelarski podmladek smo se na sestanku mentorjev, ki je potekal ob robu tekmovanja mladih čebelarjev, dogovorili, da ČZS vsem krožkom priskrbi enotno omarico za prvo pomoč.

Ker želim za vzpostavitev medsebojnega sodelovanja navezati čim več stikov z različnimi organizacijami in ustanovami, sem se v tem obdobju že sešel z županom občine Lukovica ter z župani okoljskih občin.

Poleg navezave stikov z občinami sem slovensko čebelarstvo in njegove programe predstavil še Zvezi upokojencev Slovenije, Zvezi kmečkih žena Slovenije, Turistični zvezi Slovenije, Slovenski turistični organizaciji ter Zvezi diabetikov Slovenije. Dogovorili smo se za sodelovanje na različnih področjih. Zveza kmečkih žena bo s ČZS dejavno sodelovala na več področjih. Kot prvo smo se dogovorili za sodelovanje ob predstavitvi knjige o receptih iz medu. Turistična zveza nam bo pomagala pri izdaji naše brošure o čebelarskem turizmu, poleg tega pa bomo prispevke o čebelarskem turizmu lahko redno objavljali v njihovem Lipovem listu. Z Zvezo diabetikov smo se dogovorili, da bodo letno srečanje diabetikov pripravili na Lukovici. Ob tej priložnosti bomo skupaj pripravili predavanje o možnostih uživanja čebeljih pridelkov v prehrani diabetikov. Skupaj bomo pripravili članek o tem in ga objavili tako v SČ kot tudi v njihovi reviji. Cilj vseh teh povezav je slovensko čebelarstvo in čebelje pridelke predstaviti širši javnosti.

Ne smem pozabiti na zelo uspešno izveden čebelarski praznik v Kopru. V tem obalnem mestu se je zbralo veliko čebelarjev iz vse Slovenije, prav tako pa je bila rekordna tudi udeležba na državnem tekmovanju mladih čebelarjev v Žirovnici. Ob tej priložnosti naj se za te dosežke zahvalim vsem organizatorjem! Objavili smo tudi razpise za organizacijo praznika čebelarjev in tekmovanja mladih čebelarjev za prihodnje leto.

Mineva 35 let od začetka graditve Čebelarskega centra na Lukovici, zato smo sklenili, da ob tej priložnosti pobudniku graditve g. Benedičiču ob domu postavimo doprsni kip.

PRO deluje po rejskem programu. Strokovno jo dopolnjuje DPO, to pa je Kmetijski inštitut Slovenije. Na sestanku z vodstvom KIS-a smo se dogovorili, da bo KIS na vsaki seji UO ČZS poročal o svojem delu, saj želimo na ta način čebelarje redno obveščati o strokovnem delu te ustanove. Prav tako se dogovarjamo, da bi ČZS oz. PRO in KIS vsako leto organizirala DAN KRANJSKE ČEBELE, na katerem bi predstavili delo Priznane rejske organizacije in Kmetijskega inštituta Slovenije ter pripravili okroglo mizo o različnih temah, povezanih s kranjsko čebelo. PRO je imenoval tudi delovno skupino, ki bo pripravila strokovne podlage o ogroženosti kranjske čebele v Sloveniji. Tudi na področju trženja kranjske čebele se povezujemo z EU, saj se moramo zavedati da v povezavi cenijo našo kranjsko čebelo in so pripravljeni na marsikatero sodelovanje. Pogoj za to je seveda, da v Sloveniji naredimo vse, da ostane kranjska čebela taka, kot je, in da s strokovnim delom na rodovniških in gospodarskih vzrejališčih ter z osnovno odbiro vseh slovenskih čebelarjev skrbimo za ohranjanje njenih odličnih lastnosti.

Ker želimo kranjsko čebelo še bolj promovirati smo v dopisu Pošti Slovenije predlagali izdajo znamke s kranjsko čebelo.

Vseskozi dejavno sodelujemo tudi z MKGP. V sklepni fazi je priprava programov za prihodnje obdobje, predstavili pa jih bomo takoj, ko bodo sprejeti. Ministra za kmetijstvo smo v pismu prosili, naj preuči možnost dodelitve sladkorja iz državnih rezerv po znižani ceni. Zavedamo se, da je možnost za odobritev naše prošnje minimalna, vendar se za morebiten uspeh splašča napeti vse sile.

Seveda pa ne smem pozabiti tudi preostalega dela, predvsem izvajanja programov Uredbe 2006. Tako še vedno potekajo usposabljanja čebelarjev, v laboratoriju izvajamo analize interne kontrole, potekajo praktične delavnice o zatiranju varoje, končuje se tri leta trajajoč program aplikativnih raziskav na področju pelodnih analiz, poteka program obnove čebeljega fonda in, ne nazadnje, v okviru Uredbe deluje tudi Čebelarska svetovalna služba. Veliko dela, predvsem administrativnega, pa zahtevajo vloge za povračilo stroškov izvedbe programov. V okviru Uredbe 2006 bomo izdali tudi priručnik o zatiranju varoje, ki bo obsegal približno 150 strani. Ne smem pozabiti niti na opazovalno-napovedovalno službo medenja, saj ta po najboljših močeh opravlja svoje delo.

Na voljo je nova spletna stran ČZS, uredniško delo v zvezi s tem pa je prevzel g. Vlado Augustin.

Za preglednost zadev in za to, da vse poteka v skladu s programom ČZS, skrbi UO ČZS. Tako smo na nedavni seji UO ČZS obravnavali aktualne zadeve.

ČZS se je odločila tudi za posebno dobrodelno akcijo pod geslom »V vseh vrtcih v Sloveniji za zajtrk med slovenskih čebelarjev«. Zbrati želimo toliko medu, da bodo z njim v vseh vrtcih po Sloveniji lahko pripravili en zajtrk za vse otroke. Zato bomo pozvali vsa društva, naj za ta namen prispevajo po 5 kg medu. Vsak otrok bo ob tej priložnosti dobil tudi promocijsko zgibanko o čebeljih pridelkih.

Kot vidite, smo se v minulih dveh mesecih lotili precej stvari, poudariti pa moram, da se je v izvedbo najrazličnejših dejavnosti vključilo tudi veliko število čebelarjev iz različnih krajev Slovenije. To je dokaz, da želimo vsi skupaj narediti korak naprej v dobro vseh slovenskih čebelarjev. Vsem, ki kakor koli sodelujete, najlepša HVALA!

S SKUPNIMI MOČMI ZA SKUPNE CILJE V KORIST SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA!

VZREJA MATIC HENRIK ZALETELJ

Fužina 59, 1303 Zagradec

Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke. Vzreja poteka pod nadzorom KIS. Naročila sprejemamo po telefonu: 041 775 333 oz. 01 788 60 86 ali po e-pošti: henrik.zaletelj@siol.net

KAKOVOST ČEBELJIH PRIDELKOV IN VIRI ONESNAŽENJA - II. DEL

Obremenitve v čebelarstvu

Prevod in priredba članka: **Maja Smodiš Škerl** – Kmetijski inštitut Slovenije

Sredstva za zatiranje varoze

Najpogostejši vzrok onesnaženja čebeljih pridelkov so sredstva za zatiranje varoze (akaricidi), saj jih v čebelarstvu redno uporabljajo. V Švici zatirajo varoje že od leta 1984. Spletna stran Centra za raziskave čebel (<http://www.alp.admin.ch/themen/00502/index.html?lang=de>) vsebuje tudi seznam v Švici dovoljenih in priporočenih sredstev za zatiranje varoze. Ta sredstva se glede na razgradljivost ostankov delijo v tri skupine: sintetična obstojna sredstva, hlapljive komponente eteričnih olj in organske kisline. Folbex VA, apistan, bayvarol in perizin so kot obstojna sintetična sredstva izrazito topna v maščobah. »Obstojna« jih imenujemo zato, ker se ob segrevanju ne razgradijo v celoti. Hlapljivi timol je bolj topen v maščobah, nekoliko pa tudi v vodi. Organske kisline so topne samo v vodi. V čebelji družini se vodotopne snovi porazdelijo v sladkornem sirupu in medu, snovi, ki so topne v maščobah, pa se kopičijo v vosku.

Dovoljena in priporočena sredstva za zatiranje varoze v Švici

Trgovsko ime sredstva	Aktivna snov	Dovoljenje
Folbex VA	bromopropilat	*
Perizin	kumafos	S
Apistan	fluvalinat	S
Bayvarol	flumetrin	S
Apitol	cimiazol	*
Thymovar	timol	S
Mravljinčna kislina (razl. proizvodi)	mravljinčna kislina	CRČ
Mlečna kislina, vodna raztopina	mlečna kislina	CRČ
Oksalna kislina (razl. proizvodi)	oksalna kislina	CRČ

* ni več dovoljeno

S: z dovoljenjem Swissmedic

CRČ: dovoljenje Centra za raziskave čebel

Ostanki akaricidov v satju in medu

Aktivna snov	Zdravljenje število let	Satje z zalego	Medeno satje (srednje vrednosti, mg/kg)	Med	Dopustna vrednost za med
bromopropilat	1	47,8	2,4	0,01	0,1
fluvalinat	1	2,9	0,1	p. n. d.	0,01
kumafos	1	3,8	0,7	0,015	0,05
flumetrin	2	0,05	-	p. n. d.	0,005

p. n. d. = pod nivojem detekcije

V poskusu, ki so ga izvedli po enem ali dveh letih uporabe, so izmerili ostanke akaricidov, in to posebej v satju z zalego, v medenem satju in v medu samem. V čebeljih družinah so varoje zatirali pozno poleti, ko je bila v panjih še zalega. Meritve ostankov so izvajali naslednjo pomlad ob prvem točenju medu.

V satju v plodiščih z zalego so našli veliko več ostankov akaricidov kot v satju iz medišč. Vrednosti so se občutno razlikovale in so bile po večini odvisne od tega, kolikšna količina sredstev je bila ob zatiranju varoze vnesena v satje. Pri družinah, ki so jih zdravili s folbexom (bromopropilat) oziroma s perizinom (kumafos), so v medu našli ostanke aktivnih snovi. To pomeni, da je bil vnos bromopropilata zelo velik, Perizin pa je sredstvo, ki se v maščobah najslabše topi. Pri uporabi fluvalinata in flumetrina je bila vsebnost ostankov v medu pod nivojem detekcije.

Že ena sama uporaba dovoljenega obstojnega akaricida, najpogosteje sta to folbex VA in perizin, tudi če ga uporabimo v skladu z navodili, lahko prihodnje leto povzroči ostanke teh sredstev v medu. Koncentracije so seveda še vedno nižje od dovoljenih vrednosti. V dolgoletnih preiskavah ostankov pesticidov v laboratorijih so v medu našli akaricide v sledovih, to je pod mejo tolerance.

Preiskave, ki so jih opravili v švicarskem Centru za raziskave čebel, so pokazale, da je zaradi zatiranja varoj z akaricidi propolis v Švici onesnažen podobno kot čebelji vosek (Bogdanov in sod., 1998a). Več v: Bogdanov in sod., 1998a, in Wallner, 1999.

Center za raziskave čebel že od leta 1991 nadzoruje ostanke akaricidov v čebeljem vosku, pri tem projektu pa sodeluje večina švicarskih obratov, v katerih predelujejo vosek.

Predelani vosek vedno vsebuje tudi ostanke bromopropilata, kumafosa in fluvalinata. Ker so topni v maščobah, jih iz voska ni mogoče izločiti. Kot

Ostanki spomladi, po zdravljenju s timolom, in jeseni po zdravljenju z apilife VAR

Apilife VAR	Obremenjenost medu		
	Zdravljenje	Minimum	Maksimum
Vosek iz satja z zalego 500–600 mg/kg	Apilife VAR (CH)	0,02	0,48
	Nastavek s timolom (CH)	0,08	1,1
Vosek iz medenega satja 20–30 mg/kg	Nastavek s timolom (D)	0,09	2
	Švica (CH), dopustna vrednost 0,8 mg/kg		
Hrana 1–4 mg/kg			

primer pogledimo učinkovino bromopropilat (folbex VA). To sredstvo so v boju proti varozi uporabljali že pred letom 1991. Pozneje so ga nadomestili apistan (fluvalinat), perizin (kumafos), bayvarol (flumetrin) in drugi, vendar moramo upoštevati, da se bromopropilat iz voska popolnoma izloči šele po približno 20 letih. Flumetrina v nobenem primeru ni bilo mogoče določiti v mejah detekcije, saj bayvarola niso veliko uporabljali, vnos flumetrina pri enem zdravljenju pa je pravzaprav neznan.

Raziskovalci so polnih deset let zbirali podatke o vsebnosti ostankov akaricidov. Pri tem je treba upoštevati, koliko časa so sredstva na tržišču, pogostost uporabe določenega sredstva v praksi in kolikšna količina učinkovine je ob vsakem posegu vnesena v čebeljo družino.

Pri ekološkem čebelarjenju je pomembno, da akaricidne ostanke v vosku odstranimo z zamenjavo satja s satjem brez ostankov. V Centru za raziskave čebel skušajo najti postopek, po katerem bi lahko sanirali vosek. Prve raziskave so pokazale, da panjev ni treba uničiti, saj zadostuje, da iz njih odstranimo satje, postrgamo propolis in jih razkužimo (Imdorf in sod., 2002). Več v: Bogdanov in sod., 1998a, Wallner, 1999, ter Imdorf in sod., 2002.

Ostanki organskih kislin

	1996		1997		1998	
	K	Z	K	Z	K	Z
Mravljinčna kislina (M)	45	94	31	91	41	71
Oksalna kislina (O)	41	33	22	18	19	19

MO-zdravljenje spomladi (1997, 1999), 7 stojšč		
	K	Z
Srednja vrednost mg/kg	61	254
Minimum-maksimum	20-127	58-506

K-kontrola Z-zdravljenje pred enim letom
 Naravna vrednost v nektarju: mravljinčna kislina: 18–85 mg/kg
 oksalna kislina 8–51 mg/kg

Pri čebeljih družinah, v katerih so varoje vsako leto avgusta in septembra zatirali s sredstvom apilife VAR (timol), so naslednje leto izmerili vsebnosti timola v vosku in medu.

Vsebnost timola v spomladanskem medu je bila manjša od dopustne vrednosti 0,8 mg/kg. Pri timolu ne zaznamo spremenjenega okusa medu, ker vsebnost od 1,1 do 1,5 mg timola na kilogram medu ne doseže senzoričnega praga zaznavanja. Ostankov v vosku (satje z zalego, medeno satje) in v hrani za čebele pa je bilo veliko več. Timol iz satja popolnoma izhlapi v nekaj tednih po vnosu v čebeljo družino.

Če je v čebelji družini vse leto vložek, prepojen s timolom, je vsebnost ostankov timola v medu veliko večja, lahko tudi večja od maksimalne, v Švici dovoljene vrednosti. Med, ki vsebuje več timola kot približno 1 mg/kg, že spremeni okus in ni več primeren za prodajo. Več v: Bogdanov in sod., 1998b,c, 1999.

V tri leta trajajočem poskusu so v poskusnih čebeljih družinah vsako leto avgusta in oktobra zatirali varoze z mravljinčno kislino z dolgotrajnim delovanjem, novembra in decembra pa z oksalno kislino (s pršitvijo). V kontrolni družini so avgusta in septembra zatirali varozo z apistanom. Naslednje leto so v medu merili vsebnost mravljinčne in oksalne kisline pri obeh skupinah družin.

V medu iz poskusnih družin je bila vsebnost mravljinčne kisline nekoliko večja kot v medu iz kontrolnih družin. Povečane vrednosti kot posledica zatiranja varoze pa niso oporečne, saj so količine v mejah naravne vsebnosti mravljinčne kisline v medu. Spomladansko zatiranje varoj (brez nastavkov) pa poveča količino naravne vsebnosti mravljinčne kisline v pridelku, zato jo v tem času uporabimo le, če je to nujno.

Pri zatiranju varoze z oksalno kislino se vsebnost te kisline v medu ni povečala.

V čebeljih družinah lahko torej varozo z mravljinčno kislino zatiramo pozno poleti, z oksalno kislino pa zgodaj spomladi. Več v: Bogdanov in sod., 2002.

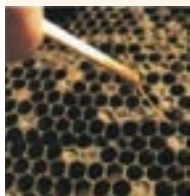
Nezakonit boj proti povzročitelju hude gnilobe z antibiotiki

Leta 2000 je švicarske čebelarje presenetila slaba novica: med na švicarskem trgu je vseboval ostanke antibiotikov. Pri 6 % medu, pridelanega v Švici, so našli predvsem ostanke sulfonamidov, predvsem sulfatiazol. Približno tretjina preiskanih medov iz tujine je leta 1999 vsebovala antibiotike, predvsem streptomycin. Od takrat Urad za nadzor živil izvaja strogo kontrolo medu.

Ostanke antibiotikov so zanesli v med čebelarji, ki so hudo gnilobo čebelje zalege v čebelji družini zdravili z antibiotiki. Drugi viri antibiotikov v medu (npr. sredstva proti hruševemu ožigu) so manj verjetni, vendar jih ne moremo izključiti.

Ostanki antibiotikov zaradi bolezni hude gnilobe

V letu 2000 so analizirali ve; kot 800 vzorcev švicarskega medu

6 % vzorcev je vsebovalo sulfonamidne in druge ostanki antibiotikov

2,5 % vzorcev je vsebovalo več ostankov kot je maksimalna dovoljeno vrednostj, ki znaša 0,05 mg/kg medu

vir: Zvezni urad za zdravstvo

Uporaba antibiotikov pa ni ustrezno sredstvo proti hudi gnilobi čebelje zalege, saj antibiotik uniči le vegetativne stadije bakterije, ne pa tudi spor, ki ostanejo v medu še več let.

V članicah Evropske unije in v Švici je uporaba antibiotikov v čebeljih družinah prepovedana. Med ne sme vsebovati nikakršnih ostankov teh sredstev. V tem obdobju je bil na evropskem trgu prepovedan med iz Kitajske, saj je vseboval antibiotik – kloramfenikol. Predhodne preiskave vsebnosti ostankov kažejo, da je v čebelarstvu daleč največja težava prav vnos antibiotikov, in to predvsem zaradi ostankov. Več o tem: Bogdanov in Fluri, 2000.

Proti voščeni vešči s paradiklorbenzonom

V 10 let trajajočem poskusu preverjanja ostankov v satnicah so izmerili vsebnost paradiklorbenzola (PDCB), ki ga čebelarji pogosto uporabljajo za zatiranje voščene vešče. Vselej so ga dokazali v novem

Ostanki paradiklor benzola

Med			
Leto	št. vzorcev	min-max g/kg	% pozitivnih
1997	28	7-65	14
1998	13	4-114	46
2000	23	4-56	26
2001	16	4-37	31
2002	11	3-13	54

Vir: Katalonski laboratorij SH, BL, BS

Obremenitve panjev, medenih pridelkov, pri skladiščenju medu

Panj
sredstva za zaščito lesa, barve z insekticidi in fungicidi
Pridelki iz medu
Uporaba repelentov, kot so fenol, benzaldehid, benzacetaldehid, nitrobenzol. Pretirana uporaba dima.
Skladiščenje medu v neprimerni embalaži
Pocinkana posoda (sprošča se cink). Obarvana posoda (sproščajo se sestavine barve).

vosku. Pri predelavi voska ostankov tega sredstva ni mogoče odstraniti.

Laboratorijske raziskave kažejo, da je PDCB vsebovalo kar povprečno 34 % vzorcev švicarskega medu, pridelanega v obdobju od leta 1997 do 2002! V 13 % vzorcev so bile vrednosti večje od dopustne meje, to pa brez dvoma zbuja velike skrbi.

Paradiklorbenzol ostane v vosku kot učinkovina, topna v maščobah, iz voska pa lahko preide tudi v med (Wallner, 1991). Zaščito pred voščeno veščo moramo izvajati izključno po pravilih, sredstva za zatiranje vešče pa uporabljati skrbno po navodilih proizvajalca (Charriere in Imdorf, 1997).

Drugi viri obremenitev v čebelarstvu

Sredstva za zaščito lesa in barve, ki jih uporabljamo za zaščito panjev, ne smejo vsebovati insekticidov in fungicidov, saj ti lahko onesnažijo med.

Pri točenju medu ne smemo uporabljati repelentov, ki jih vsebujejo spreji za preganjanje čebel, saj te snovi zaidejo v med.

Posoda za skladiščenje medu mora biti iz ustreznega materiala. Najbolje se obnesejo posode iz legirnega jekla in iz plastike za shranjevanje živil. Posoda iz bele pločevine (brez rjastih madežev) in aluminijska je manj primerna. Pocinkana posoda ni primerna, prav tako ne, če je z notranje strani prekrita s plastjo barve.

SONARAVNO ZATIRANJE VAROZE HLAJILNIK BS-05

- UČINKOVITA UPORABA BREZ ROČNEGA URAVNAVANJA PRI SPREMEMBAH TEMPERATURE
- PREPROSTA UPORABA V STANDARDNIH AŽ- IN NAKLADNIH PANJIH
- POČASNO POVEČEVANJE KONCENTRACIJ MRAVLJINČNE KISLINE
- ZA VEČKRATNO UPORABO

NANOKEM, d. o. o.

Rečna ulica 6, Ljubljana

Tel./faks +386 1 251 16 53, GSM: +386 41 863 876

PAKETNA
DOSTAVA

Sklep

Navedene raziskave kažejo, da so količine ostankov različnih snovi v čebeljih pridelkih odvisne predvsem od čebelarjenja. Največja nevarnost za onesnaženje medu so brez dvoma antibiotiki proti povzročitelju hude gnilobe čebelje zalege. Vosek in propolis sta najpogosteje onesnažena zaradi zdravljenja čebel s sintetičnimi akaricidi.

Čebelji pridelki so onesnaženi tudi s snovmi iz okolja, predvsem s tistimi, ki jih uporabljajo v kmetijstvu, vendar veliko manj.

Če čebelarimo vestno in nadziramo svoje ravnanje, kot tudi če se odločimo za ekološko čebelarjenje, bo obremenitev čebeljih pridelkov s škodljivimi snovmi zelo majhna.

Vir:

Bogdanov, S., Imdorf, A., Charriere, J. D., Fluri, P., Kilchenmann, V., Center za raziskave čebel, Švica (2003), http://www.apimondia.org/apiacta/articles/2003/bogdanov_1.pdf
Fotografije: vir internet.

Navedena literatura:

- Bogdanov, S., Kilchenmann, V., Imdorf, A. (1998a): Acaricide residues in some bee products, *Journal of Apicultural Research* 37, 57–67.

- Bogdanov, S., Imdorf, A., Kilchenmann, V. (1998b): Residues in wax and honey after Apilife VAR treatment, *Apidologie* 29, 513–524.
- Bogdanov, S., Kilchenmann, V., Fluri, P., Buhler, U., Lavanchy, P. (1998c): Einfluss von organischen Säuren und Komponenten ätherischer Öle auf den Honiggeschmack, *Schweizerische Bienen-Zeitung* 121, 581–585.
- Bogdanov, S., Imdorf, A., Kilchenmann, V., Fluri, P. (1999): Thymolanwendungen zur Bekämpfung der Varroa, *Schweizerische Bienen-Zeitung* 122, 445–451.
- Bogdanov, S., Fluri, P. (2000): Honigqualität und Antibiotikarückstände, *Schweizerische Bienen-Zeitung* 123, 407–410.
- Bogdanov, S., Charriere, J. D., Imdorf, A., Kilchenmann, V., Fluri, P. (2002): Determination of residues in honey after treatments with formic and oxalic acid under field conditions, *Apidologie* 33(4), 399–409.
- Charriere, J. D., Imdorf, A. (1997): Schutz der Waben vor Mottenschäden. Weiterbildungskurs für Berater, Mitteilung der Sektion Bienen 1–14.
- Imdorf, A., Kilchenmann, V., Kuhn, R., Bogdanov, S. (2002): Wird akarizidfreies Bienenwachs durch Rückstände auf den Kastenwänden verunreinigt? *Schweizerische Bienen-Zeitung* 125, 22–24.
- Wallner, K. (1991): Das Wachsmottenbekämpfungsmittel Paradichlorbenzol, *Schweizerische Bienen-Zeitung* 116, 582–587.
- Wallner, K. (1999): Varroacides and their residues in bee products, *Apidologie* 30, 235–248. ■

VPLIV SATJA NA BARVO MEDU

Avtorji: **Karl Philipp, Friederike Sophia, Klaus Fristof in Karsten Muensted**, Krokellstrasse 43, 35435 Wetztenberg, Nemčija
Po *American Bee Journal* (oktober 2006) povzel: **Miha Kunstelj**

Barva medu je posledica delovanja več dejavnikov. Najbolj znani in najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na barvo medu, so izvor nektarja ali mane ter razmere med pridelavo medu in skladiščenjem. V naši raziskavi smo se osredotočili na vprašanje, kako vpliva obarvanost deviškega in enkrat ali večkrat zaleženega satja na barvo medu. Zanimalo nas je, kakšen je vpliv satja na med, če je bil med iztočen iz deviškega satja oziroma iz večkrat zaleženih satov. Za ugotavljanje razlike v obarvanosti medu glede na obarvanost satja smo uporabili skoraj brezbarvni invertni sirup in trotovske satje različne obarvanosti, od svetlega deviškega do temnega. Razlike v obarvanosti medu so se jasno pokazale, če je bil sladkorni sirup (apiinvert) shranjen v deviškem trotovske satju ali v večkrat zaleženih trotovske celicah. Obarvanost je bila očitna, to pa je bilo mogoče odkriti na podlagi presojnosti s svetlobo, valovne dolžine 366 nm. Žal pa v tej študiji nismo raziskali, katere snovi so povzročile obarvanost; verjetno je to v povezavi z minerali in organskimi barvili. Ker je bil ugotovljen njihov vpliv na okus medu, bodo fotometrične meritve sčasoma gotovo postale sestavni del ocenjevanja kakovosti medu.

Predstavitev

Barva medu je po večini odvisna od snovi, ki jih vsebujeeta mana ali nektar, te pa se razlikujejo od rastline do rastline (torej izvora medu), cvetnega prahu in mineralov v njem kot tudi od razmer, v katerih je med pridelan, predvsem od temperature med proizvodnjo in skladiščenjem. Med postane sčasoma in zaradi temperature temnejši. Temperatura ima pomembno vlogo pri intenzivnosti reakcije encimov in Maillardovi reakciji, pri kateri sladkorji kondenzirajo s prostimi aminokislinami, kar povzroči nastanek rjavih pigmentov. Na podlagi zelo strogih normativov Nemške čebelarke zveze za pridelavo in distribucijo medu ter ob dejstvu, da se barva medu oljne repice, ki ga v Nemčiji pridelajo veliko, zelo spreminja (od bele do svetlo rumene), je jasno, da na barvo medu vplivajo tudi druge stvari.

Po našem mnenju so razlike v barvi medu delno posledica obarvanosti satja. Med iz svetlih oz. čistih (deviških) satov naj bi bil svetlejši kot iz zaleženih. Nekateri čebelarji imajo raje starejše, večkrat zaležene sate, ker se pri točenju manj poškodujejo. Če pogledamo različne knjige o čebelarstvu, ugotovimo, da v nobeni ni pojasnjeno, kako temna barva satja je

še dopustna za satje v medišču. O tem problemu je pisal že Albert (1974), natančneje o vplivu deviškega oziroma zaleženega satja na barvo medu. Sami smo predvsem raziskovali razlike v obarvanosti medu med deviškim ter enkrat, dvakrat, trikrat ali večkrat zaleženim satjem v eksperimentalnem modelu.

Materiali in metode

V čebelarški sezoni 2005 smo posebej zbirali lipov med iz deviškega satja in posebej glede na obarvanost satja oziroma glede na to, kolikokrat so bili sati zaleženi. Posebej pa smo zbirali med iz deviškega in večkrat zaleženega trotovskega satja. To satje smo napolnili s 500 µl sladkornega sirupa, ki se uporablja za zimsko krmljenje. Ta sirup smo vzeli zato, ker je prozoren, v razmerju z medom manj viskozen in ne kristalizira. Sirup smo pustili v celicah štiri tedne, potem pa smo ga pretočili v posode za fotometrične meritve, ki smo jih namestili v Eppendorfov fotometer 1101M (podjetja Eppendorp, Hamburg, Nemčija). Razliko v barvi smo primerjali z originalnim sladkornim sirupom. Vse meritve smo izvedli dvakrat ob valovni dolžini svetlobe 366, 405 in 436 nm. Poleg tega smo merili dve različni vrsti medu.

Rezultati

Analize ločeno zbranega lipovega medu so pokazale, da je ta iz svetlega (deviškega) satja svetlejši od onega iz večkrat zaleženega in obarvanega satja. Rezultati meritev pri različnih valovnih dolžinah so pokazali, da so razlike najbolj vidne pri valovni dolžini 366 nm.

Analiza poskusnega modela je razkrila podobne rezultate. Barva medu je bila v premem sorazmerju z mnogokratnikom zaleženosti satja. Tudi tokrat so bile razlike najbolj vidne pri valovni dolžini 366 nm. Barva sladkornega sirupa, ki je bil v deviškem, torej nezaleženem satju, je bila občutno svetlejša kot barva sladkornega sirupa v večkrat zaleženem satju. Ta poskus je pokazal, da so razlike v barvi ne samo merljive, ampak opazne tudi za laika.

Razprava

Ta raziskava je jasno pokazala, da je med, pridelan v zaleženih satih, temnejši od medu iz nezaleženih satov. Čim večkrat so sati zaleženi, tem temnejši je med. Ta poskus je pokazal, da je vzrok obarvanosti

barvilnih in mineralnih v satju. Ker pustijo ličinke svoje izločke v satju, lahko verjamemo, da tudi to vpliva na obarvanost medu. Zanimivo je, da je stopnja obarvanosti pri poskusu s sirupom skoraj enaka kot pri poskusu z lipovim medom. Ta eksperiment je pokazal, da obarvanost satja pomembno vpliva tudi na barvo medu. Skratka, razlikujemo tri temeljne razloge za obarvanost medu:

- prvič: izvor medu glede na rastlino, vrsto in količino cvetnega prahu ter glede na naravno vsebnost mineralov;
- drugič: razmere v panju (obarvanost oz. starost satja), katerih posledica je vsebnost mineralov (zaradi izločkov ličink);
- tretjič: tehnika shranjevanja medu po točenju, čas skladiščenja in temperatura med skladiščenjem.

Ugotovitev, ki ste jih prebrali v tem sestavku, ne boste našli v čebelarških učbenikih. Vprašanje pa ostaja: ali barvila in minerali, za katere verjamemo, da prispevajo k spremembi barve, v resnici spremenijo barvo? Nedavno je bilo ugotovljeno, da sprememba vsebnosti mineralov v medu vpliva tako na barvo kot tudi na okus medu (Gonzales - Miret et al., 2005). To se ujema tudi z opisano povezavo med barvo in okusom (Rodenberg, 1992). V tem smislu je merjenje barve pomemben vidik kakovosti, še posebej pomemben pa je pri primerjavi medu enakega izvora.

V okviru določanja kakovosti medu je zato že predlagano tudi merjenje barve. Vendar naj bi merilni instrumenti (analizator barve medu C221 – proizvajajo ga Hanna Instruments) merili valovno dolžino 420 nm, da bi tako lahko ugotovili (tudi) vpliv Maillardove reakcije. Bilo bi zanimivo izvedeti, ali imajo produkti Maillardove reakcije različen absorpcijski maksimum v primerjavi s snovmi (omenjenimi v tem sestavku), ki vplivajo na barvo. Kot kaže, bo raziskava vzrokov obarvanja medu kot tudi primerjava razlogov za obarvanje v prihodnje še pomembno področje raziskav.

Literatura:

- Albert, M. A. (1974): Light and dark Honey – From White and Brown combs, *American Bee Journal*, 114–373.
- Gonzales - Miret, M. L., Terrab, A., Hernanz, D., Fernandez - Recamales, M. A., Heredia, F. J. (2005): Multivariate correlation between color and by their botanical origin, *J Agric Food Chem*, 53:2574–2580.
- Rodenberg, H.: Marketing the crop of the commercial beekeeper. V: Graham, J. M. (1992): *The hive and the Honey Bee*. Hamilton, Illinois, ZDA (Dadant & Sons), 783–829. ■

ANA KUNSTELJ, s. p. ŠIVILJSTVO KUNSTELJ

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 80 27,
GSM: 031 352 797, e-pošta: jmkunstelj@volja.net
Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna
proti vročini), ROKAVICE, JOPIČE, KOMBINEZONE
IN DRUGO ČEBELARSKO OPREMO.

Inž. JOŽE KUNSTELJ, s. p.

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 70 27,
GSM: 031 893 276, e-pošta: jmkunstelj@volja.net
Izdelujemo: 3-, 4- in 5-satna točila za med.
Ponujamo plastične ventile in posode za med s
prostornino 50, 70 in 100 litrov. UGODNO!

NOVICE IZ SVETA

Prevedel in priredil: **Franc Šivic**

ZDA

Med vzroki za lanski propad velikega števila čebeljih družin so po mnenju ameriških čebelarjev tudi neustrezna kemična sredstva proti varoji, saj se je ta zajedavec nanje že prilagodil. Zato je Wellmark International iz zvezne države Illinois na tržišče poslal nov proizvod imenovan Hivastan. Po navedbah proizvajalca vsebuje novo sredstvo zelo aktivno snov fenpiroksimat (kemična formula je C22 H27 N3 O4), ki kontaktno deluje na parazita. Prodajajo ga v obliki nekakšne paste, ta pa je izdelana iz več snovi: iz rastlinskega olja, mletega sladkorja, medu, razkuženega z žarki gama, in iz 0,2 do 0,3 % fenpiroksimata. Pasto je treba v tankem sloju namazati na lepenko, to pa položiti na satnike plodišča. Čebele pasto počasi odstranjujejo in tako pride aktivna snov v dotik z varojami. V panju jo pustijo 42 dni, potem pa odstranijo tisto, česar niso pospravile že čebele same. Poskusi na Floridi in v Teksasu so pokazali, da je uspešnost zatiranja varoj 95-odstotna. Slaba stran tega novega zdravila pa je nekoliko povečana smrtnost med čebelami v prvih 24 urah po vstavitvi v panje.

Nikjer nisem zasledil podatka o ostankih tega novega akaricida v medu. Sporno se mi zdi, da proizvajalec priporoča uporabo tega sredstva dvakrat na leto, najprej spomladi, potem pa še po končani paši. Ker sta v pasti sladkor in med, menim, da del tega »zdravila« konča tudi v satju mediščnih naklad. Ali je proizvajalec sploh pomislil na to nevarnost?

Zaradi velike smrtnosti čebel je na ameriškem tržišču zaznati pomanjkanje medu. Lani so ga ameriški trgovci samo iz Argentine uvozili 46.500 ton, skoraj toliko kot celotna Evropska unija. Cena je bila 1,57 dolarja za kilogram. To nameravajo storiti tudi letos. Toda v Argentini je bila minula čebelarska sezona razmeroma slaba. Namesto predvidenih 120.000 do 130.000 ton so pridelali »samo« od 80.000 do 90.000 ton. Menda so argentinski izvozniki medu v enem samem tednu prejeli več povpraševanj po medu kakor lani v vsem letu. Seveda je to takoj vplivalo na zvišanje cen. V ameriških trgovinah na drobno so se že doslej zvišale za 25 do 30 odstotkov. Argentinskim čebelarjem internet omogoča odličen pregled nad svetovnim tržiščem z medom. Ker se zavedajo, da imajo zdaj vse adute v svojih rokah, ne hitijo s prodajo pridelka medu, temveč čakajo na nova zvišanja cen. Ravnavo torej povsem drugače kot lani, ko so v paničnem strahu zaradi velikih zalog razprodajali svoj pridelek pod vsako razumno ceno.

Takšno stanje na svetovnem tržišču zbuja upanje, da bodo razmere kmalu urejene tudi pri nas. Znano je, da je v shrambah slovenskih čebelarjev še vedno veliko neprodanega lanskega medu, to pa je breme predvsem za tiste, za katere je čebelarstvo edini ali poglaviti vir preživetja.

Italija

Na italijanskem čebelarskem nebu se še kar naprej kopičijo črni oblaki. Čebelarje je zelo prizadela nedavna izjava nekaterih inšpekcijskih služb, da bodo začele kontrolirati med in vosek v plodiščih panjev. Znano je, da Italijani čebelarji v nakladnih DB-panjih, v katerih je eno samo veliko plodišče, nanj pa ob paši naveznejšo polovična medišča z odebeljenimi sati, v katere matica ne more zalegati. Ti sati so torej vedno deviški. Kadar čebele zdravijo, medišča odstranijo, tako da kemikalije ne prodrejo v mediščne sate. Kljub temu se nekaj ostankov zdravil vendarle najde tudi v medu.

Zakaj torej kontrola medu in voska v plodiščih? Številni italijanski čebelarji uničujejo varojo s prepovedanim akaricidom birlan, v katerem je aktivna snov klorfeninfos. Kaže, da je sredstvo zelo učinkovito, sicer bi ga ne uporabljali in pri tem tvegali onesnaženje svojega medu. Massimo Ilari, urednik revije Apitalia, se strinja, da to ni prav in da je edina prava pot za italijansko čebelarstvo prehod na naravna zdravila, kot so eterična olja in kisline. Navsezadnje so že dobro preizkušena in veliko čebelarjev jih uspešno uporablja. Toda urednik zameri inšpektorjem, da bodo uprizorili nekakšen »lov na čarovnice«, namesto da bi svojo energijo uporabili za bolj koristna početja in pomagali italijanskemu čebelarstvu pri izhodu iz zdajšnje krize. Zakaj se raje ne lotijo raziskave, katera sredstva za zaščito rastlin uporabljajo v kmetijstvu, da je moralo od jeseni do zdaj umreti približno 50 % čebeljih družin, oziroma zakaj čebelarjem ne pokažejo možnosti za prodajo medu po dostojnih cenah. Nekateri kmetijski inšpektorji dobesedno nagajajo čebelarskim organizacijam in jih ovirajo pri njihovem poslanstvu, namesto da bi skušali najti zastrupeljalce čebel in jih kaznovati. Če se bo ta gonja nadaljevala, bodo čebelarske organizacije proti nekaterim nevestnim inšpektorjem prisiljene sprožiti sodne postopke ali pa zahtevati od oblasti, da jim prepevoje opravljanje inšpektorskih nalog.

Precejšnja zmeda še vedno vlada glede razlikovanja in razumevanja pojmov ekološko, biološko in biodinamično čebelarjenje. Zadnje čase so razčistili vsaj pomen prvih dveh pojmov. Evropska unija v svojih

dokumentih omenja ekološko čebelarstvo, ki so ga Italijani preprosto prevedli v biološko in ga pod tem imenom tudi propagirajo, zlasti ob prodaji svojih pridelkov. Naj omenim nekaj pogojev za t. i. biološko čebelarjenje v Italiji:

- maticam je prepovedano rezati krila, prav tako je prepovedano moriti čebele za pridobivanje medu,
- obvezno je vodenje evidence vseh posegov v panje,
- v notranjosti panjev je prepovedano uporabljati plastiko in lake,
- uporabljati je treba satnice iz voska, pridobljenega v biološkem čebelarjenju,
- za boj proti varojam je dovoljeno uporabljati samo eterična olja in organske kisline,
- stojišče čebel mora biti od odlagališča odpadkov ali zažigalnice smeti oddaljeno vsaj en kilometer,
- prehod iz konvencionalnega v biološko čebelarjenje traja najmanj eno leto,
- za krmiljenje čebel je poleg medu dovoljeno uporabljati samo sladkor, pridelan na biološki način,
- medu se ne sme segreti na več kot 35 °C,
- čebelariti je dovoljeno samo z domačo, avtohtono čebeljo raso.

Biodinamično čebelarjenje, ki so ga začeli izvajati leta 1928 v Nemčiji in katerega posledica je bil pojav kolektivne znamke Demeter, je za Italijane manj priljučno, ker je tudi bolj zahtevno. O znamki Demeter smo sicer že pisali tudi v Slovenskem čebelarju.

Anglija

Kljub velikemu številu čebelarjev v tej britanski pokrajini je pridelava medu razmeroma majhna, saj ga morajo britanski trgovci uvoziti kar 75 %. Lani so ga v Argentini kupili 11.300 ton, torej nekoliko več kot Italijani. Plačali so ga po 1,45 dolarja za kilogram.

Velik problem za angleško čebelarstvo je neugodna starostna struktura čebelarjev. O tem sem se lahko osebno prepričal maja letos, ko nas je obiskalo 45 čebelark in čebelarjev iz okolice Liverpoola. Velika

večina med njimi je bila stara več kot 65 let. Za en dan sem prevzel vlogo njihovega vodnika po Sloveniji. Bili so izjemno hvaležni za vse, kar sem jim takrat pokazal ali povedal. Gospa Milena, ki vodi čebelarstvo trgovino v našem Centru na Brdu, mi je zaupala, da tako prijaznih in dobrih kupcev še ni imela.

Znano je, da kdor daje, tudi prejema. Vsaj zase lahko rečem, da sem od njih izvedel marsikaj novega. Ker so stari in zato številni tudi precej oslabei, imajo velike težave zlasti z dviganjem težkih naklad pri svojih nakladnih DB-panjih. Ko so v našem čebelnjaku videli, kako s lahkoto opravljamo vsa dela v AŽ-panjih, so soglasno menili, da je to idealen panj za ostarele, bolehnne in celo invalidne čebelarje, kakršnih je v starajoči se Evropi, žal, vedno več. Prav ganljiv je bil prizor, ko se je v čebelarstvo trgovini neka skoraj 80-letna čebelarka dobesedno zaljubila v trietažni 10-satar in ga je hotela na vsak način kupiti. Komaj smo jo prepričali, da se je ločila od njega, ker ga ne bi mogla spraviti na letalo.

Varoja je letos med angleškimi čebelarji zahtevala visok davek. Doslej so jo zdravili z apistanom, ker pa je postalo to zdravilo zaradi odpornosti zajedavca na fluvalinat neučinkovito, so se nenadoma znašli v slepi ulici, še posebej, ker apiguard ni izpolnil njihovih pričakovanj. Zato so napeto sledili mojemu predavanju o tem, kako po končani poletni paši že sedem let uspešno zdravim čebele z alkoholno raztopino timola, pozno jeseni pa z izhlapevanjem oksalne kisline. Še bolj nazorno jim je ta do narave prijazen način zmanjševanja števila varoj predstavil moj čebelarjski kolega Aleksander Mikuž iz Kamnika, ki izdeluje odlična sredstva proti varozi na podlagi eteričnih olj. Ob koncu obiska v Sloveniji so angleški čebelarji izrazili veliko hvaležnost in priznanje vsem, ki smo jih sprejeli in jih obogatili z novimi spoznanji.

Portugalska

Med osumljenci za tiho izginjanje čebel so na Portugalskem tudi gensko spremenjene kulture, med njimi

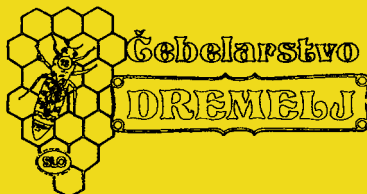
VZREJA MATIC - Čebelarstvo DREMELJ

Janez Dremelj

GSM: 041 836 050

041 779 119

Tel.: 05 971 06 23

Ivan Dremelj st.

Tel.: 01 899 11 31

GSM: 041 656 056

041 588 248

Dragovšek 13, 1275 Šmartno pri Litiji • e-pošta: cebelarstvo.dremelj@volja.net

Sprejemam naročila za matice čiste kranjske sivke, matičnike in druge čebelje pridelke.

Matice so označene. Prevzem matic osebno ali po pošti.

še posebej koruza. Na njej čebele v sušnih letih nabirajo cvetni prah. Ugotovljeno je, da ta ubija voščeno veščo, ki napade satje, v katerega so bile čebele pred tem shranile cvetni prah z genetsko spremenjene koruze. Raziskave o njegovem vplivu na umiranje čebel pa še niso končane.

Hkrati s temi raziskavami so portugalski raziskovalci preučevali, kako daleč letijo čebele na pašo. Doslej so domnevali, da obiskujejo medonosne rastline v krogu s polmerom 3 kilometre. Zdaj so ugotovili, da letijo čebele 6 kilometrov daleč, če je paša privlačna pa celo 10 km. Naš znani velečebelar Janko Pislak mi je letos sporočil, da so njegove čebele, ki jih ima v Halozah, nabirale nektar na oljni ogrščici na Ptujskem polju, za to pa so morale preleteti približno 8 km zračne razdalje.

Francija

Čebelje družine so dobro prezimile in zaradi topllega aprila v severnih in osrednjih delih države odlično izrabile pašo na oljni ogrščici. V južni Franciji čebelarji niso imeli take sreče, saj tam tri mesece ni deževalo,

zato so povsem odpovedale nekatere medovite rastline, med njimi rožmarin.

Sicer pa se po besedah Henrija Clementa, urednika revije Abeilles et Fleures, vodstvo francoske nacionalne čebelarke zveze vneto pripravlja na svetovni kongres Apimondia 2009, ki bo v mestu Montpellier. Septembra letos se bodo množično udeležili kongresa Apimondie v Melbournu v Avstraliji, kjer se namepravajo srečati z vsemi delegacijami članic te svetovne organizacije, tudi s slovensko, in jih uradno povabiti na kongres čez dve leti v Montpellier.

Računajo, da bo kongres Apimondie v Franciji največji, kar jih je bilo v minulih stotih letih. Celo večji od tistega v Ljubljani leta 2003. No, bomo videli.

Viri:

Abeilles et Fleures, št.683, maj 2007
 Apitalia, 3/2007
 American Bee Journal, maj 2007
 Journal of Apicultural Research, št.1/2007
 Bienen aktuell, maj 2007
 Ustni viri
 Internet

DELO ČEBELARJA V TEM MESECU

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ- PANJIH V JULIJU IN AVGUSTU

Besedilo: **Janez Kropivšek** – Jeronim nad Vranskim

Zelo zgodnja pomlad in visoke temperature so vzrok, da je kostanj zacvetel že v začetku junija in da se bo poletno brezpašje začelo precej prej, kot smo navajeni. Ker skoraj ni bilo prave zime, so dobro prezimili predvsem škodljivci povzročiteljev medenja, zato obilnejšega in splošnega medenja gozda skoraj ni pričakovati. Pa vendar, pustimo se presenetiti. Pred leti smo vozili čebele na pašo, ki jo je povzročil medeči škržat, vendar je, žal, tudi tega napadel naravni sovražnik in paše ni več. Zelo bo dobrodošla kaka medeča ajda ali facelija, na krasu morda žepek in še katero medovito rastlinje. Sicer pa je zdaj čas, da se oskrbimo s sladkorjem, ki bo našim ljubicam omogočil uspešno prezimitev. Malce razočaran ugotavljam, da nam Evropska unija kljub obljubam ni zagotovila cenejšega sladkorja oz. hrane za čebele, dobili pa smo izjemno poceni med in namesto subvencij davek. A čebelarji smo trdoživi in se ne damo. Potrudili se bomo, da bomo pridelali najboljše, kupce pa poučili, da je naš med vrhunske kakovosti, in da samo naš med vsebuje cvetni prah in druge snovi iz našega okolja, ki jih organizem potrebuje, to pa

je zelo pomembno za zmanjšanje alergij in okrepitev odpornosti.

Upam, da bo kostanj dobro medil. Po končani paši bom presodil, ali se morda splača čebele prepeljati še kam. Če jih bom vendarle peljal na hojo, bom na stojišču postavil napajalnike za vodo in oskrba se bo začela. Večina hojevih pasišč je na kraškem območju, tam pa ni vode. Slabše, ko medi, večja je poraba vode. Skrbno si bom zapisoval podatke s tehtnice in porabo nadomeščal s sladkorjem. Takrat, kadar dobro medi, je treba samo poskrbeti, da matica ni preveč blokirana, če ne medi, pa je treba čebele krmiti, sicer matica popolnoma preneha zalegati.

Ko ne bo več možnosti za medenje, bom med izočil. Matično rešetko bom pokril s polivinilno vrečo od sladkorja, odrezano v velikosti matične rešetke. Na vreči za širino enega palca odrežem sprednji vogal, tako da skozi to odprtino čebele lahko prehajajo v medišče. To omogoča, da čebele varujejo mediščno satje pred veščo, hkrati pa se čutijo dovolj osamljene, da vanj ne nosijo hrane. Pa tudi po samem točenju je manj nevarnosti za rop. Mediščna žrela so

Kaj moramo storiti julija in avgusta?

- Iztočiti med.
- Izrabiti poletno pašo.
- Zmanjšati število varoj.
- Oskrbovati čebele z vodo.
- Urediti gnezdo za zimo.
- Po končani paši čebele dobro nakrmiti.

seveda zaprta. Točim cel dan in satje takoj vračam v panje, tudi če v naravi ni paše. To deluje samo v panjih, v katerih je matična rešetka nameščena po njegovi celotni širini in pokrita, kot sem opisal. V nasprotnem je poleti v brezpašju velika nevarnost ropa. Nekoč sem po kostanjevi paši naredil narejence z zalego in matičnikom ter jih zložil pod nadstrešek pri čebelnjaku. Čez kake tri tedne sem dopoldne šel pogledat, ali so se matice oprasile in ali zalegajo. Pri tretjem panju, ki je bil tudi dober, sem opazil, da okoli njega stika nekaj čebel. Takoj sem ustavljal delo, vendar je bilo že prepozno. Nekaj čebel je v panj prišlo od zadaj, se napilo medu in nemoteno skozi žrelo odletelo domov. Doma so povedale, kje je mogoče dobiti med, in cela armada čebel je priletela prav tja, kjer njihovim sestram nisem preprečil odhoda. Mlada družinica se ni mogla ubraniti in imel sem veliko dela, da se rop ni razširil. Proti ropu pomagajo nekatere močne dišave, priprta žrela in v skrajnem primeru vodna zavesa ali pa zaprtje panja. Če moramo panj zapreti mu odpremo zračenje od zadaj, občasno pa še izpustimo roparice, ki so se nabrale na mreži okenc. Napadeno družino je najbolje odpeljati ali za nekaj dni zapreti v klet. Že stari čebelarji so vedeli povedati, da je za rop vedno odgovoren tisti čebelar, katerega čebele so oropane.

Paziti moramo tudi, ali je morda na našem območju kak zanikrn čebelar, ki ni dovolj zmanjšal števila varoj v svojih panjih. V zelo napadenih družinah namreč varoje začutijo, da v njih nimajo več prihodnosti, zato tak panj zapustijo, potem pa skušajo na vse mogoče načine vdreti v močno, vitalno družino. Tako se lahko reinvazija zgodi neposredno z ropom. Nekoč me je poklical starejši čebelar, v čigar čebelnjaku sem imel nekaj svojih rezervnih družin, češ da imava rop. Najprej sem ga skušal pomiriti, češ da to ni verjetno, ker so vse družine močne in je z njimi vse v najlepšem redu. Ker je vztrajal, sem šel pogledat in opazil, da čebele samo intenzivno izletavajo, sicer pa nosijo cvetni prah in se imajo lepo. Pa je še kar vztrajal, da nekaj ni v redu. Opazil sem, da so med sivkami tudi posamezne črne čebele in najprej posumil na hojevo pašo, vendar v smeri letenja ni bilo hoj. Ko sva tako

skupaj opazovala let čebel, sva se spomnila na čebelnjak pozimi umrlega čebelarja, ki pa je bil na drugi strani hriba v smeri letenja čebel, kaka dva kilometra oddaljen od najinega čebelnjaka. Odpeljal sem se tja in opazil, da so prav tedaj ropale zadnji panj. Medu v panjih ni bilo prav veliko, zato pa so čebele prinesle domov zelo veliko varoj, ki so se križale z domačimi in postale hibrid z vsemi dobrimi lastnostmi. Ker je bayvarol takrat še dobro deloval, je varojam prekrižal račune, tako da so skoraj vsi, tudi najboljši primerki, neslavno končali pod mrežo na podnici. Pravilo je, da štirinajst dni po tem, ko na nekem območju zaradi varoj propade prva družina, tam propadejo vse čebelje družine, seveda, če čebelarji tega ne preprečijo.

Takoj po točenju bom po nasvetih veterinarke obrčunal z varozo. Po zadnjem točenju bom čebele izdatno nakrmil, in sicer tako, da bo gnezdo blokirano, še posebej, če bo to že po kostanjevi paši. Ker bo matica blokirana, bo manj zalegala, v panju bo manj poletnih čebel, zato bodo pojedle tudi manj hrane, hkrati pa bodo zimske čebele vzrejene v izobilju in bodo bolj dolgožive. Ko jih bom nakrmil toliko, da bo gnezdo blokirano, bova z ženo verjetno odpotovala na dopust. Ta način sicer ne omogoča načrtovanja dopusta, zagotavlja pa uspešno prezimitev čebel.

Pred krmljenjem bom še zadnjič temeljito pregledal plodišča in zamenjal oz. nadomestil neustrezne matice. Če bom naletel na trotarja, ga bom izselil na ponjavo za grm, in to najmanj sto metrov od čebelnjaka, panj zaprl, vanj pa naslednji dan naselil močno družino iz rezerve. Pomembno je še, da v plodišču ne pustimo posameznih nezaleženih satov, ker delujejo kot pregradne stene in jih matice pozno poleti ne zaležejo več. Če pa po končani paši naredimo močnega ometenca, ga lahko damo na satnice in ob intenzivnem krmljenju bodo čebele satnice zgradile v satje, ki ga bo matica zalegala in družina bo lahko uspešno prezimila. Ometenci so poleti zanimivi tudi z davčnega vidika, saj v davčno osnovo šteje število panjev na dan 30. junija tekočega leta. Ometenec, v katerem uničimo varoje, mu dodamo dobro matico in ga pravočasno dovolj nakrmimo, bo zanesljivo dobro prezimil.

Do letos sem skoraj vedno krmil sladkor, ker je bil preprosto cenejši od sicer boljšega, že invertiranega sirupa. Sirup je boljši tudi zato, ker je manj sladek in ne izziva ropa. Pa tudi s sladkorjem ni težav. Ob obisku avstrijskega velečebelarja z dva tisoč panji smo lahko videli, kako je nakladne panje krmil cel dan. Pomembno je samo, da so družine izenačene in na preletni razdalji vse hkrati nakrmljene. Za zimsko krmljenje pripravim sladkorno raztopino tako, da v 200-litrski sod natočim nekaj manj kot polovico hladne vode iz pipe, vključim mešalnik in ob pomoči dvigala dodam tri vreče sladkorja. Po dvajsetih minu-

tah ura izključni mešalnik in zmes lahko s črpalko pretočim v sod na prikolici. V pitalnike jo nalivam z akumulatorsko zobniško črpalko, ki ima na koncu cevi lučko in stikalo za vklop.

Želim vam kar najprijetnejši dopust, a prosim, ne pozabite čebel pravočasno pripraviti na novo sezono. Čebele vam bodo ves trud povrnile prihodnje leto, okoliški čebelarji pa bodo veseli že letos. ■

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNIH PANJIH V JULIJU IN AVGUSTU

Besedilo: **Miha Kamplet**

V poletnih mesecih, torej junija, julija in avgusta, je več občinskih, krajevnih in vaških prireditev ali praznikov, na katerih so predstavljene tudi značilnosti in običaji posameznih krajev. To je prilika, da tudi čebelarji seznanimo širši krog ljudi z našo dejavnostjo in našimi pridelki. Za tak prikaz ne potrebujemo veliko. Dovolj je zložljiva mizica, na kateri bomo razstavili naše pridelke. Kot podstavek lahko uporabimo kak prazen, lepo pobarvan panj. Zanimiv je tudi opazovalni panj, zaprt za izlet čebel in postavljen v senco. Z zanimanjem ga opazujejo predvsem otroci. Čebelar naj bo zanimivo oblečen, vsaj v kakšni čebelarški majici, če pa ima tudi čebelarški klobuk, naj nikakor ne pozabi nanj. Razstavimo čim več naših pridelkov, več sort medu, in to tako, da bodo obiskovalci pridelke lahko tudi poskusili, torej kot nekakšna degustacija. Za ta namen so za med zelo primerni tako imenovani medvedki, iz katerih lahko iztisnemo majhno količino medu, a dovolj veliko za pokušnjo. Na takšno prireditev ne smemo iti z mislijo, da bomo tam prodali polovico svojega pridelka, temveč mislimo predvsem na predstavitev naših čebeljih pridelkov. Iz svojih izkušenj vem, da prodaja medu na takšnih prireditvah ni velika, bolje »gre v promet« medeni liker, brez dvoma pa vpliva na poznejšo prodajo. Odkar se udeležujem različnih tovrstnih prireditev, se je namreč moja prodaja na domu podvojila. Ni dovolj samo obvladati čebele, da kaj pridelajo, pridelok moramo tudi prodati, če ga je več, kot ga porabimo sami.

Pridobivanje propolisa

Pri čebelah v začetku julija nimamo kaj dosti opravil. Pustimo jih na miru, da nemoteno nabirajo, dokler je paša. V drugi polovici leta čebele intenzivneje nabirajo drevesne smole, jih predelajo v propolis in z njim mašijo luknje, razpoke in za čebele premajhne prehode v panju. Če še nismo vstavili mreže za nabiranje propolisa, lahko to storimo zdaj. Mreže so različne. Za ta namen lahko uporabimo mrežo proti komarjem, ki jo v trgovinah s tehničnim blagom kupimo na tekoče metre. Tako mrežo razrežemo na velikost

zunanje mere naklade. Položimo jo na vrh gornje naklade čez sate. Čebele bolj mašijo luknjice, če je nad mrežo nekoliko prepaha, zato lahko med mrežo in vmesnim pokrovom vstavimo kakšno rezervno matično rešetko, sicer pa se mreža tako ali tako nekoliko upogne, tako da med mrežo in vmesnim pokrovom nastane prostor. Mreža nas pozneje pri krmiljenju čebel ovira, zato jo tedaj odstranimo, damo v vrečko, da se ne zamaže, po končanem krmiljenju pa jo znova namestimo na prejšnje mesto. Pred zimskim zatiranjem varoj mreže odstranimo in damo v zamrzovalnik, da postane propolis krhek. Če takšno mrežo premečkamo, propolis odpade. Ta propolis ne pride v stik s sredstvi za zatiranje varoze in je najbolj čist.

Točenje

S točenjem ne hitimo. Naj med dozori, čebele pa naj dodobra pokrijejo celice z medom. Sam ne točim prej, kot nekako deset dni po zadnjem pomembnejšem julijskem dežju (več kot 5 mm, to je več kot 5 litrov na m²), to je nekako med 20. julijem in 5. avgustom. Iztočim vse, tudi skrajne sate iz plodišča, če na njih ni nobene zalege. Pri odvzemanju satov z medom moramo biti v tem brezpašnem obdobju zelo previdni, da ne povzročimo nepotrebnega cirkusa ali celo ropa, saj čebele stikajo za vsakim možnim dostopom do medu. Najmanj dela imamo, če prejšnji dan pod medišče vstavimo begalnice. Čebele se bodo čez noč umaknile iz medišča, če v njem ni zaleženih satov. Tudi delo z lijakastim sipalnikom je preprosto. Ometene čebele so v njem kot v kletki, po končanem odvzemu medu udarimo s sipalnikom ob tla, ga odpremo in čebele vsipamo od zgoraj v panj, tam pa se hitro umaknejo v ulice med satov. Ometanje satov v odprti panj ni priporočljivo, ker s tem preveč razdražimo čebele. Če begalnic ali sipalnika nimamo, čebele nekoliko zadimimo, mediščne naklade odstavimo, na plodišče damo vmesni pokrov in nanj prazno naklado. Sate z medom ometamo v to prazno naklado, nekaj čebel bo odletelo, nekaj se jih bo umaknilo skozi veho,

večina pa se bo gručala na stenah naklade in lezla celo čez rob naklade. Po končanem ometanju te čebele z metlico pometemo nazaj v naklado, jih nekoliko zadimimo in stresemo v panj. Odvzete sate odlagamo v prazne naklade in jih sproti pokrivamo, tako da čebelam preprečimo dostop. Točimo v zaprtim in toplim prostoru.

Iztočene sate porežemo oz. poravnamo z žagastim nožem (z nožem za kruh), ki ga sproti namakamo v vodi. Sate sproti razvrščamo in nekako označimo. Ločimo deviške, še ne zaležene sate, ki jih bomo uporabili prihodnje leto. Sate s cvetnim prahom vrnemo čebelam. Lepe sate, v katerih je že bila zalega, vrnemo čebelam, presežek pa prihranimo za prihodnje leto. Stare, temne sate izločimo in čim prej pretopimo. Ko so panji preurejeni, damo presežek satja za dan ali dva čebelam, da ga očistijo. Naklado, v kateri so sati, ki jih morajo čebele očistiti, damo nad vmesni pokrov. Presežek satja, ki ga nameravamo shraniti za prihodnje leto, lahko shranimo k čebelam, vendar le tako, da takšne naklade postavimo, ker čebele krmimo zgoraj. Lahko jih tudi zažveplamo in shranimo v hladen prostor, sicer jih bo uničil vošчени molj.

Priprava čebel za prihodnje leto

Veliko napako naredimo, če čebele po iztočanju medu prepustimo same sebi. Ker ni paše, bo matica omejila zaleganje na minimum, množica čebel v panju pa bo brezkoristno porabila tisto hrano, kolikor je je še v panjih. Takšne sestradane čebele izgubijo tudi kondicijo za odvzem in predelavo dodane hrane, in ko jih pozneje začnemo krmiti traja cel teden, preden so zmožne odvzeti in predelati večjo količino hrane. Ne smejo nas zavesti številčno močne družine. Te čebele ne bodo dočakale zime. Število čebel v avgustu ne pomeni nič, za prihodnje leto je pomemben le obseg zalege, saj se bodo iz te zalege izlegle dolgožive čebele, ki bodo prihodnjo pomlad vzrejale novo generacijo čebel. Predpostavimo, da je plodišče pri LR-panjih v eni nakladi, pri dvotretjinskih panjih pa v dveh nakladah. Prav tako predpostavimo, da bomo čebele v LR-panjih prezimili v dveh nakladah, tiste v dvotretjinskih panjih pa v treh.

Najpreprostejši način ureditve je, da pri LR-panjih odvezemo matične rešetke, nad plodiščno naklado dodamo naklado, v kateri so sati s cvetnim prahom in lepi iztočeni sati. Iz plodišča odvezemo dva ali tri sate zalege z venci medu in jih dodamo v to naklado. Ob steno dodamo satni pitalnik, poln pogače ali sladkorne kaše (to je kristalni sladkor, pomešan oz. navlažen z medom ali invertnim sirupom). Čebelam dodamo 2 do 3 litre sladkorne raztopine, to količino pa bodo čebele odzele čez noč. Sledi

zatiranje varoze na enega od priporočenih oz. dovoljenih načinov. Odpad varoj preverjamo na podničnem vložku. Vložke pregledujemo na vsakih 5 do 7 dni, saj se v daljšem obdobju nabere preveč drobirja, zato je odpadle varoje težje prešteti. Nato sledi krmljenje za zimsko zalogo. S tem spodbudimo matico k čim večjemu zaleganju, množico čebel pa izrabimo za predelavo dodane hrane. Vsakodnevno krmljenje z manjšo količino je zamudno delo, zato hrano dodajamo vsakih nekaj dni v večji količini. Ko bodo čebele odzele tekočo hrano, se bodo preusmerile v satni pitalnik in začele odvezemati pogačo, tako da bo dotok hrane stalen. Matica bo prešla v zgornjo naklado in tam pridno zalegala. Vse družine v čebelnjaku krmimo sočasno, po možnosti proti večeru.

Pri dvotretjinskih panjih pustimo matično rešetko in plodišče tako, kot je. Le če so v plodišču večji venci medu, 3 ali 4 sredinske sate prevesimo brez matice nad matično rešetko. Pri teh panjih naj bo zgornja, tretja naklada po končanem krmljenju polna hrane, gnezdo pa naj bo v drugi in prvi nakladi.

Dvوماتične družine razdelimo v prvotno stanje, v enomatične družine. Družini, ki je ostala tam, kjer je bila prej dvomatična, lahko odvezememo čebele ali dve tretjini zalege. Narejencem dodamo oprasene matice. Ko nove matice zaležejo 3 do 4 sate svoje zalege, narejence lahko damo v družine, v katerih želimo zamenjati matice. Združitev izvedemo takole: staro matico odstranimo, počakamo 7 dni in v družini potrgamo zasilne matičnike. Pogledati moramo tudi v spodnjo naklado. Naklado z mlado matico vstavimo med prejšnjo prvo in drugo naklado, tako da je to druga naklada. Dan pred združitvi in po združitvi čebele dokrmimo. Družino z mlado matico pa lahko združimo z družino s staro matico tudi na drug način. Tisto, ki ima mlado matico, damo na družino s staro matico, nad matično rešetko. Po dveh ali treh dneh, ko se čebele pomešajo in umirijo, odstranimo matično rešetko. Pred združitvijo in po združitvi jih krmimo. Nekaj časa bosta zalegali obe matici, ko pa ne bo več dotoka hrane, bo ena matica izginila.

Trije načini izrabe hojeve paše

V nekaterih letih hoja medi zelo dolgo. Lahko še septembra, še zlasti, če je vreme takrat lepo in toplo. Matica obilno zalega še septembra, če ni zablokirana z medom. Čebelarji najpogosteje pustijo svoje čebele na hojevi paši le do 20. avgusta. Hojev med iztočijo in čebele prepeljejo na cvetlično pašo (nedotika, zlata rozga, rudbekija, morda tudi ajda). Pomembno je, da čebele naberejo cvetni prah, saj med oziroma sladkor lahko dodamo. Tako so družine pomlajene in pripravljene na prezimitev.

Zamenjajmo azbestne kritine na čebelnjakih

Besedilo in slika: **Vlado Auguštin**

V preteklosti, ko ljudje še niso poznali sladkorja, skoraj ni bilo slovenske kmetije, na kateri poleg drugih domačih živali ne bi imeli tudi čebel. Med je bil edino sladilo, vosek pa nepogrešljiva surovina za izdelavo sveč. Čebele so gojili v nizkih, lesenih panjih, ki so jih podolžno zlagali v nekakšne skladovnice, tesno drugega ob drugem, v več vrstah. Te panje imenujemo kranjiči. Zanje so v zavetnem delu sadovnjaka zgradili leseno »hišico«, v kateri so bile pozimi vse čebelje družine pod eno streho varovane pred snegom in mrazom, poleti pa pred sončno pripeko.

Čebelnjaki so postali tipična arhitektura slovenskega kmečkega stavbarstva in še dandanes plemenitijo kulturno podobo slovenske krajine. Najprimernejši čebelnjak je lesen, tak, ki se ob upoštevanju gradbenih zakonitosti nekdanjih čebelnjakov ujema z drugimi gospodarskimi objekti, npr. s kozolci, in se lepo vključuje v večji del slovenske krajine.

Pred nekaj desetletji so strehe takšnih lesenih in drugih čebelnjakov najpogosteje prekrivali s strešnimi kritinami iz azbestnega cementa. Te kritine so veljale za lahke, saj zanje ni bila potrebna močna nosilna konstrukcija, poleg tega pa so bile zelo preproste za izvedbo. Zaradi tega so jih strokovnjaki pred desetletji pogosto priporočali za prekrivanje vseh stanovanjskih, gospodarskih in industrijskih objektov.

Azbest so toksična naravna mineralna vlakna. Pri vdihovanju lahko azbestna vlakna prodrejo globoko v pljuča in se tam kopičijo, posledica pa je nastanek hudih bolezni, kot sta npr. azbestoza in pljučni rak, ki se pogosto končata s smrtjo. Azbest je odporen na kislino, lužila in na visoko temperaturo, zato so ga v preteklosti pogosto uporabljali v gradbeništvu in industriji.

V gradbenih materialih najdemo čisti azbest ali azbest, primešan različnim drugim snovem, ki delujejo kot vezivo za azbestna vlakna. Azbest, vezan v gradbene materiale, se iz izdelkov ne sprošča, razen če so ti dotrajani ali če jih obdelujemo na kakršen koli način.

Zaradi nevarnosti azbesta za zdravje ljudi je Slovenija leta 1996 s predpisi prepovedala nadaljnjo proizvodnjo in promet z azbestnimi izdelki, vendar ti ne vsebujejo določila, ki bi opredeljeval rok za sanacijo že obstoječih azbestnih ostrešij. Da bi zmanjšali koli-

čine azbesta, sproščene v okolje, ta predpis določa tudi obvezna ravnanja pri vzdrževanju azbestne kritine ali pri njeni rekonstrukciji.

Pri odstranjevanju tovrstne kritine je treba ravnati skrajno previdno. Upoštevat je treba Pravilnik o pogojih, pod katerimi se lahko pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest (Uradni list RS, št. 72/01 in 41/04). Salonitne plošče (plošče velikega formata – ravne ali valovite – in strešne plošče malega formata) se uvrščajo med trdno vezane azbestne odpadke. Vlakna se zelo rada lomijo, pri tem pa nastajajo tanjša, iglam podobna vlakna. Ker so tako majhna, da jih ne vidimo, in so brez vonja, jih lahko vdihamo, ne da bi vedeli za to.

Za odstranjevanje azbestne kritine je zato priporočljivo najeti izvajalca, ki ima na tem področju reference in tudi primerno orodje in zaščito za varno odstranitev azbestne kritine. Odpadno strešno kritino je treba ustrezno pripraviti za transport in jo deponirati na posebej za to namenjenih odlagališčih nevarnih odpadkov. V Sloveniji imamo pet odlagališč, ki imajo dovoljenje za zbiranje azbestno-cementnih odpadkov. Ob oddaji azbestno-cementne kritine moramo od upravljavca odlagališča pridobiti evidenčni list, ki je tudi dokazilo o pravilni odstranitvi tovrstnih odpadkov.

Upam, da se bo glede na opisano dejstva čim več čebelarjev odločilo za zamenjavo nevarne azbestne kritine in s tem prispevalo k varnejšemu okolju, ne nazadnje pa tudi k lepši krajinski arhitekturi.

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

L: 1/07
država porekla:
SLOVENIJA

akacijev med

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

Naravni med kristalizira,
ponovno se utekočini
s segrevanjem do 40 °C.

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

lipov med

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

L: 1/07
država porekla:
SLOVENIJA

smrekov med

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

Naravni med kristalizira,
ponovno se utekočini
s segrevanjem do 40 °C.

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

gozdni med

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

L: 1/07
država porekla:
SLOVENIJA

hojev med

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

Naravni med kristalizira,
ponovno se utekočini
s segrevanjem do 40 °C.

uporabno
najmanj do: 31. 12. 2008
neto
količina: 900 g

me...

pridelal in polnil:
Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
Slovenija

Spoštovani čebelarji/ke!

Predstavljamo vam 8 novih nalepk za med, ki so pripravljene v skladu z veljavno zakonodajo. Nalepke bodo predtiskane na polni papirja formata A4. Na njih bodo natisnjeni podatki o vrsti medu, in ostali potrebni podatki, ki se ne spreminjajo. Vsak, ki bo nalepke želel uporabljati, bo s programom, ki bo v Wordovem formatu, lahko dopisal svoje podatke. Program bo brezplačno na voljo ob nakupu nalepk. Nalepke bodo najprej v prodaji na ČZS, kasneje glede na dogovor s prodajalci pa tudi na čim več lokacijah po Sloveniji. Informacijo kje se bo dalo nalepke kupiti, boste od 15. 7. 2007 dobili na ČZS. Cena bo enotna. Kdor nima možnosti tiskanja nalepk, bodo to zanj storili na Čebelarstvu Slovenije po predhodnem naročilu. V tem primeru bo cena nalepk nekoliko višja. Nalepke so formata 96x65 mm in so primerne za naslednje kozarce: 720 ml, 370 visoki tof, šetkotni 191 ml, ter šestkotni 278 ml. Med, ki ga prodajamo je predpakirano živilo, ki mora biti označeno tako, da se ve, da ga pred kupcem ni še nihče odprl. Zato mora biti pokrovček na nek način zavarovan. Najbolj enostaven način je uporaba prelepk, zato boste poleg nalepk, lahko kupili tudi prelepko za med. Ta prelepka NE nadomesti prelepke o kolektivni blagovni znamki, ki daje medu dodatno vrednost. Nalepke bodo na voljo od 15. 7. naprej.

Kako povečati prodajo?

Besedilo: **Tanja Magdič**

Številni med vami se gotovo že sprašujete, kam z vsemi zalogami medu, ki so ga pridelale vaše pridne čebele! Pravilno! Nekega enotnega recepta za to, kako povečati prodajo, sicer ni, obstaja pa cela vrsta nasvetov in prepričana sem, da boste v vsakem od njih našli nekaj, kar vam bo koristilo pri vaši prodaji. Vsekakor pa je veliko odvisno od vas samih in strinjam se, da je treba v promocijo vložiti kar nekaj svoje energije in dela, če želimo, da bo učinkovita.

Najcenejša in zelo učinkovita promocija je prav gotovo še vedno tista »od ust do ust«. Saj veste: »Dober glas

seže v deveto vas!« Pomislite, kako sami kupujete in kaj vas najbolj prepriča. Npr.: Potrebujete dobrega mehanika za vaš avto in prijatelj vam priporoči svojega. Kaj boste storili? Prepričana sem, da boste izbrali mehanika, o katerem ste slišali veliko dobrega. Enako razmišljajo vaši kupci. Če bodo o vas slišali veliko pozitivnega, bodo gotovo kupovali pri vas. **Da pa bodo o vas čim več govorili, lahko poskrbite tudi sami!** Tako npr. lahko **poskrbite za kak nenavaden in zanimiv dogodek**. Pomislite, kaj spodbudi vas, da o neki stvari govorite drugim in na ta način pravzaprav nezavedno širite neko sporočilo. Če vas npr. v restavraciji, v kateri večerjate, za rojstni dan presenetijo s posebno sadno kupo, boste o tem gotovo povedali vsem svojim sodelavcem, prijateljem itd. Kolikor zanimivejši bo dogodek, toliko več govora bo o njem. Poskrbite torej, da bodo o vas veliko govorili! Še boljše pa bo, če bo dogodek tudi medijsko odmeven (o dogodku obvestite medije, tako da bodo potem lahko poročali o njem).

Kupcu vedno ponudite **koristi!** Zato je pomembno, da poznate lastnosti izdelka, ki ga prodajate, saj boste kupcu lahko ponudili koristi! Npr. gozdni med vsebuje veliko rudninskih snovi, ki jih človeško telo potrebuje za normalen obstoj, zato je dobrodošel za slabokrvne ljudi, pomaga pa tudi pri vnetju dihalnih poti in živčni napetosti. Na ta način boste rešili problem kupca, ki je npr. slabokrven, saj mu boste ponudili korist, to je rešitev za njegov problem.

Kupcu lahko poleg osnovnega izdelka **ponudite še kaj**. Ko npr. kupi med, ga seznanite še z vašo medicino, ki je na ocenjevanju medic prejela zlato medaljo.

Vsi, ki kar koli kupujemo, se najbolj bojimo, da bomo nasledili in kupili »mačka v žaklju«. Poskrbite, da bo vaš **kupec zaupal v vaš izdelek**, pomislite, česa se kupec najbolj boji, kadar kupuje čebelje pridelke, in kaj je tisto, kar ga prepriča, da zaupa vašemu izdelku. Do kupca bodite odkriti, saj bosta na ta način pregnali dvom, ki nastaja v njem. Če je npr. kupec prebral, da je mogoče kupiti ponarejen med, da so v medu lahko tudi ostanki antibiotikov itd., se boji, da bi tak med kupil tudi sam. Povejte mu, da imate npr. 31 družin, da čebelarite na Jelovici, da je čebelarstvo v vaši družinski tradiciji, da ste za svoj med prejeli srebrno priznanje in da ga vsako leto pošljete v pregled v laboratorij ...

Nadaljevanje prihodnjič

OBVESTILO!

Do konca meseca avgusta bo izšla knjiga o receptih iz medu in izdelkov iz medu. Založnik knjige je Kmečki glas, Čebelarstva zveza Slovenije pa bo pripravila uvod o medu in čebeljih pridelkih ter uvodnik. Knjiga bo vsebovala recepte, kako uporabljati med, ne samo pri pripravi slaščic, ampak tudi pri pripravi mesnih jedi, sadja, zelenjave... Recepte bo zbral Andrej Goljat, ki je pri Založbi Kmečki glas napisal številne kulinarične uspešnice, marsikatera je že razprodana: Potice (slovensko-angleško), Slastno pecivo, Kruh (slovensko-angleško), Divjačina in gozdni čudeži, Ribe in morski sadeži, Čokolada, Kava, Mleko – recepti iz mleka in mlečnih izdelkov, Vegetarijanske jedi za vse ljudi... Knjiga o medu bo pripravljena na podoben način, zato je lahko idealno darilo, vsekakor pa dobra promocija čebeljih pridelkov. Če bi v društvih želeli knjigo naročiti po izdajateljski ceni 5,75 € (v prodaji pri Kmečkem glasu bo okrog 20 €), vas pozivamo, da to sporočite, do 15. julija 2007 v tajništvo ČZS, da bomo lahko zagotovili ustrezno število izvodov knjige.

Uradne ure ob ponedeljkih od 10. do 14. ure: Andreja Kandolf, svetovalka za zagotavljanje varne hrane, ČZS, Brdo pri Lukovici 8, tel.: (01) 729 61 33, 040 436 514, e-pošta: andreja.kandolf@czs.si, **Vlado Augustin**, svetovalec za tehnologijo, Mestni trg 4, 8330 Metlika, tel.: 040 436 516, (07) 30 60 236, e-pošta: vlado.augustin@czs.si; **Tanja Magdič**, svetovalka za ekonomiko, Rožna dolina 40, Lesce, tel.: 040 436 513, e-pošta: tanja.magdic@czs.si; **Jožica Kapun Maršik**, terenska svetovalka, Martjanci 5c, 9221 Martjanci, tel.: 040 436 517, (02) 548 16 39, e-pošta: jozica.kapun@czs.si; **Lidija Senič**, vodja ČSS, Vinska gorica 10, 3204 Dobrna, tel.: 040 436 515, e-pošta: lidija.senic@czs.si.

Uradne ure svetovalcev na sedežu ČZS so ob četrkih od 8. do 14. ure.

V nujnih primerih lahko ob vikendih med 9. in 17. uro pokličete na tel. št. 040/436-518

Manjše število čebelarjev ravna drugače. Doma si naredijo enako število rezervnih družin ter jih s krmiljenjem razvijejo do polne moči. Te družine bodo jeseni nadomestile gospodarske družine, ki so na hojevi paši. Na paši jih namreč pustijo toliko časa, dokler med hoja, jeseni pa jih razdrejo.

Tretji način je, da družine, ki niso na hojevi paši, predelajo zadostno količino hrane za zimsko zalogo, tako zase, kot za tiste družine, ki so na hojevi paši. Ena družina lahko avgusta poleg zalog zase predela

še za dve do tri družine zimskih zalog hrane. Pri tem nič ne oslabi, temveč se celo okrepi, če skrbimo, da ima matica dovolj prostora za zaleganje. Tri tedne pred predvidenim koncem paše matico omejimo na eno naklado, vse sate z venci medu, tudi krajne, pa premestimo nad matično rešetko. Ko čebele pripeljemo s paše, odzamemo ves med in ga nadomestimo z doma predelano hrano v satih. Sam se s hojeve paše, če se medenje nadaljuje, vračam 20. septembra. ■

VETERINARSKI NASVETI

VETERINARSKI NASVETI ZA JULIJ IN AVGUST

Besedilo in fotografija: **Mira Jenko Rogelj**

Zaradi povprečne medene bere je bilo več časa za narejanje umetnih rojev, ometencev in narejencev. Pozitivne izkušnje, ki smo si jih pri tem pridobili prejšnje sezone, in kakovostna izobraževanja o pomlajevanju družin marsikaterega čebelarja rešujejo pred prenehanjem čebelarjenja. Po 21. juniju se v čebeljih družinah zmanjšuje razmnoževalni nagon. Kdor se je naučil pravilno ravnati z narejenci, je do zdaj z zdravimi čebelami in mladimi maticami že postavil temelj za uspešno čebelarjenje v prihodnjem letu. Ob pomlajevanju družin s suhimi čebelami tudi ni tveganja, da bi v medeno zalogo zašli ostanki kontaktnih akaricidov za zatiranje varoj, katerih uporaba je preprosta in učinkovita in ki jih je v čebelarstvu dovoljeno uporabljati. Po kresu čebele ustvarjajo podlago za moč in zdravje čebelje družine v prihodnjem letu.

Letošnja mila zima z dobrim razvojem družin se bo v poznem poletju maščevala čebelarju, ki pri zatiranju varoze ni dosledno izvajal apitehničnih ukrepov. Varoze so imele neskončne možnosti in idealne razmere za razmnoževanje, to pa v lanskih, »starih« čebeljih družinah že povzroča nepopravljive poškodbe. Posebno pozornost moramo nameniti družinam, v katerih so stare matice, saj te zlasti zdaj počasneje zalegajo. Varoje se neovirano razmnožujejo naprej. Zaradi zmanjševanja zalege družina oslabi, hkrati pa se povečuje populacija varoj.

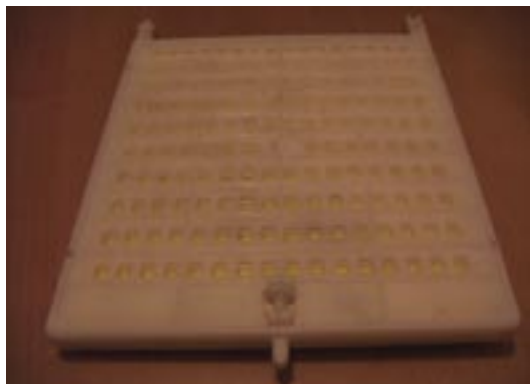
Pri drugih načinih pomlajevanja družin – torej narejenih varozah – pušča malo možnosti za preživetje, če poletnega zatiranja ne opravimo pravočasno in učinkovito. Ob uporabi registriranih pripravkov (bayvarol) je treba ob morebitni paši žrtvovati donos medu ali pa velik del čebelje populacije, če je presežen prag

škodljivosti zajedalcev. Vse to so slabosti, ki jih pri naša čebelarjenje z varozo. Približno v polovici čebelarstev za kontrolo napadenosti čebeljih družin še vedno ne preverjajo naravnega odpada varoj.

Po končani paši je treba čim prej iztočiti med in družinam dodati sladkorno raztopino, po potrebi od dva do šest litrov, odvisno od vrste panja in preostanka zaloge. Če nameravate za zatiranje varoze uporabiti bayvarol, ga vstavite takoj po iztočenju.

Če nameravate varoje zatirati z zelo hlapnimi sredstvi, kot sta mravljinčna kislina in timol (apiguard), je nujno najprej dopolniti zaloge hrane. Julija priporočam štiri do petdnevno izhlapevanje 85 % mravljinčne kisline (10 g mravljinčne kisline na 100 l prostornine oz. 12 ml 85 % mravljinčne kisline na dan).

Če za avgust ne načrtujemo, da bomo čebele prepejljali na pašo, jih nakrmimo za zimsko zalogo.

Slovenski inovatorji ne zaostajajo za švicarskimi strokovnjaki. Novi hlapilnik za mravljinčno kislino.

Vzrok slabih izkušenj, ki ste jih imeli številni pri uporabi mravljinčne kisline, so po večini doma narejeni hla-pilniki, pri katerih je dnevno izhlapevanje mravljinčne kisline premajhno.

Akaricidno delovanje je občutno manjše, zato je septembra precej manjša tudi učinkovitost delovanja mravljinčne kisline. V tem obdobju je namreč priporočljivo mravljinčno kislino v enakih dnevnih odmerkih uporabljati najmanj 14 dni.

Prednosti in slabosti posameznega sredstva z navodili o uporabi in varnostnih ukrepih najdete v zbirki Zaitiranje varoj, ki jo je izdal Nacionalni veterinarski inštitut pri Veterinarski fakulteti (Ljubljana, september 2005). Uspeh ne bo izostal, če bomo imeli varozo popolnoma pod kontrolo. To pomeni, da moramo celo leto v kritičnih obdobjih preverjati napadenost čebeljih družin in po potrebi zmanjševati število varoj. Poleg ugotavljanja številčnosti varoj v čebelji družini pred zatiranjem je treba številčnost varoj na enak način preveriti tudi po zatiranju.

Tako kot v spomladanskih mesecih, moramo celo leto, še posebej v vročih poletnih mesecih, skrbeti, da je stojišče čebel dobro oskrbljeno s čisto neporečno vodo. To je tudi najpomembnejši pogoj za to, da čebele lahko kontrolirajo temperaturo v panju in da je zalegi omogočen normalen razvoj. Pri pomanjkanju vode se dogaja, da čebele starejše ličinke odstranjujejo iz celic, jajčeca in mlajše ličinke pa se posušijo. Čebelam preprečimo napajanje na bližnjih gnojiščih tako, da jih že zgodaj spomladi privabi-

mo k napajalniku, v katerega stalno dodajamo 0,1 % kuhinjske soli (1 g soli na 1 liter vode). Na oskrbo z vodo morajo biti posebej pozorni čebelarji, ki imajo čebele na hojevi paši, zlasti na območjih, na katerih v gozdnih sestojih ni studencev ali izvirov vode. Velika škoda lahko nastane zlasti v čebelarstvih v mediteranskem podnebnem pasu. Z namestitvijo napajalnika se ubranimo tudi marsikaterega jeznega pogleda ali celo prepira s sosedom, še zlasti v strjenih nase-ljih. Tam, kjer ni na voljo tekoče vode, morajo čebelarji posebno pozornost nameniti čiščenju in razku-ževanju napajalnikov, saj vanje lahko padajo čebelji iztrebki. Laboratorijske potrditve nose mavosti v drugi polovici meseca junija so dokaz za to, da se med čebelami celotno sezono širijo bolezenske klice. Eden od ukrepov za preprečitev bolezni je sprotno (tedensko) čiščenje napajalnikov z vročo vodo in s čistilom. Različne mehke pene in druge vrste plovcev razku-žujemo s polurnim namakanjem v vroči vodi (najmanj 70 °C).

Če čebele niso nabrale dovolj velike zaloge cvetne-ga prahu, npr. kostanja, za pozno poletno in pozneje spomladansko oskrbo družin, lahko to še nadokna-dimo z morebitno bogato pelodno pašo na faceliji, ajdi ali jesenski resi.

Na hojevi in škržatovi paši čebele po večini ne bodo dobile dovolj cvetnega prahu. Zato že avgusta ob gnezdo vstavimo prej shranjene sate s cvetnim prahom. Družine pa lahko krmimo tudi s sladkornim sirupom in dodatkom osmukanca lastnega izvora. ■

NASVETI IZ PRAKSE ZA PRAKSO

ODSTRANJEVANJE KRISTALIZIRANEGA MEDU IZ SATJA PRI NAKLADNIH PANJIH

Besedilo: **Miha Kamplet** – Pekre

Lepo je, kadar zamedo gozd in če zamedo še hoja, se obeta obilna in dolgotrajna paša. Ni pa prijetno, če začne med v satju kristalizirati.

Takšen med lahko le delno iztoči-mo ali pa tega sploh ne moremo storiti. Nikakor pa ne sme ostati v panjih, saj ni primeren za prezimo-vanje čebel. Čebele, zazimljene na kristaliziranem medu, lahko čez zimo odmrjejo.

Kljub temu da imamo letošnje matice, kljub temu da smo plodišče omejili na eno naklado, saj to zmanjšu-je ustvarjanje vencev medu nad zalego, kljub pogo-STEMU točenju, vsaj na 10 do 14 dni, in kljub temu da sate z venci medu nad zalego sproti prenašamo nad matično rešetko, se pojavu strjevanja ne moremo

popolnoma izogniti. Med, ki se je nabral nad zalego, kljub temu ostane v panju najmanj tri do štiri tedne, preden ga lahko iztočimo, v tem času pa je lahko že precej kristaliziran.

Čebelarji ta problem rešujejo na različne načine. Nekateri vence strjenega medu odmaknejo na kraj. Drugi sate s strjenim medom odzamejo, jih čez zimo shranijo in jih spomladi dodajo čebelam. Šte-vilni takšne sate namakajo, znova iztočijo, iztočen, razredčen med pa porabijo za izdelavo medenega žganja. Nekateri čebelarji pa kljub obilnemu donosu, kakršen je bil leta 2006, raje zapustijo pasišče, kot da bi imeli jeseni v satju strjen med.

Pri nakladnem panju zaradi strjevanja medu ni treba zapuščati pasišča. Praznjenje, čiščenje satja in vno-

vično predelavo medu v satju, ki ga ni mogoče iztočiti, prepustimo čebelarjem, nato pa med znova iztočimo.

Da bi čebele lahko opravile to delo, morajo biti izpolnjeni trije pogoji:

- Strjen med v satju ima premalo vlage, da bi ga čebele lahko predelale, zato ga moramo navlažiti.
- Čebelja družina, ki bo predelovala takšen med, ne sme biti utesnjena, njeno domovanje pa mora biti prostorsko zaokrožena celota.
- Satje s strjenim medom ne sme biti dostopno zunanjim oz. drugim čebelarjem, hkrati pa mora biti dovolj oddaljeno od domovanja čebel, da si ga čebele ne prisvojijo.

Pri nakladnem panju, ki je po svoji konstrukciji zelo prilagodljiv, lahko izpolnimo vse te pogoje. Naredimo pa takole:

- Iztočene sate s kristaliziranim, strjenim medom popršimo. Ne pršimo celih satov, saj bi s tem vnašali preveč vode, temveč samo tiste dele satja, v katerih je strjen med. Sam porabim za LR-naklado, to je za 10 satov po obeh straneh, približno pol litra vode ali celo manj.
- Čebeljo družino uredimo na takšnem prostoru, kot ga potrebuje, da ne bo utesnjena. Zgoraj naj ne bi bilo vencev medu, vsaj ne v srednjih 3–4 satih. Venci medu nad zalego so cokla, zavora pri donosu medu in tudi pri prenašanju medu. Na to plodišče pride matična rešetka, nanjo pa naklada s praznimi iztočenimi sati, v katere bodo čebele prenašale med. Na to naklado damo vmesni pokrov z odprto veho. Še bolje je, če je odprtina prečno, približno na eni četrtini vmesnega pokrova, velika 20 cm²

(2 x 10 cm). Tako je domovanje čebel prostorsko zaokroženo.

- Navlažene sate damo v posebno naklado, ne vseh 10, temveč le 8 ali 9 satov. Te naklade ne damo kar na vmesni pokrov, ker bi bilo to preblizu in bi si čebele sate prisvojile. Potreben je odmik, tj. vmesni okvir, ki meri približno 10 cm ali več, vendar lahko zadevo poenostavimo, tako da namesto okvirja uporabimo kar prazno naklado. Na to prazno naklado damo naklado z navlaženim satjem, nanjo pa pokrov.

Sestavljeni stolpec je videti takole: podnica, naklada - plodišče, matična rešetka, naklada - medišče, vmesni pokrov z odprtino, prazna naklada, naklada z navlaženim satjem, pokrov.

Čebele najdejo navlažen med v zgornji nakladi in ga v dnevni ali dveh prenesejo v medišče. Če je zunaj paša, prenos poteka počasneje, če paše ni, pa hitreje. Ta preneseni, znova predelan med, se ne strjuje in ga normalno iztočimo. Vsebuje manj kot 18 % vlage. Če čebele medu ne prenašajo v medišče, temveč ga v zgornjem satju samo pospravljajo, razporejajo v sredino in znova pokrivajo, to pomeni, da so čebele preveč utesnjene ali da je navlaženo satje preblizu, tako da so si ga čebele prisvojile.

Če so sati do vrha celic napolnjeni s strjenim medom, ki je bel kot sladkor in popolnoma suh, čebele izpraznijo le polovico celic, potem pa omagajo. Postopek je treba ponoviti, sate še enkrat popršiti in čebele bodo sate popolnoma izpraznile. V zadnjih desetih letih se je med dostikrat strjeval v satju, vendar ga je bilo vedno mogoče predelati in iztočiti. ■

V NEKAJ MINUTAH lahko spremenite AŽ-čebelarjenje v SODOBNO NAKLADNO ČEBELARJENJE!

Izdelujemo nakladne JG-panje AŽ-mere, združljive z LR-panjskim sistemom, večnamensko podnico – tudi za pripravo rojev (ometencev) in predelavo kristalizirano oz. melicitozne mane (podnica je združljiva z LR-nakladami) po načrtih univ. dipl. inž. Ivana Jurkoviča.

Zdaj izdelujemo tudi satnike za GJ-, LR- in AŽ-PANJE ter SMUKALNIKE za GJ- in LR-panje.

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in AŽ-panje.
Svetovna novost v čebelarstvu!

PETER ZAKRAJŠEK, s.p.

Pretnarjeva 6, 1210 Ljubljana - Vižmarje
Tel.: (01) 512 62 51

1 godine cenet

Vzreja matic JOŽE HERBAJ

Nedeljica 29, 9224 TURNIŠČE
tel. 02 572 14 70 in GSM 041 214 980

Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.

**PREVZEM MATIC MOGOČ OSEBNO,
MATICI POŠILJAMO TUDI PO POŠTI!**

KAKO SE OPRAŠUJE PRAVI KOSTANJ?

Besedilo: **Robert Brus**, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Po objavi prispevkov o pravem kostanju v prejšnjih dveh številkah Slovenskega čebelarja se nam je oglasil čebelar Marjan Debelak in prosil za podrobnejšo razlago tega, kje natančno na pravem kostanju čebele nabirajo nektar. Po njegovih opazovanjih namreč čebele ženskih cvetov, na katerih naj bi bili nektarji, sploh ne obletavajo, temveč se zadržujejo samo na moških cvetovih. Poleg tega ga tudi zanima, kako se pravi kostanj v resnici sploh oprahuje.

Ker so vprašanja zanimiva, je prav, da odgovorom nanje posvetimo nekaj več pozornosti. Dejstvo je, da se pri pravem kostanju lahko razvije več vrst cvetov. Občutno največ je enospolnih moških cvetov, precej redkejši so ženski cvetovi, obstajajo pa tudi po nastanku dvospolni cvetovi, ki imajo zakrnele prašnike in so na zunaj videti kot ženski; tudi te cvetove bomo v nadaljevanju obravnavali kot ženske. Tako moški kot ženski cvetovi rastejo na skupni pokončni osi in sestavljajo nekakšno dolgo mačico. Nekatere mačice so samo moške, na večini mačic pa poleg moških cvetov, ki so v skupinah razporejeni skoraj po vsej dolžini, v njihovem spodnjem delu najdemo tudi nekaj ženskih. Večina najpogosteje uporabljane čebelarje literature navaja, da na pravem kostanju čebele nabirajo cvetni prah in nektar (prim. Babnik et. al., 1998), nekateri avtorji pa so še natančnejši in celo navajajo, da čebele na moških cvetovih nabirajo pelod (cvetni prah), na ženskih cvetovih pa nektar (medičino) (Šimić, 1980, Krajnc, 1990). Vendar pa vse kaže, da ta navedba ni povsem točna. Čebele na moških cvetovih gotovo nabirajo cvetni prah,

kot kaže, pa na njih nabirajo tudi nektar! Kako je to mogoče? Porsch (1950) je ugotovil, da so izrazito opazne, rumene dlakave tvorbe, ki so razporejene v dveh nizih po tri na dnu moških cvetov, v resnici nektarji, torej nektarne žleze. Njihova naloga je prav proizvodnja nektarja, ki je lahko tudi precej bogata. Debelakovo opažanje, da »nekateri čebele stikajo ob korenih pelodnih dlačic« pri moških cvetovih, je tako povsem korektno in jasno je, da čebele tam res nabirajo nektar. In kako je z morebitnimi nektarji na ženskih cvetovih? Porsch jih posebej ne omenja, navaja pa, da so lepljive sluzaste kapljice na nitastih brazdah ženskih cvetov zgodovinsko gledano pravzaprav tudi kapljice nektarja, značilne za žužkocvetke. Vendar je količina te lepljive snovi zdaj verjetno premajhna, da bi bila zanimiva za množičnejši obisk žuželk.

Prav tako zanimiv je način oprahujevanja pravega kostanja. Pravi kostanj je žužkocvetka. Hegi navaja, da se njegov cvetni prah veliko lažje kot z vetrom, prenaša z žuželkami, kot so mravlje, muhe, čmrlji, čebele in hrošči. Porsch (1950) je ugotovil, da kar 60 % obiskov cvetov pravega kostanja oprahuje hrošči. Skupaj je na kostanjevih cvetovih naštel 135 vrst obiskovalcev, med njimi 81 vrst hroščev, 27 vrst muh ter po 10 vrst metuljev in kratkorilnih čebel. Porsch meni, da so kostanjevi cvetovi lep primer primitivne žužkocvetke na prehodu k vetrocvetnosti. Pravi kostanj tako ni več povsem žužkocvetna vrsta, vendar tudi še ne popolnoma vetrocvetna.

Kostanjeve značilne žužkocvetne lastnosti so vabljivost moških cvetov za žuželke, ki jo povzročata opazna rumena barva in značilen, za ljudi po večini neprijeten vonj trimetilamina, ki pa izjemno močno

REFRAKTOMETER - za merjenje vlage v medu zdaj dostopen tako velikim čebelarjem kot tudi ljubiteljem. Pridružite se številnim slovenskim čebelarjem, ki z lastnim refraktometrom ugotavljajo vlago v medu in optimalni čas za točenje.

Kakovost medu je v veliki meri povezana z vsebnostjo vode. Odslej boste lahko sami ugotavljali delež vode. Na prizmo kanete nekaj medu, pritisnete pokrovček ter pogledate proti svetlobi. Na skali med 12 in 27 % odčitate delež vode. Refraktometer je v kakovostnem ALU-ohišju s steklenimi lečami ter prizmo, ima ATC (samodejno prilagajanje temperature) in je v priložni torbici s pipeto. Garancija je eno leto.

Za informacije ali naročilo smo na voljo bodisi po telefonu, faksu ali na našem spletnem naslovu.

Cena je 62,60 €/kos z vključenim DDV.

Refraktometer lahko dostavimo tudi po povzetju. Za večja naročila smo pripravili zanimive popuste.

Kvasica 2, 8343 Dragatuš, Bela krajina,
tel.: 07 356 69 14, faks: 07 356 69 12, GSM: 041 341 943
e-pošta: info@ekokult.com, spletna stran: www.ekokult.com

pravi kostanj: moški cvet

privablja hrošče. Žuželke na moške cvetove privablja tudi izdatno izločanje nektarja, in čeprav kostanjev pelod ni znan po dobri lepljivosti, se precejšen del oprasitev gotovo zgodi ob pomoči žuželk. Porsch meni, da vse to zanesljivo kaže na kostanjev žužko-cvetni izvor.

Po drugi strani pa ima pravi kostanj tudi nekaj tipičnih lastnosti vetrocvetke. Te se kažejo v opaznem zmanjševanju številčnosti semenskih zasnov, v številčni prevladi moških cvetov in v lastnostih ženskih cvetov, ki so neopazni in ne oddajajo nikakršnega vonja, ki bi bil vabljiv za žuželke. Vetrocvetnost nakazuje tudi slaba lepljivost cvetnega prahu. Med verjetnimi dokazi prehajanja k vetrocvetnosti Porsch omenja tudi brazde na ženskih cvetovih, ki so kljub temu, da so še vedno majhne in drobne, zaradi lepljivosti že primerne za oprasovanje s pomočjo vetra in sposobne prestreči tudi slabo lepljiva zrnca cvetnega prahu.

Podatkov o tem, kolikšen delež oprasitev se pri pravem kostanju zgodi z žuželkami in kolikšen z vetrom, ni in tudi zanesljivejše ocene o tem ni mogoče dati. Ob dejstvu, da so ženski cvetovi za žuželke pravzaprav povsem nepriljubljeni in nazanimivi, so oprasitve ob pomoči žuželk verjetno le naključne, saj se zgodijo le, kadar žuželke plezajo po bliž-

njih moških cvetovih. Vendar gre tudi v teh primerih za usmerjen prenos peloda, ker pa je pogostost obiskov izjemno visoka, se večina oprasitev verjetno zgodi na ta način. V zvezi s tem bi se lahko pojavilo vprašanje sinhronosti cvetenja moških in ženskih cvetov. Opažanja raziskovalcev glede tega se nekoliko razlikujejo. V literaturi so najpogostejše navedbe, da na začetku zacvetijo predvsem šopi moških socvetij in da ženski cvetovi zacvetijo pozneje, nekateri pa nasprotno menijo, da ženski cvetovi kostanja zacvetijo precej prej kot moški. Porsch (1950) v zvezi s tem navaja, da v večini primerov vzdolž vse mačice cveti vsaj nekaj cvetov, medtem ko je nekaj še zaprtih, in zdi se, da je njegovo opažanje še najbolj verjetno. Vprašanje pa je vsekakor dovolj zanimivo, da bi ga bilo v prihodnosti vredno natančneje raziskati.

Literatura:

- Babnik, J., Božič, J., Božnar, A., Debelak, M., Gregorc, A., Jenko - Rogelj, M., Jelenc, J., Kresal, D., Meglič, M., Poklukar, J., Rihar, J., Senegačnik, J., Stark, J., Strmole, B., Šivic, F., Vidmar, U., Zdešar, P. (1998): Od čebele do medu. Ljubljana. Kmečki glas, 472 s.
- Brus, R. (2004): Drevesne vrste na Slovenskem. Mladinska knjiga, Ljubljana, 399 s.
- Crane, E., Walker, P., Day, R. (1984): Directory of important world honey sources. International Bee Research Association, London, 384 s.
- Hegi, G. (1908–1932): Illustrierte Flora von Mittel-Europa, 1–7, 1. izd. (tudi izdani zvezki 2. in 3. izdaje), Carl Hanser Verlag in Paul Parey Verlag.
- Krajnc, I. (1990): Kostanjeva paša v Istri. Slovenski čebelar, 92, 6, s. 169–171.
- Porsch, O. (1950): Geschichtliche Lebenswertung der Kastanienblüte. Österr. Botan. Zeitschr. 97, p. 269–321.
- Šimič, F. (1980): Naše medonosno bilje. Ljubljana, ČGP Delo, 217 s. ■

*pravi kostanj:
ženski cvet*

Vzreja matic ČEBELARSTVO KAPUN
Mirna 14, 9000 Murska Sobota
Tel./faks: 02 548 18 18, GSM: 031 703 603;
 Prezjem matic ali matičnikov osebno v trgovini Ceres Martjanci ali po pošti. Za večja naročila odobrimo 10 % popust.

ČEBELARSTVO FESTENGAR - VZREJA MATIC IN ČEBELJIH DRUŽIN
Franc Šolar, Podnart 12, 4244 Podnart,
tel.: 04 533 11 34 ali 051 603 899
 Sprejemam prednaročila za matice in prodam nekaj čebeljih družin na satju. Čebele so kranjske pasme in alpskega ekotipa.

Kolikšna naj bo širina satnikov?

V letošnji 4. številki Slovenskega čebelarja je bilo objavljeno zanimivo razmišljanje g. Ivana Jurkoviča o merah satnikov, s kakršnimi čebelarimo, in spremembah, ki jih predlaga. Tako npr. za zgornjo in stranski letvici AŽ-satnika kot bolj naravno predlaga širino 27 mm namesto dozdajšnje širine 25 mm, spodnja letev pa naj bila celo ožja, široka le 19 mm. Razdalja od sredine do sredine naravno zgrajenih satov je pri naši čebeli 35 mm in temu skušamo slediti tudi pri namestitvi satnikov v plodišču. Pri širini letvic 25 mm nastane med satniki razdalja 10 mm. Če pa razdaljo od sredine do sredine satov povečamo na 37 mm, je razdalja med satniki že 12 mm. Ob upoštevanju, da je čebelji presledek 8 ± 2 mm (če je presledek več kot 10 mm začnejo čebele, razen pri razdalji od satnika do dna panja, graditi voščene mostove oz. prizidke, odprtine, ki so široke manj kot 6 mm, pa propolizirajo), lahko pri razdalji 10–12 mm med satniki pričakujemo veliko voščenih prizidkov. S predlagano širino satnikov 27 mm bi pri 35 mm razdalji od sredine do sredine satov dosegli med satniki idealno razdaljo 8 mm, to pa bi preprečevalo tudi graditev različnih prizidkov. Z uvedbo satnikov širine 27 mm bi se rešili neljubih prizidkov in težavnega vlečenja prizidanih satov iz panja.

Kaj vse pa bi taka sprememba povzročila v praksi? Kaj bi pomenilo spreminjanje uveljavljenega standarda? Dandanes v Sloveniji čebelarimo s približno 150.000 panji, od tega, rečeno bolj na pamet, je približno 130.000 AŽ-panjev. Če vzamemo, da gre povprečno za 10-satarje, čebelarji za plodišče in medišče, brez rezervnega satja, uporabljamo približno 2.600.000 satnikov. Zamenjati tolikšno količino satnikov pa ne bi bil mačji kašelj. Številni čebelarji dandanes vse več kombiniramo, tako da AŽ-satnike uporabljamo tudi v nakladnih panjih. Za to, da sat lahko obesimo v panj, uporabljamo plastične nastavke za obešanje satov. Vsi ti plastični nastavki so prilagojeni za širino letvic 25 mm, debelino stranske letvice 8 mm in za višino zgornje letvice 16 mm. Temu je prilagojena tudi vsa strojna oprema. Ob spremembi mer bi bili vsi plastični nastavki neuporabni, spremeniti pa bi bilo treba tudi strojno opremo. Včasih sate v medišču obračamo, da jih čebele dogradijo do letvice na vrhu, in so tako bolj trdni pri točenju meda. Predlagana ožja spodnja letvica bi tako prišla občasno navzgor in čebele bi imele še več prostora za gradnjo prizidkov.

Če bi bili argumenti za spremembo standarda dovolj tehtni, bi jo verjetno kazalo uresničiti. Širši satnik bi bil bolj kot zdajšnji sprejemljiv za vlogo, ki jo ima v panju, pomanjkljivost pa bi se pokazala pri točenju

Ko se družina na AŽ-satih v nakladnem panju začne razvijati, že začne graditi prizidke med letvicami. (Foto: J. Gregori)

medu. Pri odpiranju pokrovcov z nožem nas večkrat ovira že zdajšnja širina satnika, posebej če je sat nekoliko vbočen. V čebelarstvu se vse bolj uveljavlja strojno odpiranje medenega satja, omejuje pa ga prav širina satnika. Zaradi tega je dandanes v čebelarskem svetu opaziti nasprotno težnje glede širine satnikov v medišču, namreč težnje po njihovem zoževanju. O širini AŽ-satnika, ki ga uporabljamo, in njegovi morebitni spremembi velja torej še razmisliti. Za satnike nakladnih panjev g. I. Jurkovič pravi, da je širina zgornje letvice pri LR-panju v Sloveniji največkrat 22 mm. Sam sem čebelar starejšega kova, tako da mi je bila vodnica pri izdelavi nakladnih panjev knjiga dr. Jožeta Riharja »Čebelarjenje v nakladnem panju«. V njej dr. Rihar za zgornjo letvico navaja širino 27 mm in tega se, v moje veliko zadovoljstvo, vsa leta držim. Poleg LR-panjev imam tudi panje Zandrovih mer, s širino letvic 25 mm in nakladne panje z AŽ-satniki. Prizidki v njih me včasih res ovirajo pri delu in spravljajo v slabo voljo.

Pa še misel glede imena AŽ-satnika, ki naj bi ga po krivici imenovali za Žnidersičevega. Gerstungov satnik je res intelektualna lastnina iznajditelja, kot pravilno ugotavlja g. I. Jurkovič. Žnidersič je zunanje mere povzel po Gerstungu, vendar pa je treba pokazati na očitno razliko: mere AŽ-satnika so 410 x 260 mm, Gerstungovega pa 260 x 410 mm; Gerstungovi sati so namreč v panju nameščeni pokončno, Žnidersičevi pa ležeče. To pa je že precejšnja razlika.

Janez Gregori

KREMNI MED

Prevod: **Vlado Pušnik** in **Norbert Jedlovčnik**, Vir: Imkerprodukte, Wolfgang Oberrisser

Priprava

Številne vrste medov zaradi visoke vsebnosti glukoze že v nekaj dneh kristalizirajo. Da bi zadovoljili kupca, lahko hitro kristalizajoči se med predelamo v kremni med. V tem primeru konsistenca medu ostane nespremenjena, razen če je shranjen na toplem. Drugi razlog za pripravo kremnega medu je zaščita pred toplotnimi poškodbami. Medovi, ki hitro kristalizirajo, morajo biti večkrat izpostavljeni toploti, to pa povzroča izgubo dragocenih sestavin. V primeru kremnega medu pa med topimo samo na začetku, če ga je treba utekočiniti. Obnesel se je predvsem pri otrocih, ker zaradi svoje konsistence ne teče s kruha, odličen je za mazanje, poleg tega pa je tudi odlična surovina za nadaljnje mešanje s sadjem, kakavom, čokolado ... Sestavine, ki jih dodajamo kremnemu medu, ne smejo vsebovati več kot 10 % vode, saj bi se v nasprotnem lahko povečala njena vsebnost v medu. Kremni med pripravljamo predvsem iz cvetličnega medu oljne repice in sončnic. Kremni med je mogoče pripraviti na več načinov, in to po dveh postopkih. Po prvem postopku ga pripravimo iz tekočega medu, ki že postaja nekoliko moten in kaže prve znake kristalizacije. Tak med mešamo, med mešanjem mu pa dodamo nekaj kristaliziranega medu, torej osnovno maso cepimo s kristali, potem pa jo v postopku predelamo v kremni med. Drugi postopek je izdelava kremnega medu iz kristaliziranega medu.

Priprava kremnega medu iz tekočega medu

Za malega čebelarja zadostuje trikotna palica, s katero med premešamo dvakrat na dan po pet minut. Čebelarji, ki želijo pripraviti sto in več kilogramov kremnega medu na leto, uporabijo najmanj vrtni stroj, opremljen s spiralno palico. Med boljšimi pripomočki je gotovo mešalna naprava.

Mešalnik

Po točenju damo med v mešalnik in ga v 24 urah petkrat premešamo. Mešanje uravnavamo s časovno programiranim vključevanjem. Na mešalni palici so pritrjene posebej upognjene ploščice ploščatega železa. Na ta način se med meša od spodaj navzgor. Pri tem je treba paziti, da je mešalna palica stalno pod površino medu oz. da je potopljena vanj. S tem preprečujemo vmešanje zračnih mehurčkov in nastanek pene.

Mešanje

Prvi pogoj za hitro pripravo kremnega medu je prava temperatura, saj naj ta ne bi bila višja od 15 °C. Prav

tako je pomembno, da je med pred mešanjem popolnoma tekoč. Med mešamo med procesom kristalizacije, tako da se kristali med seboj obrusijo. Med oljne repice in sadnega drevja je navadno v približno petih dneh predelan v kremni med. Med sončnice potrebuje za zorenje v kremni med 10 dni. Za pospešitev kristalizacije dodajamo oz. cepimo kremni med, lahko pa uporabimo tudi tekoči med oljne repice, saj ta pospešuje postopek. Na 100 kg dodamo 3–4 kg kremnega medu. Vmešamo ga v tekoči med, dokler se enakomerno ne porazdeli in se lepo ne zmeša s tekočim medom. **PO DVEH DNEH MEŠANJA MED ŠE NE BO POSTAL KREMNI!**

Pravi čas za polnjenje

Ko dobi kremni med biserno bravo in se toliko zgosti, da ga še lahko polnimo v posodo, je nastopil pravi čas za polnjenje.

Priprava kremnega medu iz kristaliziranega medu

V mešalnik dajemo manjše količine kristaliziranega medu in ga sproti mešamo. Ko se kristaliziran med nekoliko zmešča in posvetli, mu postopno dodajamo nove količine kristaliziranega medu.

Pri mešanju je pomembno upoštevati:

1. Gosto kristalizirano maso dodajamo medu postopno, saj na ta način mešalnik oz. elektromotor obvarujemo pred poškodbami.
2. Med mešanjem mase se kristali brusijo drug ob drugega, pri tem pa se sprošča toplota, zato mešamo v hladnih posodah in tudi med mora biti hladen. Ko se začne med segrevati, postopek mešanja prekinemo.
3. Po navadi med mešamo dva do tri dni s presledki, in sicer tako, da med mešamo približno 1–2 uri, potem pa ga pustimo nekaj ur počivati, po možnosti v hladilniku.

Poglavitno pravilo za kremni med je, da mu ničesar ne dodajamo, prav tako pa medu tudi ničesar ne odvzemamo. Če se na vrhu mešalnika pojavlja pena, je to posledica nepravilnega mešanja, saj se v med vmešava tudi zrak. V tem primeru peno pred polnjenjem posnamemo. Kozarce polnimo, ko je med še mogoče nalivati, jih pokrijemo in takoj damo na hladno.

Postopek izdelave kremnega medu iz kristaliziranega medu sem videl pri Amiših v Kanadi, ki so ročno mešali med v posebnih pravokotnih koritih z grebljicami, kakršne so pri nas v preteklosti uporabljali zidar

ji za mešanje malte. Ob tem so povedali, da kremni med po navadi pripravljajo pozimi, ko korita z zunanje strani lahko obložijo z ledom oz. snegom in tako hladijo maso. Celoten postopek mešanja opravljajo ročno, brez strojev, saj menijo, da noben stroj ne more nadomestiti ročnega mešanja. Verjamem, da je to tudi poceni, saj so mešanje opravile ženske same, čebelar pa je samo nadziral delo.

DOGODKI IN NOVICE

Preдразpis za organizacijo ocenjevanj čebeljih pridelkov

V sredini maja letos je bila na pobudo predsednika ČZS ustanovljena komisija za ocenjevanje čebeljih pridelkov. Že samo ime pove, kaj je njena poglobljena naloga, poleg tega pa bo skrbela tudi za morebitna ocenjevanja izdelkov iz medu in drugih čebeljih pridelkov. Za nami so leta, ko smo si nabirali izkušnje in postavili temelje ocenjevanja medu, kakršnega v drugih državah skorajda ne poznajo. To nam potrjujejo prizadevanja, da bi o tem pridobili pravilnike iz drugih držav, ki bi jih lahko uporabili za morebitno izpopolnitev našega Pravilnika o ocenjevanju medu. Do zdaj smo bili namreč kljub vložnemu trudu pri tem neuspešni. Naš sistem ocenjevanja temelji na množičnosti in prav po tem se razlikuje od tovrstnih ocenjevanj drugod. Prav tako temelji predvsem na ocenjevanju senzoričnih lastnosti medu, seveda pa je del vzorcev potrjen tudi podrobnejšim laboratorijskim preiskavam. Podoben sistem ocenjevanja je tudi pri vinu, vendar je to za zdaj še veliko bolj popularno, pa tudi starejše kot ocenjevanje medu. Seveda mora biti tak dogodek tudi medijsko odmeven, saj le na ta način dosežemo svoj namen, torej promocijo slovenskega medu. Vedno znova ugotavljamo, da je v okviru sklepnih prireditev še veliko drugih priložnosti, ki bi jih v prihodnje kazalo s pridom izrabiti za promocijo in večjo prepoznavnost slovenskega medu. Skratka, lahko se zgodi, da se kljub nekaterim pomislekom o primerčnosti našega sistema ocenjevanja pridejo k nam učiti drugi in ne nasprotno. Prav je, da smo ponosni na prehojeno pot, in upajmo, da bo vsak naslednji korak na tej poti lahkotnejši. Ne smemo pa počivati na lovorikah, zato bomo proces ocenjevanja izpopolnjevali in posodabljali, hkrati pa bomo tudi skrbeli, da bo poučen in prijazen do čebelarjev.

Letos bomo medeno letino ocenjevali po nekoliko dopoljenih pravilih. Ne ustrašite se, nič takega ne bo, česar ne bi zmogli, ob tem pa se bomo skupaj naučili, kakšne pogoje nam postavljajo za nastop na trgu, na katerega sodi tudi prodaja na domu. V fazi potrjevanja je tudi Uredba, ki bo urejala sofinanciranje te dejavnosti. Namenjenega nam bo nekaj več

V začetku je bilo kremni med težko uspešno tržiti – morda tudi zaradi tega, ker so številni porabniki mislili, da izdelek vsebuje kemične snovi. Zaradi pravilnih pojasnil in pokušnje zdaj nekateri kupujejo in uživajo izključno kremni med.

POMEMBNO! Kremnega medu ne shranjujemo na toplem, saj v tem primeru na površini nastane tekočina, ki se skisa. ■

denarja kot doslej in pridobili naj bi tudi sredstva za izobraževanje degustatorjev medu. Predvsem pa bi rad opozoril vse organizatorje ocenjevanj, da smo sredstva za ocenjevanje medu za leto 2007 že izčrpali za ocenjevanja, ki so bila lani jeseni in minulo zimo. Financiranje za prihodnje leto se začne 1. septembra in konča 31. avgusta 2008, zato vsem organizatorjem svetujemo, da svoje prireditve načrtujejo po prvem septembru. Upoštevali bomo namreč lahko le račune, izstavljene po tem datumu.

Ob oddaji tega prispevka razpisa še ni mogoče pripraviti, ker Uredba še ni sprejeta. Da bi vedeli, s kolikšnim številom prireditev lahko računamo, smo se odločili, da objavimo preдразpis za organizacijo ocenjevanj čebeljih pridelkov. Vsem, ki se bodo prijavili na preдразpis, bomo poslali pisno gradivo za poznejši razpis takoj, ko bo to mogoče. Le tako bomo lahko uskladili želje organizatorjev in se dogovorili za časovno usklajen načrt ocenjevanj itd. Pričakujemo tudi, da se bo pojavila želja po več prireditvah v okviru ene regije. Naš cilj je, da bi tovrstne prireditve v prihodnje pripravili v vseh regijah, ne pa, da se te koncentrirajo v istih regijah, zato pričakujemo, da se bodo vodstva čebelarških društev v okviru ene regije sama dogovorila o tem, katero bo kandidiralo za sredstva, ki so namenjena določeni regiji. Rok za oddajo predprijave je 10. julij 2007.

Obrazec za predprijavo vam bodo na vašo zahtevo poslali iz tajništva ČZS po pošti ali po elektronski pošti. V komisiji imamo veliko načrtov, zato upamo, da nam jih bo skupaj z vami in ob vaši pripravljenosti za sodelovanje uspelo tudi uresničiti, tako da bo slovenski med doma in v tujini bolje promoviran in tudi bolj prepoznaven.

Stane Plut

Ocenjevanje slovenskih medov v Cerkljah na Gorenjskem

Čebelarско društvo Cerklje na Gorenjskem vabi vse slovenske čebelarje, da se s svojimi vzorci medu udeležijo ocenjevanja slovenskih medov. Pogoj za sodelovanje je, da je med pridelan v letu 2007 na območju Republike Slovenije. Preostali pogoji iz pravilnika o ocenjevanju medu pa so:

- za en vzorec sta potrebna dva kozarca medu z neto težo 370 g;
- na kozarcih mora biti navedeno: točen naslov čebelarja, sorta medu, okoliš točenja in mesec točenja;
- za vsak vzorec je treba plačati 12,50 evra;
- komisija za zbiranje vzorcev bo vzorce sprejemala v prostorih male sejne dvorane občine Cerklje, in sicer 25. 8. 2007 od 9. do 18. ure;
- ocenjevanje medu bodo opravili strokovni delavci Biotehniške fakultete iz Ljubljane v začetku septembra 2007;
- vsak udeleženec ocenjevanja medu bo – glede na dosežen rezultat – prejel zlat, srebrn ali bronast pokal ter pisno priznanje;
- o rezultatih ocenjevanja bodo udeleženci obveščeni pisno;
- priznanja bodo podeljena na sklepni prireditvi, ki bo v soboto, 29. 9. 2007, ob 17. uri, v športni dvorani v Cerkljah.

*Čebelarско društvo
Cerklje na Gorenjskem*

Razpis za ocenjevanje medu Naklo 2007

Na podlagi dogovora med Medobčinsko čebelarско zvezo Kranj, Biotehniško srednjo šolo Kranj s sedežem v Strahinju pri Naklem, ter čebelarскими društvi Kranj, Britof - Predoslje, Šenčur, Goriče, Besnica in izvajalcem Čebelarским društvom Naklo, Čebelarско društvo Naklo letos že sedmič organizira tradicionalno ocenjevanje medu v skladu s pravilnikom ČZS, sprejetim na drugi seji UO ČZS, 15. 3. 2003.

1. Vzorce lahko odda vsak čebelar, ki je član ČZS in ima najmanj 50 kg medu, enakega vzorcu, in ki poda izjavo, da so med nabrale njegove čebele, da ne uporablja antibiotikov in da za zatiranje varoj uporablja registrirana sredstva. Za več vzorcev je treba podati eno izjavo.
2. Vzorci medu morajo biti v 370 ml kozarcih, opremljeni z nalepko, ki vsebuje naslov čebelarja, sorto medu in prelepko. Oddati morate tri vzorce.
3. Komisija bo vzorce sprejemala v soboto, 11. 8. 2007, od 8. do 15. ure v stavbi Srednje biotehniške šole v Strahinju - Naklo.
4. Vzorce bomo od 4. - 18. 8. 2007 sprejemali tudi po pošti. Pošljite jih na naslov: ČD Naklo, Cegelnica 30, 4202 Naklo.
5. Za vsak vzorec je treba plačati 13 evrov pristojbine. Za vzorec, poslan po pošti, je treba pristojbino nakazati na TRR, št.: 02068-0020116573 (potrdilo o plačilu priložite vzorcu).
6. Rezultati ocenjevanja bodo objavljeni na slovesni prireditvi, ki bo konec septembra, o datumu vas

bomo obvestili posebej. Ob tej priložnosti vam bomo posebej slovesno podelili zaslužena priznanja. Čebelar ali njegov pooblaščenec, ki se ne bo udeležil sklepne prireditve, bo priznanje prejel po pošti.

7. Vabljeni vsi čebelarji, ki želijo svoje čebelarске pridelke ponuditi svojim porabnikom z dokazilom o njihovi posebni kakovosti. Pridobitev kakršnega koli priznanja je namreč tudi znak kakovosti pridelka.

ČD NAKLO
Janez.pivk@tele-cable.net

V postopku je priznanje zaščite slovenskega medu

Na podlagi pisnega priporočila Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano z dne 18. 9. 2006 (v njem med drugim piše: »/MKGP/ meni, da bi vloga za »slovenski med« v tem primeru imela več možnosti za uspešno in hitrejšo registracijo na državni ravni in na ravni EU«) je UO ČZS 17. 10. 2006 sklenil umakniti svojo vlogo za zaščito geografskega porekla za slovenski med in jo nadomestiti z vlogo za zaščito geografske označbe za slovenski med.

Na tej seji UO so bili za člane komisije za pripravo nove vloge imenovani Rajko Kalister, Milan Meglič, Silvo Posl, Pavle Zdešar in Andrej Sever. Komisija je v pripravo naknadno pritegnila še Andrejo Kandolf. Med pripravo vloge smo izgubili g. Rajka Kalistra, spreminjena pa je bila tudi zakonodaja (med drugim tudi možnost omejitve pridobivanja, predelave in embalaranja medu na določenem območju), zato smo morali vlogo še drugič temeljito predelati in pred kratkim smo jo končno oddali na MKGP.

Najpomembnejša dela nove vloge sta:

1. omejitev pridobivanja, predelave in embalaranja medu na območju znotraj meja Republike Slovenije in
2. kakovostni nadstandard, kakršnega imamo v KBZ in kakršnega slovenski čebelarji na podlagi številnih analiz medu, izvedenih v minulih letih, tudi z lahkoto dosegajo.

Oboje je bilo tudi sestavni del prejšnje vloge za geografsko poreklo, torej za slovenske čebelarje to ni nič novega, novo je le poimenovanje zaščite: namesto »geografsko poreklo« bo po novem »geografska označba«.

Vlagatelj zahtevka za priznanje geografske označbe za slovenski med je tako kot prej Čebelarska zveza Slovenije, ki bo morala za uporabnike te zaščite organizirati in izvajati notranji nadzor. Pri tem se bo oprla na zdajšnjo mrežo preglednikov za med, tako da bodo njihove naloge postale zahtevnejše. Zunanji nadzor bo opravljal uradni certifikacijski organ. Strogost notranjega in zunanjega nadzora bo v obratnem sorazmerju. Ob ustrezni organizaciji notranjega nadzora bodo sistem zaščite »geografska označba za slovenski med« lahko uporabljali vsi čebelarji, ne glede na število čebeljih družin oziroma ne glede na količino pridelanega medu. Promocijo tega znaka že nekaj časa v tiskanih medijih in po televiziji izvaja MKGP, zato slovenski čebelarji že težko pričakujejo ugodno rešeno odločbo, saj bodo na ta način dobili zelo učinkovito orodje za boljše trženje svojega – slovenskega medu. Več o pomenu in problematiki evropskih zaščit lahko preberete v:

- Meglič, M. (2005): Slovenija in Direktiva EU 2001/110, izdana 20. decembra 2001. Kako jo sprejemamo slovenski čebelarji? Slovenski čebelar, 1: 14–16.
- Zapisnik seje UO ČZS z dne 17. 10. 2006 (je na vpogled pri ČZS).

Milan Meglič

Obisk ministra Jarca pri čebelarjih ČZ SA-ŠA

V okviru obiska vlade Republike Slovenije v Zgornji Savinjski dolini je minister za kmetijstvo Iztok Jarc obiskal tudi tamkajšnje čebelarje. V kraju Raduha v občini Luče je 23. maja simbolično prerezal trak in s tem izročil namenu prostor, na katerem bodo čebelarji Čebelarske zveze Savinjsko-šaleškega območja (ČZ SA-ŠA) postavili šolski čebeljak z vzrejališčem čebeljih matic.

Dogodka sta se udeležila tudi poslanec v državnem zboru Mirko Zamernik in župan občine Luče Ciril Rosc. Zadnji je v krajšem nagovoru dejal, da bo tako občina kot celotna Zgornja Savinjska dolina z zgraditvijo čebelarskega objekta postala prepoznavnejša, saj bo lahko propagirala tudi čebelarski turizem. Občina Luče in predvsem njen župan sta namreč z naklonjenostjo prislughnila željam čebelarjev. Skupaj so poiskali ustrezen prostor, na katerem se bodo mladi in starejši čebelarski začetniki lahko pri svojih izkušenih in predvsem na čebelarskem področju izobraženih mentorjih učili čebelarskih spretnosti. Tam bodo izvajali še različna praktična usposabljanja čebelarjev.

Sama lokacija je s svojo odmaknjenostjo in zaprtostjo za druge čebele zelo primerna tudi za vzrejo

čebeljih matic, o čemer v ČZ SA-ŠA razmišljajo že nekaj časa. V prizadevanjih za ohranitev naše avtohtone kranjske sivke so namreč v Program razvojne vizije zapisali tudi vzpostavitev vzrejališča in plemenišča gospodarskih in rodovniških čebeljih matic alpskega ekotipa kranjske sivke.

Minister Jarc je z zanimanjem prislughnil razlagi podpredsednika Čebelarske zveze Slovenije in predsednika Čebelarske zveze SA-ŠA Marka Purnata. Ta je ministru podrobno predstavil dozdajšnja prizadevanja za vzpostavitev čebelarskega središča z ustreznimi prostori in opremo. Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano namreč že potekajo postopki za pridobitev potrebnih dovoljenj.

G. Purnat je pojasnil, da bo delo v vzrejališču čebelarjem iz Luč in Solčave omogočilo dodaten vir zasluzka, ter dodal, da bo vključitev čebelarske dejavnosti v turistično ponudbo z njenimi sinergijskimi učinki kmalu povrnila vložena sredstva.

Pogovor je potekal tudi po uradnem delu obiska, ki so ga popestrili luški pevci. Minister Iztok Jarc je projektu zavzetih čebelarjev obljubil vso podporo.

Marija Lebar

Mednarodno sodelovanje Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja

Regijska čebelarska zveza Petra Pavla Glavarja Dolenjske in Bele krajine je 22. februarja na Kmetijski šoli Grm v Novem mestu organizirala predavanje srbskega strokovnjaka Jova Kantarja.

In kdo je Jovo Kantar? Rojen je bil v Liki, kot oficir je služboval v JLA, sicer pa je izkušen čebelar, ki zbira in išče informacije o čebelah in čebelarstvu, jih preizkusi in v svojih zapisih postavi tezo, ki jo argumentira z zapisi v znanstvenih prispevkih in s svojimi lastnimi izkušnjami. V svojih predavanjih je zanimiv, kritičen,

še posebej pa je znan po dokajšni meri provokativnosti, s katero prisili čebelarje k razmišljanju.

Čeprav je bila osrednja tema predavanja vzreja čebeljih matic, je g. Kantar v nekoliko daljšem uvodu omenil tudi problem čebelarjevega odnosa do čebel, ogrožanje čebel s pesticidi in zdravilne čebeljih bolezni. Postavil je dve zanimivi tezi:

- čebele ne umirajo zaradi zime/mraza,
- čebele ne umirajo zaradi bolezni/varoze.

Kot sklepno misel je navedel, da čebele umirajo zaradi človeka. Med razlago o vzreji čebeljih matic je navedel podatke o tem, katere lastnosti naj bi odlikovale dobre čebelje matice. Predvsem je pokazal razlike med maticami, ki so bile vzrejene iz rojevih, prelegalnih, cepljenih in zasilnih matičnikov. V tem vrstnem redu lahko čebelar pričakuje tudi njegove ugotovitve o maticah, vzrejenih na te načine.

Navedel je tudi nekaj izkušenj z maticami vzrejevalcev, prav te pa so mu dokazale, kako pomembna je izbira matic v lastnem čebelnjaku. Manjšim čebelarjem je priporočil vzrejo iz rojevih matičnikov, ki dajejo praviloma zelo dobre matice. Ob takšnem načinu vzreje pa moramo paziti, da matičnikov ne jemljemo od družin, ki jih potegnejo več kot 15, saj s tem tvegamo povečanje rojivosti.

Zelo je priporočil tudi matice iz prelegalnih matičnikov, ki so po znakih kakovosti (teža matice pri izleganju, število jajčnih cevok ipd.) tako dobre kot rojeve ali še boljše.

V imenu RČZ Petra Pavla Glavarja Dolenjske in Bele krajine se zahvaljujem čebelarskemu mojstru Francu Prezliju za pomoč pri vzpostavitvi stikov z g. Kantarjem, gostu iz Srbije pa se zahvaljujemo, ker se je odpoval honorarju za predavanje in denar namenil za nakup čebelarske literature za knjižnico Kmetijske

Angleški čebelarji na Lanšprežu

šole Grm Novo mesto.

RČZ Petra Pavla Glavarja je v soboto, 21. 4. 2007, organizirala strokovno ekskurzijo na Madžarsko. Pot do Murske Sobote je potekala hitro in za večino čebelarjev še nekoliko zaspano. Ob prihodu v Pomurje so izkušene čebelarske oči takoj opazile lep razvoj akacije. Na avtobusni postaji v Murski Soboti nas je pričakal naš vodnik, dr. Štefan Kovač. Takoj po uvodni predstavitvi nas je pritegnil s svojo zanimivo razlago. Naša prva postaja ob prihodu v Lenti je bila tamkajšnja kmetijska trgovina, v kateri ponujajo tudi nekatere čebelarske pripomočke. Čebelarji so si trgovino radovedno ogledali, saj so na ta način lahko primerjali madžarsko čebelarstvo s slovenskim.

Sledila je krajša vožnja do prvega čebelarstva, med potjo pa smo lahko občudovali velikanske kmetijske površine, posejane z oljno ogrščico, ki je bila v polnem razcvetu. Naš prvi gostitelj je za madžarske razmere na meji med srednje velikim in velikim čebelarjem. Čebelarji s kranjico panonskega ekotipa, in to s približno 300-350 čebeljimi družinami, ki jih prevažajo na različne paše. Glede na to lahko ponudi velik izbor medov, od medu oljne ogrščice/repice in akacije, cvetličnega, kostanjevega, gozdnega in facelijevega medu do medu ciganskega perja in zlate rozge. Zaradi prevažanja čebel ima velike donose na čebeljo družino, celo do 100 kg.

Še bolj zanimivo pa je bilo videti nekaj tehnoloških rešitev: zabojnike, naprave za zbijanje in vrtanje satnikov, točila, pripomočke za pripravljanje sladkorne raztopine, točilnico in seveda sam panj.

Posebnost njegovih Boczonadijevih panjev je postavitve satov na toplo stavbo. Panj omogoča zelo dobro širjenje gnezda in omejevanje matice pri zaleganju med akacijevo pašo.

Na enem izmed stojišč smo si tudi ogledali, kako poteka delo v teh panjih, in ugotovili, da so res narejeni preprosto, zato omogočajo hitro delo. Čebele so zaradi severnega vetra letele nekoliko slabše, k temu pa je nekoliko pripomoglo tudi škropljenje njih z oljno ogrščico. V travi smo lahko opazili tudi nekaj zastrupljenih čebel.

Na obisku pri Mirku Pavlinu v Semiču

Po zahvali čebelarju in odhodu je sledilo kosilo, po katerem je znani čebelar Stane Gorenc dodobra ogrel svojo harmoniko, čebelarji pa svoja grla. Dobro razpoloženi smo pot nadaljevali k drugemu čebelarju. Ta čebelarji s 600 čebeljimi družinami, po večini na stalnem mestu, nekaj pa jih tudi prevaža. Zanimivo je, da je bilo ob našem obisku vseh 600 družin na eni lokaciji. To čebelarstvo je usmerjeno tako v pridelavo medu kot tudi v pridelavo cvetnega prahu, zato je opremljeno s sodobno sušilno napravo. Če so ob obisku prvega čebelarstva čebelarji še nekoliko čudno gledali točilo iz pocinkane pločevine, pa so v tem čebelarstvu deževale same pohvale. Ponudbo čebeljih pridelkov še dodatno dopolnjuje ponudba opreme za čebelarjenje. Prvo zalogo smo čebelarji kar hitro razgrabili.

V tretjem čebelarstvu, ki smo ga obiskali, čebelarijo s približno 750 čebeljimi družinami, čebelarstvo pa je usmerjeno predvsem v pridelavo medu na stalnih stojiščih. Tudi tokrat nas je presenetila preprostost čebelarjenja, poleg tega pa še izjemna mirnost čebel, ki so sicer križanci med kranjico in italijanko. Nekoliko slabši vtis pa so na nas naredili čebelji panji, med katerimi se čez dan pasejo kokoši. Strokovno ekskurzijo smo sklenili v gostilni Smej v Kobilju z izvrstno večerjo in se polni novih vtisov vrnili domov.

Za pomoč pri organizaciji strokovne ekskurzije se še posebej zahvaljujemo dr. Štefanu Kovaču in čebelarškemu mojstru Francu Prezlju, saj brez njiju izvedba ekskurzije ne bi bila mogoča.

Februarja je predsednik RČZ Petra Pavla Glavarja Marko Hrastelj prejel prošnjo skupine angleških čebelarjev s čebelarškim preglednikom Dougom Jonesom na čelu, da bi zanje organiziral strokovno ekskurzijo po Dolenjski in Beli krajini. Gostoljubni dolenjski in belokranjski čebelarji seveda nismo izpustili priložnosti, zato smo za angleške čebelarje organizirali strokovno ekskurzijo po jugovzhodni Sloveniji.

27. maja 2007 se je skupina 48 čebelarjev iz Anglije pripeljala do Trebnjega, kjer se jim je pridružil predsednik RČZ Petra Pavla Glavarja Marko Hrastelj. Ob obujanju spominov na srečanje z nekaterimi čebelarji leta 2004 smo se napotili na Lanšprež in si ogledali kapelo Petra Pavla Glavarja. Ker je bil med čebelarji tudi duhovnik, so ga gostje prosili, naj v kapeli zmoli molitev za čebelarje, ob koncu molitve pa so zapeli pesem *All things bright and beautiful*, s katero se zahvaljujejo Bogu za žuželke, drevesa in rože.

Pred kapelo so gostoljubni trebanjski čebelarji postavili stojnico s čebeljimi dobrotami in osvežilnimi napitki, saj so bili v skupini tudi družinski člani čebelarjev, med njimi dva otroka, ki ju skušajo navdušiti za čebelarjenje. Nad medenim likerjem pa je bil izjemno navdušen 88-letni čebelar Arthur, ki še vedno skrbno oskrbuje svojih 20 čebeljih družin. Po njegovem čilem izgledu

bi lahko celo rekli, da jih oskrbuje še več.

Poleg zgodovinskih dejstev o Petru Pavlu Glavarju in dogajanju na Lanšprežu so čebelarje zelo zanimale čebele, ki jih že vrsto let oskrbuje čebelar Podpac. Čebele so nameščene v standardnih LR-panjih približno 30 m od kapele.

Ob čebelah se je razvila strokovna debata. Čebelarje je začudila mirnost čebel na stojišču, saj gostov niso napadale niti ob kriljenju z rokami. Angleške čebelarje je zanimalo predvsem zdravljenje varoze čebel z organskimi kislinami. Naše izkušnje z oksalno in mravljinčno kislino so si vestno zapisovali. Veliko vprašanih je imel tudi čebelarški inšpektor in čebelarški mojster Ian Molyneux, ki skuša čebelarjem pomagati, da bi bile izgube njihovih čebeljih družin čim manjše. Letošnje izgube na jugu Anglije so bile namreč razmeroma velike, pripisujejo pa jih kombinaciji varoze in virusov. Z bojem proti varoji imajo zaradi pomanjkanja ustreznih zdravil nekaj težav, saj njihov dozdajšnji način zatiranja temelji na bayvarolu in apistanu, za ti sredstvi pa predvidevajo, da nista več učinkoviti. Na vsa vprašanja je z velikim veseljem odgovarjal velečebelar in predsednik ČD Trebnje g. Anton Koželj.

Naslednja postaja je bila domačija Friderika Barage v Mali vasi, ob kateri ima g. Koželj večje število čebeljih družin. Fotoaparati so ob slikanju čebelnjaka in panjev ter nekaterih tehničnih rešitev skoraj pregoreli. Nekateri so si ogledali tudi spominsko sobo misionarja Friderika Barage.

Pot nas je vodila prek Dobrnica, Žužemberka in Kočevskega roga v Semič, kjer smo v gostilni Pezdirc potešili lakoto, potem pa smo se peš napotili do čebelarstva Pavlin, kjer nas je zelo prijazno sprejela družina Pavlin. Čebelarji so pohvalili lepo urejen sprejemni prostor. Po krajšem nagovoru g. Mirka Pavlina je sledil ogled točilnice in skladiščnega prostora, med katerim ni manjkalo vprašanj o načinih shranjevanja, točenja ipd.

Po ogledu točilnice smo se izognili dežju in v sprejemnici poskusili nekaj čebeljih pridelkov, ki jih ponuja čebelarstvo Pavlin. Ob medicini pa je znova stekla beseda o čebeljih pridelkih. Med pogovorom je g. Pavlin poudaril pomembnost čebelarstva, še zlasti pa pomembnost čebelarstva turizma, s katerim se čebelarji predstavljamo in hkrati tudi izobražujemo širšo javnost o pomenu čebel.

Pot nas je nato prek Gorjancev in skozi Novo mesto vodila nazaj do Trebnjega. Ob strokovni razlagi je čas hitro minil. Po elektronski pošti smo že prejeli zahvale in pohvale za organizacijo ekskurzije. Še posebno zahvalo pa si zaluzita ČD Trebnje s predsednikom g. Antonom Koželjem na čelu in g. Mirko Pavlin, saj so gostje iz Anglije še posebej pohvalili njuno gostoljubnost.

Marko Hrastelj

Rkbavčič, A., Marija Sollner - Dolenc, B. Stanovnik in M. Škrj (2007): **Izbrane nevarne kemikalije. Priročnik. Založilo Slovensko farmacevtsko društvo, 368 strani, cena 65 EUR, ISBN 978-961-90099-7-0**

Izšla je pomembna strokovna knjiga, uporabna za vse, ki imajo opravka s kemikalijami. Knjiga vsebuje splošne oznake, imena, fizikalno-kemične lastnosti, najpogostejšo uporabo, pridobivanje, toksikološke podatke, razvrstitve in označevanje kemikalij v prometu.

V knjigi so opisane nevarne kemikalije, ki so najpogostejše v splošni ali profesionalni rabi. Zaradi posebnosti kemije in kemične industrije ter navzočnosti teh snovi na vseh področjih gospodarstva, bo knjiga koristen in dobrodošel priročnik za poslovne ljudi, organizacije, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, prometom in z distribucijo kemikalij, za zdravstvene ustanove, ki se ukvarjajo s škodljivim delovanjem kemikalij na človekov organizem, za organizacije, ki se ukvarjajo z zaščito naravnega okolja, za podjetja, ki skrbijo za varstvo rastlin, ustrezne upravne organe, ki so odgovorni za zaščito pred škodljivim delovanjem kemikalij, in za vse tiste, ki pri delu potrebujejo osnovne podatke o najpomembnejših nevarnih kemikalijah, ki so v prometu. Raznovrstnost podatkov omogoča uporabo priročnika tudi v znanstvenih in pedagoških programih.

Vsebinsko knjiga zajema opise skoraj 800 kemikalij, osnove mednarodnega sistema merskih enot, prilagojene potrebam prometa s kemikalijami, razvrstitev glede na nevarne lastnosti, grafične znake in napise o razvrščanju, pakiranju in označevanju kemikalij in pripravkov, ki jih vsebujejo.

Opisi posameznih kemikalij so opremljeni tudi s številkami CAS in EINECS ter s številkami carinske tarife, ki je usklajena s kombinirano nomenklaturou EU.

Vsebina knjige je prilagojena normativom mednarodnih organizacij (Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo – FAO, Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj – OECD, Svetovna zdravstvena organizacija – WHO ...), ki so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja postavljale temelje nove svetovne politike do obravnave kemičnih snovi in njihovega vpliva na človekovo okolje.

Priročnik je rezultat dela strokovnjakov s Fakultete za farmacijo ter Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo. Podatki so zbrani iz različnih virov, dosegljivih v strokovni literaturi, na spletnih straneh, v uradnih listih in drugih pomembnih publikacijah.

Ker je takšen način obravnave nevarnih kemikalij prvič pripravljen v slovenščini, je knjiga pomemben

prispevek k uresničevanju nacionalnega programa o kemijski varnosti. Knjiga bo dobrodošla tudi kot pripomoček vsem čebelarjem, ki se pri zatiranju varoze srečujemo z nevarnimi kemikalijami.

Vlado Auguštin

DOGODKI IN NOVICE

Pomoč čebelarjem na Kosovu

V okviru delovanja Republike Slovenije v mirovni misiji NATO je letos na Kosovo prvič odpotovala tudi skupina civilnih strokovnjakov z različnih področij, ki deluje v okviru misije KFOR. Njihova naloga je vzpostaviti sodelovanje s tamkajšnjim civilnim

prebivalstvom, in to s projekti, ki naj bi ljudem omogočili čimprejšnjo normalizacijo razmer in življenja. Tako je bil v okviru delovanja na področju kmetijstva pripravljen tudi projekt oživitve čebelarstva v tej pokrajini in v okviru tega postavitve čebelnjaka na območjih občin Peč in Klina, kjer je tudi območje delovanja Slovenske vojske. Območje je večnacionalno, zato je ta projekt zasnovan za prihodnje sodelovanje med etničnimi skupinami tudi na področju čebelarstva.

V preteklosti je bilo čebelarstvo na Kosovu že dobro razvito, vendar je bilo v obdobju konfliktov tako rekoč uničeno. Zaradi tega je slovensko Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Čebelarstvo zvezo Slovenije in njena društva prosilo, naj s prostovoljnimi prispevki, predvsem v osnovni čebelarski opremi in orodju, omogočijo oživitev te plemenite dejavnosti v pokrajini. Prošnji se je prva odzvala Čebelarska zveza Bela krajine oziroma njen član Bojan Pavlin – predsednik čebelarskega društva Semič, ki je kosovski čebelarjem podaril 4 AŽ-panje. Belokranjski in slovenski čebelarji upamo, da jim bo podarjena oprema v korist, prav tako pa tudi, da bo to darilo začetek prihodnjega plodovitejšega sodelovanja.

Vlado Auguštin,
predsednik Čebelarstva zveze Bele krajine

Natečaj čebelarških fotografij

V španskem mestu Henares Guadalajara vsako leto pripravijo izbor najboljših čebelarških fotografij. Teme so različne, glede na to pa lahko vsak prebivalec tega planeta na natečaju sodeluje v treh različnih kategorijah, in sicer v posamični, reportažni (od tri do pet fotografij o določeni temi) in zgodovinski fotografiji.

Fotografije so lahko posnete v vseh tehnikah, vključno z digitalno. Teme so različne, od biologije čebele, medovitih rastlin, čebeljih pridelkov in izdelkov, čebelnjakov in čebeljih stojišč do trgovanja, propagiranja, umetnosti itd.

Vse fotografije morajo biti izvorne, še neobjavljene in v originalni velikosti. Kandidati lahko fotografije pošljejo na CD-ju ali po e-pošti na naslov: aulaapicola@jet.es. Sicer pa je velikost fotografij na papirju 13 x 18 cm. Na vsaki fotografija mora biti navedeno: naslov fotografije, ime in naslov avtorja, številka osebnega dokumenta, kratak življenjepis, e-naslov (če ga imate) in kategorija, v kateri želi avtor sodelovati.

Vse fotografije morajo biti poslane do 30. aprila tekočega leta. Na natečaju podeljujejo tudi nagrade, in sicer v kategoriji posamične fotografije za 1. 2. in 3. mesto ter za najboljše ocenjeni fotografiji v kategorijah reportažne in zgodovinske fotografije.

Zmagovalne fotografije so objavljene 23. maja v časopisih, revijah in na internetu. Nagrajene fotografije postanejo last mestnega sveta Azuqueca de Hedaresa. Fotografije so v Azuqueca de Hedaresu razstav-

Tretje mesto v kategoriji posamične fotografije je osvojila Ana Plut iz Krvavčjega vrha pri Semiču.

ljene od 23. maja do 30. junija. Izbrane fotografije so do 30. aprila naslednjega leta razstavljene tudi na potujočih razstavah. Izbrane fotografije skupaj s podatki o avtorjih vsako leto objavijo v barvnem katalogu, izvod pa prejme tudi vsak udeleženec natečaja. Slovenci, še posebej pa g. Franc Šivic, imajo veliko zaslug, da so podnapisi o avtorjih nagrajenih del tudi v slovenščini. G. Šivic je leta 2001, 2002 in 2004 prejel prvo nagrado za posamično fotografijo. Letos je na natečaj prispelo 644 fotografij, ki jih je posnelo 180 fotografov iz 27 držav. Nagrade so prejeli Grk, dva Španca in dva Slovenca. V kategoriji posamične fotografije je za fotografijo *We trust our bees* (Zaupamo svojim čebelam) tretje mesto osvojila gospa Ana Plut iz Krvavčjega Vrha pri Semiču. V kategoriji reportažne fotografije pa so bile najboljše ocenjene štiri fotografije *Woody honey* in *honey comb with juice of red beet* (Gozdni med v satju s sokom rdeče pese), ki jih je posnel spodaj podpisani.

Branko Obranovič, Kočevje

Nagrajene fotografije iz kategorije reportažne fotografije avtorja Branka Obranoviča.

Peter Kozmus uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo

S Kmetijskega inštituta Slovenije so nas obvestili, da je 10. aprila letos doktoriral sodelavec naše revije in čebelar Peter Kozmus. Naslov njegovega doktorskega dela je »Karakterizacija vrst in populacij čmrčev (Bombus, Latreille in Psithyrus, Lepeletier) v Sloveniji na osnovi morfoloških in molekularnih markerjev«, mentor pa je bil prof. dr. Peter Dovč. S tem je Peter Kozmus končal dobo usposabljanja v okviru programa mladih raziskovalcev. Od 1. maja 2007 je zaposlen na Oddelku za varstvo rastlin na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Ker je to področje tesno povezano tudi s čebelarstvom, se na ČZS in v uredništvu Slovenskega čebelarja nadajamo, da se bo intenzivno sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnosti. Dr. Petru Kozmusu čestitamo in mu želimo veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Urednik Janez Mihelič

INFORMACIJE O PREDVIDENIH USPOSABLJANJH V ČASU OD 9. 7. DO 31. 8. 2007

Datum	Ura	Sklop	Naziv	Predavatelj	Ciljna s.	Kraj	Koordinator
9. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	Žirovnica	J. Dovžan, 040 201 929
10. 7.	16:00	B3, B4	Vzreja matic in družin - delavnica	J. Kropivešek	a, b, c	okolica Laškega	Solar Franc, 041 704158
10. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	Gas. dom v Vel. Laščah	B. Borstnik, 031/336 905
10. 7.	17:00	D3	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	M. Meglič	a, b, c, d	Rest. Gaj, Mozirje	M. Purnat, 041 791231
11. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	okolica Slov. Konjic	S. Kokej, 051 337108
12. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	Jelšane pri Ilirski Bistrici	J. Logar, 041 391174
12. 7.	16:00	D3	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	a, b, c, d	OŠ Dolsko	I. Mlakar, 01 5647795
13. 7.	17:00	A4	Teh. čebel. S tri-etažnim list. Panjem	F. Prezelj	a, b, c	Kmetijska šola Grm Novo m.	Kobe, 051 307415
13. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	Zagorje	J. Smrkolj, 041/633566
13. 7.	15:00	B4	Vzreja čebeljih matic - delavnica na terenu	A. Gregorc	b, c, d	Vzrejni center - A.J.Zelenica	J. Dovžan, 040 201 929
14. 7.	9:00	B3, B4	Vzreja čebeljih matic in čebeljih družin	F. Panker	b, c	Tolsti vrh - Ravne na Kor.	F. Panker, 041 574 982
14. 7.	9:00	B4	Vzreja čebeljih matic - delavnica na terenu	B. Kozinc	b, c, d	Čebelnjak OŠ Zabreznica	J. Dovžan, 040 201 929
14. 7.	9:00	B4	Vzreja čebeljih matic - delavnica na terenu	A. Gregorc	b, c, d	Vzrejni center - A.J.Zelenica	J. Dovžan, 040 201 929
14. 7.	14:00	B4	Vzreja čebeljih matic - delavnica na terenu	B. Kozinc	b, c, d	Čebelnjak OŠ Zabreznica	J. Dovžan, 040 201 929
16. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	okolica Šentjurja	A. Gaberšček, 03 7492730
17. 7.	16:00	A7	Čebjelje paše in značilnosti pašnih virov - delav. na terenu	F. Šivic	a, b, c	Škofja L. - Čeb. dom v Brodeh	J. Dovžan, 040 201 929
18. 7.	16:00	B3, B4	Vzreja čebeljih matic in čebeljih družin	F. Panker	b, c	Kamnica pri Dolskem	I. Mlakar, 01 5647795
19. 7.	9:00	B3, B4	Vzreja čebeljih matic in čebeljih družin	F. Panker	b, c	Kamnica pri Dolskem	I. Mlakar, 01 5647795

Način prijave: V usposabljanje se prijavite s prijavnico objavljeno v Slovenskem čebelarju 12/06 ali na spletni strani: www.cebelarska-zveza-slo.si si za vse teme ali za teme, ki si jih poljubno izbirate. **Rok za oddajo prijave:** 5 dni pred začetkom posameznega predavanja na naslov koordinatorja oz. organizatorja na območju, na katerem se želite usposabljati. Telefonske številke koordinatorjev so objavljene v tej številki revije Slovenski čebelar. ČZS - PRO si pridružuje pravico do sprememb posameznih usposabljanj. Spremembe bodo objavljene na spletni strani ČZS.

VZREJA MATIC – Avgust Bučar
Dolgo Brdo-Janče, tel.: 041 696 210
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti!

VZREJA MATIC – Julij Pokorni
Gačnik 3, 2211 Pesnica, tel.: 02 640 53 81,
GSM: 041 923 008 - 25 LET TRADICIJE
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti!

Vzreja matic – BUKOVŠEK – Vzrejališče z najdaljšo tradicijo v Sloveniji – od leta 1934
 Ponujamo vam označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Matice lahko dobite od konca maja do pozne jeseni po pošti ali osebno na naslovu: **Alojz in Janko Bukovšek – Golo Brdo 19, 1215 Medvode, tel.: 01 361 24 28 in 031 852 240.**

VZREJA MATIC – Jožef Jakšič
Kapca, Glavna ulica 21, 9220 Lendava,
Tel.: 051 367 153, 02 576 10 60
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti!

VZREJA MATIC – Čebelarstvo Janez Luznar, Begunje 170, 4275 Begunje na Gorenjskem tel.: 04/533 39 14, GSM 041/948 077, e-pošta: janez.luznar@telemach.net
 Od 10. maja naprej lahko kupite gospodarske matice. Matice so kranjske sivke, alpski ekotip, pod nadzorom KIS-a iz Ljubljane. Ob nakupu dobite spričevalo in matični list z izvorom plemenjaka. Matice so označene. Naše sivke izvirajo iz osrčja domovanja kranjske med Jelovico, Karavankami in Julijskimi Alpami.

VZREJA MATIC – DARKO GRM
Hude Ravne 1, Dole pri Litiji,
tel.: 01 897 21 45 – GSM: 041 900 606
 Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Na voljo so čebelje družine na 7S AŽ, družine imajo mlade matice. Pri nas lahko dobite matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzreja matic.

VZREJA MATIC - Bojan Donko
Dolga vas, Glavna ulica 94, 9220 Lendava,
tel.: 041 580 224
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti!

VZREJA MATIC – ČEBELARSTVO KAVAŠ
9233 Odranci, Ribiška 8, tel: 041 354 860
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti! Čebelje družine z mladimi maticami na AŽS od 5S do 10S ali na DB-satju lahko dobite vse leto.

VZREJA MATIC - Jožica in Jožef Tratnjek
Žižki 93, 9232 Črenšovci,
tel. 041 886 652, 02 5701817
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevezem matic osebno ali po pošti!

VZREJA MATIC MIRKO JURINEC
Ključarovci 74, 9242 Križevci pri Ljutomeru
Tel. 02 587 19 04, GSM 051 370 413
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. **PREJZAMETE JIH LAHKO OSEBNO, POŠLJEMO PA JIH TUDI PO POŠTI!**

Javni natečaj za izbiro najboljših slovenskih turističnih spominkov v letu 2007

Turistična zveza Slovenije – Združenje spominkarjev Slovenije, v sodelovanju s Slovensko turistično organizacijo in z Obrtno zbornico Slovenije razpisuje javni natečaj za izbor najboljših spominkov Slovenije v letu 2007.

1. Na natečaju lahko sodelujejo samo spominki, ki prepoznavno in izvirno predstavljajo:
 - kulturno in naravno dediščino ter sodobno ustvarjalnost,
 - turistične dejavnosti,
 - turistični kraj, značilnosti regije,
 - Slovenijo kot turistično destinacijo in
 - so prvič javno predstavljeni ali
 - so bili najboljši na lokalnih natečajih.
2. Trije spominki, ki jih bo strokovna komisija najbolje ocenila, bodo prejeli denarne nagrade:
 - prva nagrada 900.00 €,
 - druga nagrada 450.00 €,
 - tretja nagrada 250.00 €
3. Komisija si pridržuje pravico prerazporeditve denar-nega sklada.

Na natečaj TZS se lahko prijavijo fizične in pravne osebe. Vzorce spominkov bo ocenjevala tričlanska strokovna komisija v skladu s pravilnikom.

Avtor spominka, ki se je udeležil lokalnega natečaja, se lahko udeleži natečaja TZS samo, če je bil na lokalnem natečaju bil izbran med tri najboljše ocenjene spominke.

4. Spominke za natečaj bomo sprejemali na sedežu Turistične zveze Slovenije, Miklošičeva 38, 1000 Ljubljana, do 15. julija 2007.
5. Vsakemu vzorcu mora biti priložena zaprta kuverta s podatki:
 - ime, priimek, naslov in telefonska številka avtorja,
 - kratek opis spominka
 - 2 fotografiji spominka
 - izjava o avtorstvu.
6. Nagrajeni spominki ostanejo v arhivu Turistične zveze Slovenije, spominki lokalnih natečajev pa bodo vrnjeni prijavitelju.
7. Razglasitev rezultatov natečaja bo javna, hkrati z razstavo najboljših ocenjenih spominkov.

Turistična zveza Slovenije – Združenje spominkarjev Slovenije si pridržuje pravico, da posamezna nagrada ni izplačana oziroma mora nagrajenec nagrado vrniti, če se naknadno ugotovi, da avtor ne izpolnjuje vseh pogojev iz razpisa.

PRODAM

Cvetlični in gozdni med, cvetni prah in surov propolis, tel. 031 360 467.

Cvetni prah osmukanec in akacijev med, tel. 041 990 360.

Štiri nove standardne dvotretjinske desetsatne nakladne panje, tel. 041 591 427, Dušan.

Dva dvotretjinska nakladna panja in dva AŽ- nakladna panja, od katerih je samo eden naseljen, tel. 031 505 855.

Ugodno dva el. motorja z reduktorjem za točilo – dvosmerna; 80W in 140W. Tel.: 031/378-730

Štiri nove standardne dvotretjinske nakladne panje (10 satne). Tel.: 041 591 427 - Dušan

Šest čebeljih družin na 10 S AŽ panjih, tel. 031 299.

Točilo za med za 8 S AŽ mere, nerjaveča pločevina, ročni pogon, izdelava Logar. 031/370-046 Ivan Nahtigal.

Pridobitne čebelje družine, roje in izrojence na AŽ-satih. Cena po dogovoru. Tel. 041 949 019, bližnja okolica Celja.

Čebelje družine na 7 AŽ, inf. 040 209 004.

Približno 20 let star čebelnjak z devetimi panji, komplet s čebelami. Telefon 041 386 662, Jakob Šink.

Čebelje družine na 9S in 10 S AŽ z panji ali brez njih. Tel. 01/362 71 20 ali 031/293 370

Nekaj prašičkov (čebeljih družin) ali rojev. Pokličite prosim v večernih urah. Tel. 01 756 50 01, 031 249 152. Končan Franc.

Več čebeljih družin na 5S in 10S AŽ mere, tel. 04 595 73 28.

Točilo za med z motorjem 4 S, tel. 05/380 95 75.

Ugodno, 30 naseljenih LR panjev s tremi nakladami in z drugim točenjem medu v bližini Podčetrtka, 041/844 879

Zaradi selitve nujno prodam 25 močnih družin v 10 satnih AŽ panjih in 8 rezervnih družin v 7 satnih prašičkih in ves pribor - ugodno. 041 752 916, Božo Varda.

Deset novih AŽ 10 S panjev. 07 498 73 78.

Osemnajst naseljenih 10 satnih AŽ panjev in vso čebelarstvo opremo, ki vključuje tudi 4 satno točilo na ročni pogon. 01 723 15 01, 041 986 298.

Prevozni čebelnjak kontejner TAM 110 T 10 z A testom. Telefon: 05 307 10 35.

PODARIM

Čebelje družine, na 5S, ki jih imam odveč. Prednostno mladim čebelarjem, krožkarjem in začetnikom z Zg. Gorenjske, tel. zvečer 01/ 5 343 505 ali 04/ 5 743 927.

POVERJENIKI ZA PASIŠČA

ČD Loška dolina sprejema pisne prijave za namestitvev prevoznih enot. Prijave pošljite na naslov pašnega poverjenika: Franc Sterle, Kozarišče 18/a , 1386 Stari trg pri Ložu, GSM: 041 657 330 ali na naslov njegovega namestnika: Lojze Kraševc, Dane 8 , 1386 Stari trg pri Ložu, tel: 01 705 80 71 ali:041 836 936.

ČD Koper, poverjenik za pašo g. Miloš Furlan tel. 041 747 435 in da so v kužnem krogu in prijav za pašo letos ne bodo sprejemali.

**ANTON ARH
(1929–2006)**

Po hudi bolezni nas je žal 17. aprila 2006 zapustil Anton Arh z Blejske Dobrave. Čebelarstvo pot je začel v 80. letih pod mentorstvom tasta Albina Sodje. Dobre izkušnje so se prenesle iz roda v rod. Kot predan čebelar je nesebično prispeval k razvoju čebelarstva na Jesenicah in dejavno sodeloval v ČD. Bil je odličen organizator in vodja projektov. Žal mu je bolezen preprečila, da bi nadaljeval zbiranje in raziskovanje gradiva za kroniko ČD. Nesebično je nudil svoje čebelarstvo za izobraževalne namene. Prejel je odličja Antona Janše tretje in druge stopnje. Kot vsak dober gospodar je poskrbel, da se čebelarstvo v rodu razvija naprej. Hvala mu za vse prispevke v čebelarstvu in nasploh. Ohranil ga bomo v najlepšem spominu.

ČD Jesenice

**KARL NAROBÉ
(1944–2007)**

Karl Narobe se je rodil 19. septembra 1944 v Domžalah. Čebelariti je začel šele v zrelih letih, ko se je upokojil. Zadnjih pet let je bil član Čebelarke družine Domžale. Po poklicu je bil strojni tehnik, nazadnje pa je bil samostojni obrtnik v Študi, kjer je tudi živel. Čebelaril

je s petimi AŽ-panji, čebelnjak pa si je postavil v Študi pri Domžalah. Z velikim veseljem je pričakoval letošnjo pomlad in prvi izlet čebel, huda bolezen pa mu je preprečila, da bi še naprej užival ob pogledu na marljive člebele. Na zadnjo pot smo ga čebelarji pospremili na pokopališče v Domžalah. Čebelarji smo se mu poklonili s praporom in mu tako izkazali našo zahvalo.

Čebelarška družina Domžale

**ANTON BIRK
(1933–2007)**

Nastopil je čas rojenja. Čebelje družine so močne in razmere jih silijo k rojenju. Po seji upravnega odbora društva smo še nekoliko posedeli in eden izmed članov se je pohvalil, kako mu je prejšnji dan s tolčenjem po lopati uspelo, da se je roj, ki se je že dvignil z veje, vrnil nazaj nanjo. Tema je bila zanimiva in spomnili smo se našega člana, ki je roje krotil s harmoniko. Žal pa Antona ni več med nami. Ob pogovoru z njegovo ženo pa se je razkrilo, kako si je on razlagal uspešnost krotjenja rojev z zvokom. Po njegovem mnenju zvok ali hrup motita zvočno sporazumevanje med čebelami v zraku, zato se dokaj hitro usedejo in umirijo. Na Jančah je svoj čas končal nižjo osnovno šolo, a tudi to šolanje je potekalo s prekinitvijo, saj so leta 1944 šolo požgali, potem pa je pomagal pri delu na kmetiji. Med

vojno je bila domačija zelo izpostavljena. Pogosto so jo obiskovali tako partizani kot Nemci. Z njimi so imeli slabše izkušnje. Njegov stari oče je čebelaril s štirimi panji (pri Turnčar). Anton sam pa si je svojo prvo družino priskrbel pri 15 letih. Ponjo je šel v Gostinco, na domačijo Kolejek. Skupaj z očetom sta potem naredila čebelnjak. Čebelaril je z 10 gospodarskimi panji in pri 18 letih si je iz prisluženega denarja kupil obleko. Oče mu je umrl dokaj zgodaj, zato je moral pri tridesetih, kmalu po odsluženju vojaškega roka prevzeti skrb za domačijo. Takrat se je poročil, postavil kozolec, hlev in hišo. Od tega časa je pri hiši tudi harmonika. Pomagal je pri šolanju sester. Imel je šest sester, ob očetovi smrti pa so na domačiji ostale še tri. Kmetija se je preživljala z živinorejo in delom v gozdu. Redili so 12–16 glav živine in pripravljali kostonjeva debela za električne drogove. Pred 15 leti je zbolel. Takrat je sicer ozdravel, vendar je potem na kmetiji lahko opravljal le še lažja dela. Izdeloval je satnike, zabožčke za jabolka, grablje, ročaje za sekire. Pred tremi leti si je kupil še žago za les. Zdaj zabožčke za jabolka izdeluje njegov sin, ki je po njem prevzel kmetijo. Avto je vozil do zadnjega, zadnje pol leta pa se je počutil slabše, zato je želel, da ga povsod spremlja žena. Na koncu je čebelaril z 12 čebeljimi družinami. V svojem življenju je bil tudi družbeno zelo dejaven. Bil je odbornik občinske skupščine in odbornik v gozdarski skupnosti. Prosti čas si je krajšal s šahom in kartami, z delom v čebelariskem društvu, z Zvezo borcev in gozdno skupnostjo pa je hodil na izlete. Velik vtis nanj je naredil izlet v Tunizijo. Med izleti si je pozorno ogledoval, kako so urejene druge kmetije, zanimali pa so ga zlasti hlevi. Sam si je izdelal sušilnik za seno. Zelo ga bodo pogrešali njegovi trije otroci s sedmimi vnuki. Anton je bil vedno dobre volje, svojo pozitivno energijo pa je prenašal tako na svojo družino kot tudi na druge.

ČD Ljubljana Moste-Polje

Zaradi pomanjkanja prostora žal nismo mogli objaviti vseh prispelih osmrtnic.
Uredništvo

Trgovina **ČEBELARNA**
PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
Kapic Milena s.p.
ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Nudimo vam:

- čebelarstvo opremo in pribor
- med in ostale čebelje izdelke
- čebelje izdelke in čebelji proizvodi
- čebelarstvo literature

Delovni čas:

torisik petak: od 8. do 17. ure
sobota: od 8. do 12. ure
nedelja-grad: saprto

Za večjo stopnjo kakovosti smo član za članom članovi združenja.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31

Povabilo k oddaji turističnih čebelarških programov

Čebelarška zveza načrtuje, da bo v tem letu pripravila in izdala brošuro z delovnim naslovom

»Čebelarški turizem v Sloveniji«, v kateri bodo v uvodu predstavljeni slovensko čebelarstvo, kranjska čebela in čebelji pridelki, v nadaljevanju pa čebelarški turistični programi iz celotne Slovenije. Brošura bo namenjena našim obiskovalcem, na ta način pa bi radi turistične ponudbo in promocijo čebelarstva predstavili tudi tujcem. Želimo, da v brošuri zajamemo čim več kakovostnih turističnih možnosti, ki jih lahko čebelarji ponudimo našim obiskovalcem in tako predstavili vso slovensko čebelarstvo turistično ponudbo. Brošura bo prevedena v štiri jezike.

Čebelarške organizacije in posamezne čebelarje zato vabimo k oddaji turističnih čebelarških programov, ki jih lahko ponudite v svojem okolju. Programi naj vsebujejo naslednje podatke:

- tematski naslov programa;
 - podatke o ponudniku-organizatorju programa;
 - podatke o letnem času, v katerem lahko zagotovite izvedbo ponujenega programa;
 - podatke o tem, komu je po vašem mnenju program namenjen (npr. čebelarjem, nečebelarjem, otrokom, upokojujencem itd.);
 - kratek opis programa - strnjen potek predvidenih ogledov, ki vključuje tudi strokovni čebelarški del;
 - ovrednotenje programa - kaj je vključeno v ceno (npr. vstopnine, kosilo, strokovno vodenje);
 - zanimive fotografije - motive iz vašega okolja v elektronski obliki.
- Zaradi pravočasne priprave in izdaje brošure vas prosimo, da svoje programe pisno posredujete na naslov Čebelarške zveze Slovenije najpozneje 10. 7. 2007, sočasno pa tudi na spletni naslov anton.tomec@czs.si. Vse dodatne informacije dobite v tajništvo ČZS.
- Anton Tomec, ČZS

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - TeliFax: 02/ 335 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota od 8. do 12. ure; v nedeljo zaprta.

PE ČEBELARNA OB PARKU

Iyriševa 26, Maribor
Tel./Fax: 02/251 60 12

Letni delovni čas: od 1.3.2007 do 30.9.2007;

Ponedeljek, sredo, petek: od 9. do 12. ure
Julij, avgust zaprta

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarško opremo in pribor
- darilno embalažo
- stekleno, kartonsko in keramično embalažo
- voščene satnice vseh velikosti
- lesene satnice za satnice
- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- čebelarško literaturo
- sladkor; sladkorne pogače
- vse vrste čebelarških pridelkov
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jana.pp@emis.net

Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.

LANO: Oglaševanje - posredovanje - zbiranje - Jana Pušnik Pakivač s.p., Maribor

ČEBELARSTVO RIHAR - KOČJAN

Robert Kočjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06,

faks: 01/ 364 13 07,

GSM: 031/351 964 - e-pošta: robineli@s5.net

ČEBELARSTVO - IZDELAVA ČEBELARŠKE OPREME - TRGOVINA

IZDELUJEMO:

- hladna valjane satnice
- žične matične rešetke
- rogličene satnice, AŽ in LR
- lesne mreže
- plastična obešala
- plastična razstojšča
- kozice
- plastične odtočne pipe
- čebelarške lopatice

DELOVNI ČAS:

pon.-čet. od 8.-12. in od 15.-18. ure
petek od 8.-15. ure

Trgovina bo ob sobotah ZAPRTA
do konca leta

Od 23. 7. do 15. 8. bo zaradi
dopusta ZAPRTO

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO
PRIZNAMO POPUST PRI NAKUPU NAD 42 EUR

ZMERNOST CEN - TRADICIJA - KVALITETA
IZKLJUČNO, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA
TEL.: 01 755 13 17 – GSM: 041 420 200

- AŽ-panji (9s, 10s, 12s)
- prašički (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalniki Francič
- distančni vložki
- vohar za povezavo AŽ-panjev
- trietajni AŽ (10s)
- AŽ-Kozine 11 + 3

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. – Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogličeni (cinkani). – Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko povpraševanje!

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi enkratne poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava v napravi, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure pri 20 kg surovega voska in 4 ure pri 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo vse debeline in velikosti satnic.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate le predelavo.

Informacije

Wachsverarbeitung Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klösch - Steiermark, Austria

Tel./faks: +43(0)3475-2270

E-pošta: info@wachs-hoedl.at

Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
sobota 8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

Naše satnice
lahko kupite
tudi v podjetju
Logar
trade, d. o. o.,
iz Šenčurja in
CERES, d. o. o.,
iz Martjancev

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks (01) 729 61 32, Barbara Zajc 041/370 409, Anton Tomec (01) 729 6102).

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@czs.si - urednik Janez Mihelič: janez.mihelic@czs.si

Izdajateljski svet: predsednik Franc Šivic, univ. dipl. inž. gozd. – člani: Miro Cetina, univ. dipl. inž. gozd., Vlado Auguštin, univ. dipl. inž. tekst. teh., dr. Stanko Kapun, Vlado Pušnik, Janko Prebil.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Franc Grajzar, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, prof. biol., dr. Janez Grad, Borut Preinfalk, dr. vet. med., Tomaž Škorjanec.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., sourednika: Janez Gregori in Andreja Kandolf, lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2007 za nečlane je 45 €. Posamezn številka stane 4 € za člane oz. 5 € za nečlane. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 36 €. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kramo objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120. Za naročnike iz tujine – devizni račun: LJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 – letna naročnina je 43 € ali 55,10 USD.

Priprava za tisk in tisk: Schwarz, d. o. o.

Oddaja tekstov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Pri financiranju izdajanja Slovenskega čebelarja sodeluje Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si. Avtomatski odzivnik za paše – tel.: (01) 729 61 20.

APIS M & D, d. o. o. MARKO DEBEVC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: (01) 755 12 82
faks: (01) 755 73 52

*Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure,
ob sobotah od 9.–12. ure*

- POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL • STIMULANS •
- NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.**
- PO IZJEMNO NIZKI CENI VAM IZ VAŠEGA VOSKA IZDELAMO SATNICE – 0,75 EUR/KG •
- VOSEK STERILIZIRAMO PRI 125 °C •
- VOSEK ODKUPUJEMO PO 3,12 DO 3,54 EUR ZA KILOGRAM •

AŽ-PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PRAŠILČEK AŽ 5- IN 7-SATNI
AKCIJA 7S- 45,90 €
5S- 41,70 €

SATNIKI: AŽ-VRTAN,
LEPLJEN, ZBIT
LR - STANDARD LR 2/3

PREDELAVA VOSKA V
SATNICE SAMO 0,75 €/KG

GRELCI ZA MED

AKCIJA
166.83 EUR

AKCIJA 298,00 €
KVALITETNA RSF-TOČILA

AKCIJA!
MATIČNICA, PVC,
TRANSPORTNA
SAMO 0,08 € ZA KOS

KAKOVOSTNE ČEBELARSKÉ
ROKAVICE IZ NAJBOLJŠEGA USNJA

PAJČOLANI PO
UGODNIH CENAH

Žica za satnike
250 g RSF 4 EUR,
250 g CINK 2 EUR

AKCIJA!

Standardni LR-panj in
dvotretinjski LR-panj
akcijska cena 74,70 EUR!

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

**Po ugodni ceni vam
nudimo sladkor za
krmljenje čebel**

PRIZNANO VZREJALIŠČE ČEBELJIH MATIC DEBEVC.

Sprejemamo naročila za označene in selekcionirane matice kranjske pasme (8 €–10 €).
Julija lahko pri nas dobite čebelje družine na AŽ 5S in 7S (50 €–60 €).

**SUPER
AKCIJA**
SATNICE-AŽ, LR
0,66 €